

UDK [27-789.32+027.2] (497.5)
094(497.543Osijek)“15”

Stručni rad

Primljeno: 18. lipnja 2018.

Prihvaćeno za objavljivanje: 28. srpnja 2019.

ZBIRKE STRANIH RIJETKIH KNJIGA XVI. STOLJEĆA U KNJIŽNICAMA HRVATSKE FRANJEVAČKE PROVINCIJE SV. ĆIRILA I METODA: FRANJEVAČKI SAMOSTAN SV. KRIŽA U OSIJEKU

Juraj LOKMER, Zagreb – Fila BEKAVAC-LOKMER, Zagreb

Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda od 2011. godine sustavno obrađuje građu svojih knjižnica, ponajprije najvrjednije zbirke, prema međunarodnim standardima (ISBDM) primjenom suvremenih informatičkih i komunikacijskih tehnologija. Time su podatci o toj građi odmah nakon obrade dostupni javnosti u elektroničkom mrežno dostupnom katalogu Provincije (<http://193.198.235.162>). Zbirka stranih rijetkih knjiga XVI. stoljeća u knjižnici Franjevačkog samostana Sv. Križa u Osijeku brojem jedinica (48), odnosno naslova (56) je malena, ali svojim sadržajem zanimljiva i predstavlja svojevrsnu rijetkost. Ovaj rad donosi katalog te zbirke, komentare i informacije o autorima uz svaki naslov (djelo).

Zbirka obuhvaća građu tiskanu u razdoblju od 1502. do 1597. godine Ipak najveći dio zbirke čine tiskovine nastale u drugoj polovici, odnosno u zadnjim dvama desetljećima XVI. stoljeća. Propovijedi (J. Herolt, F. Nausea-Blancicampianus, G. Pepin, J. Spangenberg, P. de Palude) u toj zbirci su za razliku od istih zbirki u drugim samostanima Hrvatska franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda brojem jedinica (4) izrazito malena grupa. Teološka i teološko-filozofska djela (Alexander de Hales, P. Keschinger, G. Cartusianus, I. Chrysostomus, David d'Augsbourg, B. Fumus, H. Blysssem, P. de Themeswar) čine nešto veću grupu (10) u koju, uvjetno rečeno, ulazi i djelo njemačkoga evangeličkog teologa, satiričara i predvodnika Lutetrovih sustavnih napada na Katoličku crkvu (Erasmus Alberus, L'Alcoran des Cordeliers, Geneve, 1578.). Zasebnu grupu čini djelo, svetački životopis (B. Polzmann) sv. Leopolda Markijskoga, zaštitnika Austrije. Od liturgijskih priručnika u toj zbirci nalazi se samo jedno djelo (Concilium Tridentinum, Ordo Missas).

Brojem naslova je malena grupa (3) u kojoj se nalaze filozofska djela (P. da Fonseca, P. de Aquila), među kojima je i djelo kontroverznog filozofa i humanista anabaptističko-evangeličkoga vjerskog opredjeljenja J. Velsiusa.

Također brojem naslova manju (8), ali značajnu grupu u odgojno-obrazovnom procesu i stjecanju retoričkih vještina čine tiskovine literarnog karaktera od antičkih pisaca (Marco Tulio Cicero, Aesopus, Lucius Annaeus Florus) do latinista i erudita XVI. stoljeća (J. Pontanus) te djela, tj. priručnika iz područja klasične retorike (L. Carbone), povijesnih dokumenata i prikaza društvenih kretanja (J. Sadoletto), književnosti i književne kritike (O. Toscanella). Područje

filologije i leksikografije čini popularni osmojezični rječnik leksikon talijanskog humanista i latinista A. Calepina. Povijesna i povijesno-zemljopisna tematika zastupljena je s nekoliko (6) djela (F. Guicciardini, L. Alberti, J. Flavius, Egesippius, P. Manuzio). Pravna teorijska djela i djela iz opće i sudske prakse toga vremena (Accursio, B. Rutilio, A. Alciato, A. Contius, B. Platina, A. Poliziano, D. Godefroy, F. Vivio, G. Haneton, G. P. Ferrari, G. Menochio, M. Pegie, J. Schneidewein, M. Wesenbeck, S. Brant, P. C. van Brederode, P. Farinacci) zastupljena su velikim brojem naslova (21) što je svojevrsno iznenađenje s obzirom na karakter i namjenu te samostanske knjižnice. Pravno-upravnom zakonodavnom tematikom na području Svetog Rimskog Carstva bavi se relativno velik broj (5) tiskovina te grupe (N. Meurer, J. Goebler, B. Cepolla). Tu su i službeni listovi (Reichs-Abschiede) u kojima su objavljene odluke Državnog sabora i cara Svetog Rimskog Carstva (5). Crkveno pravo s teološkim pogledom na dužnosti prelata zastupljeno je jednim djelom (F. von Cordoba).

Neki primjerci građe iz te zbirke imaju u bibliografskom opisu poveznicu s digitalnom slikom istog naslova u nekoj europskoj knjižnici ili u nekoj bazi digitalizirane knjižne građe, čime je korisniku omogućen, u nedostatku digitalne slike primjerka iz te knjižnice, uvid u cjelokupan sadržaj toga naslova.

Zbirka stranih rijetkih knjiga XVI. stoljeća u knjižnici Franjevačkoga samostana Sv. Križa u Osijeku još je jedno svjedočanstvo višestoljetne duhovne i kulturne tradicije hrvatskih franjevac, grada Osijeka i Hrvatske, zemlje bogate europske kršćanske kulture i uljudbe.

KLJUČNE RIJEČI: strane knjige XVI. stoljeće, franjevačke knjižnice, HFP sv. Ćirila i Metoda, Osijek.

1. Franjevci i samostan Sv. Križa u Osijeku

Prema povijesnim dokumentima franjevci nisu imali samostan u Osijeku prije turskih osvajanja Slavonije.¹ Austrijska vojska ulazi u Osijek 26. rujna 1687. godine² i s njom dolazi fra Simon iz Bača,³ franjevac Provincije Bosne Srebrene, koja je tada bila jedina katolička hijerarhija na području Osmanlijskog Carstva, koje je uključivalo dio Dalmacije, cijelu Bosnu, panonski dio Slavonije, Srijem, Bačku, Banat, ali i dio Mađarske, Vlašku (Rumunjsku) i Bugarsku⁴ i podiže drvenu kapelicu uz Sulejman-hanovu džamiju, koja je prema turskom putopiscu Evliji Ćelebiji prije bila katolička crkva⁵ i trajno se nastanjuje u maloj trošnoj i napuštenoj turskoj kućici uz koju je podigao velik drveni

¹ Usp. Josip BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, *Starine*, sv. 35, Zagreb, 1916., str. 1; Paškal CVEKAN, *Osječki franjevci*, Osijek, 1987., str. 43, 45, 47.

² Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 1; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 21–23; Božo PLEVNIK, *Stari Osijek*, Osijek, 1987., str. 32; Ive MAŽURAN, *Srednjovjekovni i turski Osijek*, Osijek, 1994, str. 183; Ive MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, Osijek, 1996., str. 3; Ive MAŽURAN – Josip VRBOŠIĆ, *Osijek na obalama stoljeća*, Osijek, 1997., str. 40; Ive MAŽURAN, *Grad i tvrđava Osijek*, Osijek, 2000., str. 41.

³ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 45–47; 67–68; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 71; I. MAŽURAN, *Grad i tvrđava Osijek*, str. 43.

⁴ Franjo Emanuel HOŠKO, *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća*, Zagreb, 2000., str. 34–35.

⁵ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 19, 47; Ive MAŽURAN, *Srednjovjekovni Osijek, od rimske Murse do turskog Osijeka*, Osijek, 1962., str. 75; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 29.

križ.⁶ Tek 1697. godine franjevci dobivaju dopuštenje da na zemljištu uz staru džamiju, vjerojatno u međuvremenu pretvorenu u crkvu, sagrade svoj samostan,⁷ koji je zatim nakon statusa rezidencije dobio status samostana (1706.) zbog važnosti funkcija koje mu je namijenila Provincija Bosna Srebrena.⁸ Tako je 1699. godine o. Pavao iz Rame, prvi gvardijan osječkog samostana započeo uz pomoć cijele Provincije gradnju samostana, koji je dovršen 1705. godine, a već 1731. dograđena su mu još dva kata.⁹ Godine 1709. postavljen je kamen temeljac nove crkve, koja je završena 1732. godine.¹⁰ Tijekom prve polovice XVIII. stoljeća franjevci dobivaju od Vojne komande zemljište, proširuju samostan, koji dograđuju, pregrađuju i najvećim dijelom nanovo podižu.¹¹ To je veliko i reprezentativno zdanje u kojem je smješten Provincijalat.¹² Josip II. 1783. godine oduzima franjevcima samostan uz crkvu Sv. Križa i 1786. godine preseljava franjevce u manji nekadašnji isusovački samostan u Tvrdi uz crkvu sv. Mihovila, a franjevački samostan pretvara u vojarnu.¹³ Franjevci, nezadovoljni tim smještajem i udaljeni od svoje crkve, nastoje to promijeniti. Uspijevaju tek 1938. godine kada su dobili u posjed zgradu uz sjeverni zid crkve Sv. Križa u zamjenu za zgradu isusovačkog samostana u kojem su bili smješteni 152 godine. Dobivena zgrada izgrađena je između 1770. i 1778. godine za stanovanje časnika i time je ipak neadekvatna za život redovničke zajednice.¹⁴ Nakon 1945. godine u dijelu zgrade bili su stanari, a danas je u cijelosti u funkciji samostana i njegovih sadržaja (arhiv, knjižnica, riznica i dr.).

⁶ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis l inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 1; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 47–48; *Osijek: Katolička crkva jučer i danas*, A. ŠULJAK (ur.), Đakovo, 1987., str. 61; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 71–72; I. MAŽURAN – J. VRBOŠIĆ, *Osijek na obalama stoljeća*, str. 60; I. MAŽURAN, *Grad i tvrđava Osijek*, str. 43.

⁷ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis l inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 2; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 48–49.

⁸ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis l inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 2; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 50; Zlata ŽIVKOVIĆ-KERŽE – Ana LUKIĆ, »Slavonija i Osijek u vrijeme života i djelovanja fra Emerika Pavića (1716. – 1780.)«, *Zbornik o Emeriku Paviću: Zbornik radova sa znanstvenog skupa »Emerik Pavić i franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj«*, Osijek 23. – 25. svibnja 2013., Pavao KNEZOVIĆ – Marko JERKOVIĆ (ur.), Zagreb, 2014., str. 214–215.

⁹ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 50; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 36; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 71–72; I. MAŽURAN – J. VRBOŠIĆ, *Osijek na obalama stoljeća*, str. 60; I. MAŽURAN, *Grad i tvrđava Osijek*, str. 96; Z. ŽIVKOVIĆ-KERŽE – A. LUKIĆ, »Slavonija i Osijek u vrijeme života i djelovanja fra Emerika Pavića (1716. – 1780.)«, str. 214–215.

¹⁰ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis l inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 2; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 68; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 69; *Osijek: Katolička crkva jučer i danas*, A. ŠULJAK (ur.), str. 61; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 71–72; Z. ŽIVKOVIĆ-KERŽE – A. LUKIĆ, »Slavonija i Osijek u vrijeme života i djelovanja fra Emerika Pavića (1716. – 1780.)«, str. 214–215.

¹¹ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 50–51; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 36; *Osijek: Katolička crkva jučer i danas*, (ur. A. ŠULJAK), str. 61; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 71–72; I. MAŽURAN, *Grad i tvrđava Osijek*, str. 96; Z. ŽIVKOVIĆ-KERŽE – A. LUKIĆ, »Slavonija i Osijek u vrijeme života i djelovanja fra Emerika Pavića (1716. – 1780.)«, str. 214–215.

¹² Do 1757. godine Provincije Bosne Srebrene, od 1757. Provincije sv. Ivana Kapistrana. Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća*, str. 36.

¹³ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 126–127; F. E. HOŠKO, *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća*, str. 40.

¹⁴ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 53.

U solidno građenu, skladnu zgradu samostana nastalu početkom i sredinom XVIII. stoljeća franjevci smještaju studij filozofije i teologije za cijelu Provinciju Bosnu Srebrenu.¹⁵ Od 1707. do 1757. i od 1759. do 1799. godine u osječkom samostanu djeluje studij filozofije,¹⁶ a od 1724. do 1735. provincijski studij teologije, koji od 1735. postaje generalni studij I. stupnja, tj. dobio je status najvišega franjevačkog učilišta,¹⁷ koje je 1783. godine dokinuo car Josip II.¹⁸ U sklopu tih studija djeluje od 1770. godine i franjevačko školsko kazalište, koje od 1775. godine ima predstave na hrvatskom jeziku.¹⁹ Ta slavonska franjevačka visoka učilišta koja su dosegla europski standard u filozofskom i teološkom školovanju su djelatnošću pojedinih profesora (Ivan iz Srijema,²⁰ Matej Vulić,²¹ Bernardin iz Baje,²² Toma Perković,²³ Petar iz Morovića,²⁴ Marko Wittmann,²⁵ Stanislav Losgott,²⁶ Tadija Bošnjaković,²⁷ Bonaventura Franić,²⁸ Antun Pavlović,²⁹ Filip Radić,³⁰ Franjo Lukić,³¹ An-

¹⁵ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, Zagreb, 2002., str. 195–222.

¹⁶ Usp. *Isto*, str. 200–203.

¹⁷ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inveniae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 2; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 223–229.

¹⁸ Usp. Marija MALBAŠA, »Stodvadespet godina štamparske djelatnosti u Osijeku (1748. – 1873.)«, *Osječki zbornik*, sv. 4, Osijek, 1954., str. 138; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 52., 116–120; B. PLEVNİK, *Stari Osijek*, str. 100; *Osijek: Katolička crkva jučer i danas*, A. ŠULJAK (ur.), str. 67–68; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 73–74; Z. ŽIVKOVIC-KERŽE – A. LUKIĆ, »Slavonija i Osijek u vrijeme života i djelovanja fra Emerika Pavića (1716. – 1780.)«, str. 215.

¹⁹ Usp. I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 64–66.

²⁰ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 201–202; F. E. HOŠKO, »Ivan Srijemac«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, Franjo Emanuel HOŠKO – Pejo ČOŠKOVIĆ – Vicko KAPETANOVIĆ (ur.), Zagreb, 2010., str. 502–503; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116.

²¹ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 202–203; F. E. HOŠKO, »Vulić, Matej«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 572–573; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116.

²² Usp. F. E. HOŠKO, »Bernardin iz Baje«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 559; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116.

²³ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 210; F. E. HOŠKO, »Perković, Toma«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 443; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116.

²⁴ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 203–204; F. E. HOŠKO, »Morović, Petar«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 400–401; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116–117.

²⁵ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 245.

²⁶ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 246; F. E. HOŠKO, »Losgott, Stanislav«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 340; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117.

²⁷ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 246; F. E. HOŠKO, »Bošnjaković, Tadija (Bosnyak, a Theokel, a Tököly)«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 76; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117.

²⁸ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 212–213; F. E. HOŠKO, »Franić, Bonaventura (Bonaventura a Gradisca)«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 174; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117.

²⁹ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 213; F. E. HOŠKO, »Pavlović, Antun«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 464; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117.

³⁰ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 213; F. E. HOŠKO, »Radić, Filip«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 400–401; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 117.

³¹ Usp. F. E. HOŠKO, »Lukić, Ivan«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 345–346; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 118.

tun Blagojević,³² Luka Matošević,³³ Luka Čilić,³⁴ Stjepan Vilov,³⁵ Antun Papušlić,³⁶ Antun Tomašević,³⁷ Ivan Velikanović,³⁸ Josip Pavišević,³⁹ Marijan Lanosović,⁴⁰ i drugi⁴¹) postala značajno, a ponekad i vodeće središte općega prosvjetnog, kulturnog i crkvenog života Slavonije. Franjevačka visoka učilišta, djelovala su do 1786. godine, kada su franjevci po dekretu cara Josipa II. morali napustiti samostan, odnosno prestati s radom visokoškolskih ustanova,⁴² no ona su se duboko ugradila u crkvenu i kulturnu prošlost Hrvata u Slavoniji, Srijemu i južnoj Ugarskoj.⁴³

³² Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 234; F. E. HOŠKO, »Blagojević, Antun«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 64; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 118.

³³ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 238–240; F. E. HOŠKO, »Matošević, Luka«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 378; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 118.

³⁴ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 240–242; F. E. HOŠKO, »Čilić, Luka (Csillich, Chility)«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 116; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 118.

³⁵ Usp. »Vilov, Stjepan«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=64680> (zadnje posjećeno 16. svibnja 2018.); Ante SEKULIĆ, »Hrvatski jezikoslovac Stjepan Vilov«, *Filologija*, god. 11, br. 14, Zagreb, 1986., str. 305–311; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 211–212; F. E. HOŠKO, »Vilov, Stjepan«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 559; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122.

³⁶ Usp. Ante SEKULIĆ, »Filozofska baština hrvatskih podunavskih pisaca XVIII. stoljeća«, *Prilozi za istraživanje hrvatske filozofske baštine*, god. 4, br. 7–8, Zagreb, str. 236, 245; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 234–236; F. E. HOŠKO, »Papušlić, Antun«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 427–428; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122.

³⁷ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 236–238; F. E. HOŠKO, »Tomašević, Antun«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 538; Anica BILIĆ, »Sveti Bono – Na presjecištu književne riječi i teorijske misli«, *Diacovensia: teološki prilozi*, god. 13, br. 2, Đakovo, 2005., str. 298–307; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122.

³⁸ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 246; F. E. HOŠKO, »Velikanović, Ivan«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 554; »Velikanović, Ivan«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=64154> (zadnje posjećeno 16. svibnja 2018.); »Velikanović, Ivan«, *Brodensia, zavičajna zbirka*, dostupno online URL: http://www.brodensia.hr/index.php/119/view_author/27/velikanovic-ivan (zadnje posjećeno 16. svibnja 2018.); P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122.

³⁹ Usp. »Pavišević, Josip«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47135> (zadnje posjećeno 16. svibnja 2018.); P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122; F. E. HOŠKO, *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća*, 227–242; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 262–266; F. E. HOŠKO, *Josip Pavišević – svjedok جوزيفinizma u Slavoniji i Podunavlju*, Zagreb, 2003.; F. E. HOŠKO, »Pavišević, Josip«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 435–436.

⁴⁰ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 6; *Zbornik radova o Marijani Lanosoviću: znanstveni skup o Marijani Lanosoviću, Slavonski Brod, 19. i 20. studenoga 1982.*, Dragutin TADIJANOVIĆ – Đuro BERBER (ur.), Slavonski Brod, 1985; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 296–299; F. E. HOŠKO, »Lanosović, Marijan«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 329.

⁴¹ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 116–118; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 229–234., 245–247.

⁴² Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 5; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 306–307, 355–361.

⁴³ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 223–229.

Za potrebe generalnog studija franjevci u osječkom samostanu osnivaju 1735. godine vlastitu tiskaru, koja je djelovala sve do 1775. godine u kojoj su tiskane 23 knjige.⁴⁴ Te godine franjevci su tiskaru prodali osječkom tiskaru Ivanu Martinu Diwaldu.⁴⁵

Nakon ukinuća isusovačkog reda (1773.) franjevci djelomično, a od 1779. godine u potpunosti preuzimaju profesorsku službu na osječkoj, nekada isusovačkoj gimnaziji koja je djelovala od 1765. godine.⁴⁶ Na toj gimnaziji među brojnim franjevcima profesorima predaju Marijan Lanosović, Matija Petar Katančić,⁴⁷ Aleksandar Tomiković,⁴⁸ Marijan Jaić, koji je bio u dvama navratima i njezin ravnatelj.⁴⁹

Uz braću svećenike (teologe i filozofe) koji su profesori na franjevačkim učilištima, u samostanu boravi i do petnaest braće laika raznih zanimanja: sakristani, kuhari, slikari, pozlatari, ranarnici, tipografi, kovači, krojači, vrtlari, pisari i dr., što govori i o svestranosti osječkog samostana.⁵⁰

U okviru generalnog studija i gimnazije franjevci su podučavali i glazbu pa u samostanu i na studiju djeluje niz učitelja glazbe, a od 1753. godine do sredine XIX. stoljeća djeluje neprekinut niz orguljaša, o čemu svjedoči samostanska kronika, glazbena izdanja, pjesmarice članova osječkog samostana (I. Velikanović, J. Pavišević, M. Jaić) kao i bogat glazbeni arhiv.⁵¹

Franjevci koji su na području turske vladavine u Slavoniji, Srijemu, južnoj Ugarskoj, Vlaškoj i Bugarskoj bili jedini katolički svećenici i upravljali mnogim župama, nakon oslobođenja od Turaka primorani su predati te župe biskupijskim svećenicima. U Osijeku, gdje je za vrijeme Turaka bila malobrojna skupina katolika, a u okolici dosta kalvina, župa je povjerena isusovcima, a franjevci samo povremeno upravljaju župama u osječkoj okolini ili su kapelani u osječkim gradskim župama.⁵²

Tijekom XVIII. stoljeća franjevci u Osijeku vode dvije bratovštine: Bratovštinu kordigera ili Bratovštinu od pojasa sv. oca Franje (1712.) i Nadbratovštinu Blažene Djevice Bezgrješne (1743.), koje je 1784. godine ukinuo car Josip II.⁵³

⁴⁴ Usp. B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 150–151.

⁴⁵ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 6; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 123; F. E. HOŠKO, *Franjevačke visoke škole u kontinentalnoj Hrvatskoj*, str. 251–253.

⁴⁶ Usp. P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 123–127.

⁴⁷ Usp. F. E. HOŠKO, *Franjevci u kontinentalnoj Hrvatskoj kroz stoljeća*, str. 253–264; F. E. HOŠKO – Stjepan MATKOVIĆ, »Matija Petar Katančić (Katancich, Katancius Pannonius, Katanich; Petrus)«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 288–290.

⁴⁸ Usp. F. E. HOŠKO, »Tomiković, Aleksandar«, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 541.

⁴⁹ Usp. F. E. HOŠKO – Ivona AJANOVIĆ-MALINAR – Marijan (Stjepan) JAIĆ, *Hrvatski franjevački biografski leksikon*, str. 237–239; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 125–126.

⁵⁰ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 4.

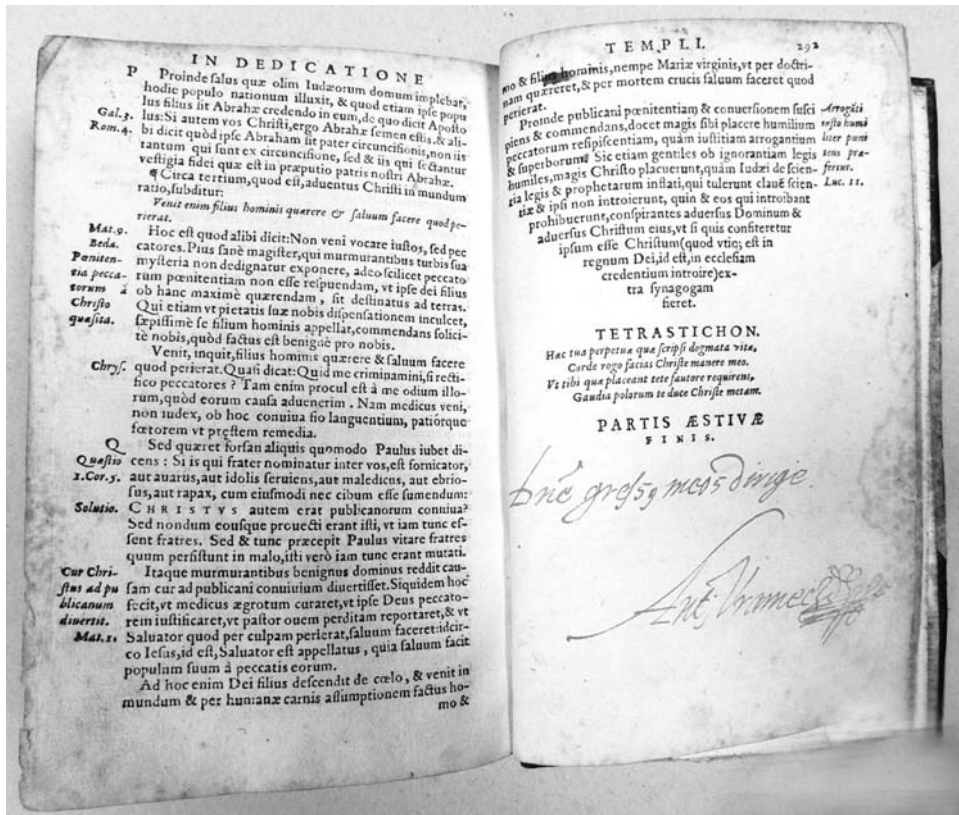
⁵¹ Usp. *Isto*, str. 4; M. MALBAŠA, »Glazbeni život u Osijeku, povijesni prikaz«, *Osječki zbornik*, sv. 9–10, Osijek, 1965., str. 137–147; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 127–129; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 118; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 239.

⁵² Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 4; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 105–108; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 72–73.

⁵³ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inventae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 4; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 109–110; I.

Dugu tradiciju, već od dolaska franjevaca u Osijek, ima štovanje sv. Antuna Padovanskog u crkvi osječkih franjevaca, gdje se je okupljalo (i danas se okuplja) veliko mnoštvo vjernika iz Osijeka i šire okolice. Svoje trajno utočište našao je u osječkoj franjevačkoj crkvi kip Majke Božje Judske, koji su franjevci donijeli iz Šikloša u Mađarskoj da ga ne unište kalvini za vrijeme Rakocijeve bune 1703. godine. I danas se kod osječkih franjevaca taj Marijin lik posebno časti.⁵⁴

Svoj počinak našao je u osječkoj franjevačkoj crkvi albanski franjevac Mihajlo Summa (1695. – 1777.), pred Turcima izbjegli skopski nadbiskup i primas Srbije, a potom pomoćni biskup ostrogonski sa sjedištem u Osijeku, gdje je i obavljao biskupsku službu.⁵⁵



Sl. 1. J. Göbler, *Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebrauech, Keyserlicher, Allgemeyner, und etlicher Besonderer Landt und Stett Rechten*, Franckfurt am Mayn, 1572. (38)

MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 73.

⁵⁴ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inveniae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 2; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 110–113; B. PLEVNIK, *Stari Osijek*, str. 110; I. MAŽURAN, *Od turskog do suvremenog Osijeka*, str. 72.

⁵⁵ Usp. J. BÖSENDORFER, »Diarium sive prothocollum venerabilis conventus s. Crucis Inveniae Essekini intra muros ab anno 1686 usque ad annum 1851.«, str. 5; P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 113–115.

2. Knjižnica Franjevačkoga samostana Sv. Križa u Osijeku

Prema odluci Općeg franjevačkog zbora, generalnoga kapitula iz 1593. godine svaki samostan treba nabavljati knjige, odnosno treba imati knjižnicu.⁵⁶ Vjerojatno je tako imala svoju knjižnicu i osječka rezidencija, a potom i samostan. O nastanku knjižnice i nabavci knjižne građe i razvoju zbirke nema u arhivskim dokumentima puno podataka. Iako su najstarije knjige u samostanskoj knjižnici datirane u XV. stoljeće (J. Badalić je zabilježio 1952. godine dvije inkunabule u toj knjižnici kojih više nema), može se smatrati da je knjižnica osječkog samostana utemeljena izgradnjom zgrade rezidencije, odnosno sa sigurnošću da je osnovana početkom djelovanja filozofsko-teološkog studija početkom XVIII. stoljeća, kada je u osječkom samostanu boravio velik broj učenih franjevaca. To potvrđuje i zapis – *ex libris*: *Usui simplici offerenti Pris Franco de Posega Regularis Observatio Fris. Minnoris Anno 1726* na jednoj od knjiga iz zbirke nazvane Strane rijetke knjige XVI. stoljeća (Osijek: RIV-m8°-6). Djelovanje studija filozofije i teologije i potom generalnoga studija u osječkom samostanu za Provinciju Bosnu Srebrenu i kasnije za Provinciju sv. Ivana Kapistrana ostavilo je značajan trag u samostanskoj knjižnici koja posjeduje veći broj rukopisa i knjiga upravo iz toga područja.⁵⁷ Najstarija građa prikupljena je donacijama nekih starijih samostana (Velika, Požega) kao i donacijama i ostavštinama pojedinih učenih franjevaca, naročito profesora, teologa i pisaca koji su djelovali na osječkom franjevačkom učilištu (Stjepan Vilov, Antun Tomašević, Josip Pavišević, Ivan Velikanović, Marijan Lanosović), što se vidi po oznakama (*ex libris* i drugi zapisi) na knjigama.

Knjižnica danas čuva zbirke u ukupnom broju od oko 20.000 knjiga pretežno stare i rarijene knjižne građe. Najveći dio građe tematski je vezan uz teologiju i filozofiju, crkvenu povijest, pastoralni rad, crkveno pravo, ali i uz tematiku drugih područja: književnost, filologija, povijest, teorija i civilno pravo, obrazovanje, odnosno uz sva ona područja u skladu s potrebama samostana i visokih učilišta koja su tu djelovala. Uz dvije izgubljene inkunabule, koje je 1952. godine zabilježio J. Badalić,⁵⁸ tu je i zbirka Strane rijetke knjige XVI. stoljeća (48 knjiga), oko 800 knjiga iz XVII. stoljeća, oko 8.000 knjiga iz XVIII. stoljeća 8.000 knjiga iz XIX. stoljeća, te oko 3.000 knjiga tiskanih nakon 1900. godine. Posebnu brojnost i vrijednost ima zbirka Hrvatske rijetke knjige u kojoj se nalaze i knjige tiskane u osječkim tiskarama.

U arhivu samostana sačuvano je nekoliko pokušaja popisa cjelokupne knjižne građe, a najpotpuniji popis izradio je fra Jerko Knoblehar 1942. godine u obliku klasične knjige inventara. Tada je započeo i izradu abecednog kataloga na listićima s podacima kao u inventaru, koji je djelomično sačuvan.⁵⁹

⁵⁶ Usp. Emanuel Franjo HOŠKO, »Dragocjeno blago franjevačkih knjižnica gornje Hrvatske«, *Bibliografija knjiga hrvatskih autora u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda: 1495. – 1850.*, Vatroslav FRKIN – Miljenko HOLZLEITNER (ur.), Zagreb, 2008., str. 19–21.

⁵⁷ Usp: P. CVEKAN, *Osječki franjevci*, str. 120–122.

⁵⁸ Šime JURIC – Vatroslav FRKIN, Katalozi inkunabula crkvenih ustanova u Hrvatskoj, III. Zbirka inkunabula u knjižnicama Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, *Croatia christiana periodica*, god. 11, br. 20, Zagreb, 1987., str. 146–147.

⁵⁹ Dragutin KATALENAC, »Prilozi povijesti knjižnice Franjevačkog samostana Našašća Svetog Križa u Osijeku«, *Blago knjižnice Franjevačkog samostana u Osijeku* (katalog izložbe), Osijek, 2002., str. 13.

Tijekom stoljeća, a posebno u drugoj polovici XX. stoljeća HFP sv. Ćirila i Metoda ulagala je mnogo u održavanje svojih knjižnica, koje su se održale usprkos mnogim nevoljama, prostornoj skučenosti, jer su u većini samostana oduzeti prostori i prenamijenjeni (Varaždin, Osijek, Požega, Karlovac, Trsat i dr.) u druge svrhe, što je ostavilo traga, posebno na smještaj knjižne građe, koja je u osječkom samostanu bila smještena u neadekvatnom prostoru manjem od 46 m², što je uzrokovalo mnoga oštećenja građe (vlaga, plijesan, insekti). Tek 2002. godine su Franjevački samostan Sv. Križa u Osijeku (fra Željko Paurić) i Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku velikom izložbom građe iz te knjižnice prikazali javnosti njezino knjižno bogatstvo, stanje u kojem se nalazi i pozvali javnost da se knjižnica spasi i uredi.⁶⁰ Nakon toga započeo je sustavan rad na uređenju te knjižnice, izlučena je najvrjednija građa koja je smještena u ormare sefove u posebnim prostorijama koje su u međuvremenu vraćene samostanu. Već nekoliko godina uređuje se prostor posebno namijenjen za knjižnicu, a studenti knjižničarstva i kulturologije Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku rade na kompletiranju građe (periodika) i njezinu preseljenju, odnosno na smještaju u obnovljen prostor.

Osamdesetih godina XX. stoljeća provedena je u svim knjižnicama HFP sv. Ćirila i Metoda reklasifikacija knjiga tiskanih do 1850. godine. Tada su Šime Jurić i fra Vatroslav Frkin formirali i u osječkom samostanu različite zbirke knjiga, među kojima i zbirku *Strane rijetke knjige XVI. stoljeća*. Ta je zbirka 2016. godine bibliografski obrađena i podatci se nalaze u elektroničkom katalogu Provincije (<http://193.198.235.162>), a 2017. godine zaštićena je kao kulturno dobro.⁶¹

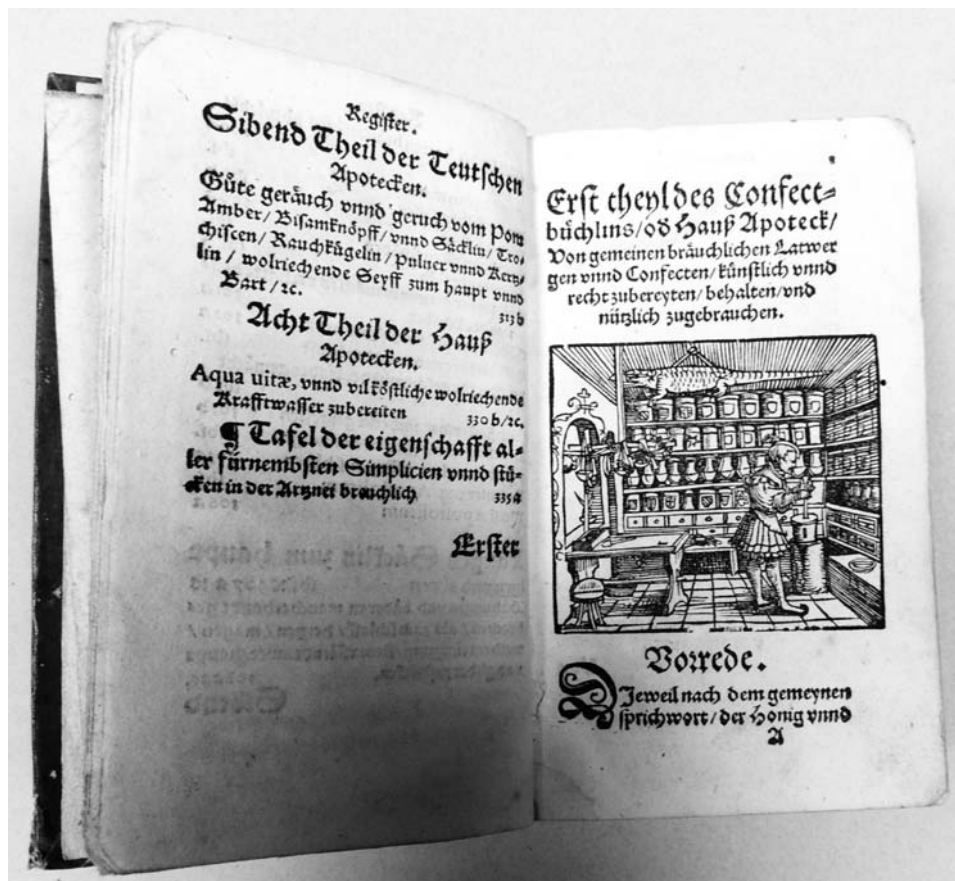
Franjevački knjižničari fra V. Frkin i fra M. Holzleitner izradili su i u suradnji s Hrvatskom akademijom znanosti i umjetnosti objavili 2008. godine bibliografiju hrvatskih rijetkih knjiga u knjižnicama HFP sv. Ćirila i Metoda u kojoj su obuhvaćena izdanja od 1495. do 1850. godine. Time su javnosti predočili dotad dio nepoznatog bogatstva franjevačkih knjižnica najvećim dijelom kontinentalne Hrvatske.

Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda u svojim je samostanima stoljećima prikupila i sačuvala veliko knjižno blago (oko 200.000 naslova/svezaka) i danas je to prva redovnička zajednica u Hrvatskoj i u jugoistočnom dijelu Europe koja u elektroničkom obliku i u vlastitoj bazi podataka sustavno obrađuje fondove svojih knjižnica, dvadeset dvije u Hrvatskoj i tri u Srbiji. Time je to blago mrežno i javno dostupno u elektroničkom katalogu Provincije, odnosno u Skupnom katalogu Konzorcija hrvatskih knjižnica Crolist (<http://crolib.hr/>).

Ta je knjižnica upisana u *Upisnik knjižnica i knjižnica u sastavu* Ministarstva kulture pod brojem K – 1557.

⁶⁰ Usp. *Isto*, str. 13–15.

⁶¹ Zbirka stranih rijetkih knjiga XVI. stoljeća u knjižnici Franjevačkog samostana Sv. Križa u Osijeku upisana je u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, Listu zaštićenih kulturnih dobara, pod br. Z – 6996, a na osnovi Rješenja o zaštiti od 16. kolovoza 2017., Klasa: UP – 612/17-06/0121, Ur. broj: 532-04-01-03-02/2-17-1.



Sl. 2. D. Godefroy, *Corpus iuris ciuilis in IIII. partes distinctum. Quarum prima, historia iuris a Iustiniano compositi*, Ginevra, 1594. (47)

3. Zbirka Strane rijetke knjige XVI. stoljeća

Knjižnica Franjevačkog samostana Svetog Križa u Osijeku posjeduje zbirku *Strane rijetke knjige XVI. stoljeća*, koja se sastoji od 48 jedinica (knjiga), odnosno 56 djela (naslova) nastalih u razdoblju od 1502. godine: Peter Keschinger,⁶² *Clavis theologie* [*Clavis theologie sive Repertorium ...*], Basilea, 1502. (35)⁶³ do 1597. godine: Hegesippus,⁶⁴ *Egesippi*

⁶² Petrus Keschinger (1400. – 1499.), njemački franjevac, docent na Sveučilištu u Ingolstadt, priredio *Clavis theologie* autora Aleksandra iz Halesa i izradio registar. Usp. »Keschinger, Petrus (1476–)«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01997045> (zadnje posjećeno 9. ožujka 2018.).

⁶³ Broj u zagradi uz naslov djela označava mjesto na kojem se to djelo nalazi u katalogu zbirke, koji je sastavni dio ovoga rada.

⁶⁴ Hegesippus (oko 110. – oko 180.), kršćanski kroničar rane Crkve, vjerojatno židovski obraćenik, a pisao je protiv krivovjerja gnostika i Marciona. Podatci o vremenu djelovanja Hegesippusa su nesigurni i određeni su

fuenff Buecher vom Juedischen Krieg und endlicher zerstrung der herrlichen und gewaltigen Statt Jerusalem., [Strassburg, 1597.?] (52) i Concilium Tridentinum,⁶⁵ *Ordo Missas celebrandi iuxta missale Romanum: ex decreto Concilii Trident.....*, Constantiae, 1597. (1). Ipak najveći dio zbirke čine tiskovine nastale u drugoj polovici, odnosno u zadnjim dvama desetljećima XVI. stoljeća.

Grupa tiskovina nastala u prvoj polovici XVI. stoljeća nije brojem jedinica i naslova velika. Uz već spomenuto djelo Petera Keschingera⁶⁶ (35), koje donosi teološke spise srednjovjekovnog teologa i filozofa Alexandra de Halesa,⁶⁷ s predgovorom i posvetnom pjesmom Iacobusa Lochera,⁶⁸ u toj grupi od pet jedinica i naslova tiskanih do 1550. godine posebno mjesto zauzima knjiga teološkog, doktrinalnog sadržaja, ujedno i tekstovi za propovijedi:

tvrdnjom Euzebija da se je smrt i proglašenje Antinoja (130. godine) božanstvom dogodila za Hegesippusova života, da je došao u Rim za vrijeme pape sv. Aniceta i da je pisao u vrijeme pape sv. Eleuterija (oko 174. – 189. godine). Vrativši se na Istok, on je, ponajprije na temelju saznanja što ih je stekao na putovanju, napisao djelo *Hypomnemata* (Uspomene) u pet knjiga jednostavnim stilom u tradiciji apostolskog propovijedanja. Od Hegesippusovih radova samo se je sačuvalo osam poglavlja koji se tiču crkvene povijesti i koje Euzebije citira u svojoj *Crkvenoj povijesti*. Preko Euzebija Hegesippusovo djelo upoznao je sveti Jeronim, koji je prvi ustvrdio da je Hegesippusova *Hypomnemata* povijest Crkve, naročito Crkve u Jeruzalemu. Hegesippus se pozivao na tradiciju i postavio načelo suglasne tradicije u Crkvama koja se zasniva ponajprije na apostolskome i neprekinutom nasljedstvu biskupa, što će kasnije preuzeti i ostali crkveni oci (Irinej). Usp. John CHAPMAN, »St. Hegesippus«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/07194a.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); »Fragments of Hegesippus«, *Early Christian Writings*, dostupno online URL: <http://www.earlychristianwritings.com/hegesippus.html> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Richard GOTTHEIL, »Hegesippus«, *Jewish Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/7478-hegesippus> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

⁶⁵ Tridentiski koncil (lat. *Tridentinum*), devetnaesti ekumenski koncil Katoličke crkve održan s prekidima u Trentu (lat. *Tridentum*) u Italiji 1545. – 1565. godine. Mnogi crkveni pokreti, posebno u Njemačkoj, zahtjevali su unutrašnju obnovu Crkve, pa je, nakon mnogih suprotstavljanja oko predmeta rasprava i mjesta održavanja, papa Pavao III. u prosincu 1545. godine svečano otvorio Koncil. Održavao se u tri razdoblja (1545. – 1547., 1551. – 1552. i 1562. – 1563.) i u jednom međurazdoblju (»Bolonjsko zasjedanje«, 1547. – 1548.), a glavne teme bile su: dogma o vrelima vjere (naglašavanje tradicije nasuprot Lutherovu nauku *sola scriptura* – samo Sveto pismo), istočni grijeh, opravdanje, sedam sakramenata i njihovo ustanovljenje od Isusa Krista, čašćenje svetaca i svetih slika i dr. Poduzeta je korjenita obnova crkvenih struktura (svakidašnje moljenje časoslova, Rimski katekizam, odredbe o školovanju svećenika, Indeks zabranjenih knjiga, obnova liturgije, posebno mise). Zaključke koncila potvrdio je papa Pio IV. u Tridentskoj vjeroispovijedi (*professio fidei Tridentina*). Tridentiski koncil potaknuo je katoličku obnovu i za nekoliko stoljeća obilježio katoličko stajalište prema svijetu, društvu i drugim kršćanskim konfesijama (tzv. posttridentaska Crkva). Usp. »Tridentiski koncil«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=62251> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Johann Peter KIRSCH, »Council of Trent«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/15030c.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

⁶⁶ Vidi bilješku br. 62

⁶⁷ Alexander de Hales (1170. – 1245.), engleski franjevac, teolog i filozof, skolastičar, profesor i rektor sveučilišta u Parizu. Njegova najpoznatija djela su: *Glossa in quatuor libros sententiarum Petri Lombardi*; *Quaestiones disputatae antequam esset frater* i *Summa universis theologiae*, (*Summa fratris Alexandri*), Usp. »Alexander, Halensis«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00998522> (zadnje posjećeno 16. lipnja 2019.); William TURNER, »Alexander of Hales«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/01298a.htm> (zadnje posjećeno 16. lipnja 2019.); Julius GUTTMANN, »Alexander of Hales«, (*Alexander Alensis*)«, *Jewish Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.jewishencyclopedia.com/articles/1141-alexander-of-hales-alexander-alensis>, (zadnje posjećeno 16. lipnja 2019.).

⁶⁸ Iacobus Locher (1471. – 1528.), njemački humanist, teolog, filozof, filolog, dramaturg, prevoditelj i novolatinski pjesnik. Usp. »Locher, Jakob«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01345113>; Peter UKENA, »Locher, Jakob«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 14, Berlin, 1985., str. 743–744.

Johannes Herolt,⁶⁹ *Discipulus de eruditione christifidelium compendiosus nonmodo omnibus predicare volentibus utilis, ...*, Argentine, 1509. (26) i zbirka propovijedi kroz godinu austrijskog teologa i bečkog nadbiskupa Friedricha Nausea (Blancicampianus),⁷⁰ *Reverend. In Christo Patris Ac Domini, D. Friderici Episcopi Viennen. cognomento Nausee Blancicapiani ... Catholicarum in totius anni tam de Tempore de Sanctis Evangelia, Postillarum & Homiliarum Epitome Sive Compendivm*, Coloniae, 1549. (23), s predgovorom pape Pavla III.⁷¹, te djelo, zbirka duhovnih razmatranja i molitava srednjovjekovnog pisca Guiga Cartusianusa,⁷² koje je sabrao i za tisak priredio Gerhard Kalkbrenner,⁷³ [*Hortulus Devotionis: Variis orationum & exercitorum piorum,*], [Coloniae, 1541] (8). U tu

⁶⁹ Johannes Herolt, s pseudonimom *Discipulus* (1380? – 1468.), njemački dominikanac, teolog i propovjednik, vodeća ličnost njemačkog dominikanskog smjera duhovnosti i propovijedanja, pisac vrlo popularnih propovijedi. Njegova najznačajnija djela su: *Liber discipuli de eruditione Christifidelium* (1416.), *Sermones de tempore*, (1418.), *Sermones de sanctis* (1432.), *Promptuarium exemplorum*; *Quadragesimale* (1434.); *Applicationes rerum naturalium ad sermones* (1463.). Usp. »Herolt, Johann«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01345923> (zadnje posjećeno 9. ožujka 2018.); »Johannes Herolt«, *Bosls bayerische Biographie*, Karl BOSL (ur.), Regensburg, 1983., str. 338.

⁷⁰ Nausea Friedrich (oko 1480. – 1552.) teološki pisac, propovjednik, pravnik, diplomat, pjesnik, biskup Beča (1541. – 1551.). Studirao u Leipzigu, Parizu i u Sieni. Godine 1534. postao je na poziv cara Ferdinanda I. dvorski propovjednik, kraljev teolog i savjetnik u Beču. Uskoro je postao i bečki biskup (1541.). U ime Ferdinanda I. predvodio je vjerske pregovore s protestantima 1540/1541. godine u Hagenau i u Wormsu, a 1551. godine postao je orator na Koncilu u Tridentu, gdje je umro od kuge. Nausea se zalagao za ukidanje celibata i za pričeš vjernika pod objema prilikama. Bio je jedan od najvećih katoličkih propovjednika svoga vremena. Iako je njegovo najveće djelo koncilski dokumenti (*Rerum conciliarum libri V*, 1538.) valja spomenuti i sljedeća djela: *Disticha ...*, (1519.) inspirirano djelima ranokršćanskoga pisca Laktancija, *In Artem poeticon ... primordia* (1522.), *Centuriae homiliarum* (1530.) propovijedi i nagovori na temu evanđeoskih vrlina, Kristove žrtve u sv. misi, Blažene Djevice Marije, života istinskog kršćanina: *Catechismus catholicus* (1543.), *Pastoralium inquisitionum elenchi tres* (1547.), *De Domini nostri Iesu Christi & ...*, (1551.). Usp. Francis, MERSHMAN, »Frederic Nausea«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/10719a.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Remigius BÄUMER, »Nausea Friedrich«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 18, Berlin, 1997., str. 775f.

⁷¹ Pavao III., Alessandro Farnese (1468. – 1549.), papa od 1534. do 1549. godine. Sazvao je Tridentski koncil kojeg je predvodio osamnaest godina, prihvatio je Družbu Isusovu koju je osnovao Ignacije Loyola. Zaštitnik velikih renesansnih umjetnika, posebice Michelangela, koji je za njegova pontifikata dovršio fresku *Posljednji sud* u Sikstinskoj kapeli (1541.); započeo gradnju bazilike sv. Petra u Rimu (1546.). Nikola Kopernik je njemu posvetio svoje revolucionarno djelo *De revolutionibus orbium coelestium* (O kruženju nebeskih sfera). Zauzimao se za ukidanje ropstva (bula *Sublimus Dei*) Izopćio je 1538. engleskoga kralja Henrika VIII. nakon rastave od Katarine Aragonske, što je bio povod reformaciji u Engleskoj. Usp. James LOUGHLIN, »Pope Paul III.«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/11579a.htm> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); »Pavao III.«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=47085> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Gigliola FRAGNITO, »Paolo III.«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/papa-paolo-iii_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

⁷² Guigo Cartusianus (? – oko 1193.), francuski kartuzijanac, deveti prior Grande Chartreuse, pisac teoloških i duhovnih (kontemplativnih) spisa: *Scala claustralium (Epistola de vita contemplativa)*, *Tractatus de contemplatione, Meditationes XII, Scala paradisi*. Guigo je prvi opisao stupnjeve metodične molitve i prvi je pisac zapadnog kršćanstva koji je pisao o metodama kontemplacije i mističnoga sjedinjenja s Bogom. Usp. »Guigo Cartusianus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp00167312>, (zadnje posjećeno 9. ožujka 2018.); »Guigo's Ladder of Monks«, *Soul Shepherding*, dostupno online URL: <http://www.soulshepherding.org/2011/08/guigos-ladder-of-monks/> (zadnje posjećeno 9. ožujka 2018.).

⁷³ Gerhard Kalkbrenner (1494. – 1566.), belgijsko-njemački kartuzijanac, teolog, mističar, priređivač teoloških i duhovnih izdanja starijih srednjovjekovnih mističara. Usp. »Kalkbrenner, Gerhard«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp00448947> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Heinrich RÜTHING, »Kalkbrenner, Gerhard«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 11, Berlin, 1977., str. 62–63.

grupu ulazi i djelo iz klasične grčko-rimske književnosti, Aesopus,⁷⁴ [*Fabulae Aesopi: De vita et moribus Fortunatquae et Interitu Aesopi*, [S. l. : s. n., s. a.] [iza 1538.] (25).

Propovijedi u toj zbirci čine, za razliku od istih zbirki u drugim samostanima te Provincije, brojem jedinica (4) izrazito malenu grupu tiskovina. Uz već spomenuta djela namijenjena propovjednicima: Johannes Herolt,⁷⁵ iz 1509. godine (26) i Friedrich Nausea (Blancicampianus),⁷⁶ iz 1549. (23) tu su propovijedi srednjovjekovnog teologa i propovjednika Guilelmsa Pepina,⁷⁷ *Sermonum ad sacros euangeliorum sensus explicandos: Pars Quadragesimalis*, Venetiis, 1588. (11); zatim djelo evangeličkog teologa Johanna Spangenberg, ⁷⁸ *Epistolae, per totum annum dominicis diebus*, Franc., 1560. (24) te zbirka propovijedi srednjovjekovnog francuskog teologa Petra de Paludea⁷⁹ [*Enarrationum Quadragesimalium thesaurus nouus*,,], [Venetiis, 1570.] (21).

Teološka i teološko-filozofska djela čine uz već spomenuto djelo Petra Keschingera,⁸⁰ *Clavis theologie*, Basilea, 1502. (35) i Guiga Cartusianusa,⁸¹ [*Hortulus Devotionis: Varii orationum & exercitiorum piorum*,,], [Coloniae, 1541.] (8) nešto veću grupu od deset naslova, gdje ulaze i djela: Iohannes Chrysostomus,⁸² [*Sancti Ioannis Chryso-*

⁷⁴ Ezop (lat. *Aesopus*, 6. st. pr. Kr.) starogrčki basnopisac čije su jednostavne basne prožete humorom i protkane alegorijama o međuljudskim odnosima i karakterima. Pretpostavlja se da svoje basne nije zapisivao, nego ih je pričao. Glavni su junaci većinom životinje, a nakon svake basne slijedi koncizna pouka koja otkriva pravu istinu i smisao basne. Kao moguće mjesto Ezopova rođenja navodi se Frigija u Maloj Aziji ili pak grčka Trakija. Jedna je od pretpostavki da je bio rob koji je služio kod mnogih gospodara i da je dobio slobodu kao rezultat svoje mudrosti. Mnogi misle da je basna došla u Europu s Bliskog istoka, gdje su se basne u Sumeru pričale već oko 3000. pr. Kr. No, pravi začetnik europske basne upravo je Ezop. Ezop je postao uzor brojnim basnopiscima, posebice J. de La Fontaineu, I. A. Krilovu, a i hrvatskom piscu M. A. Relkoviću. Usp. Laura GIBBS, »Life of Aesop: The Wise Fool and the Philosopher«, *Journey to the Sea*, dostupno online URL: <http://journeytothesea.com/aesop-wise-fool/> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

⁷⁵ Vidi bilješku br. 69.

⁷⁶ Vidi bilješku br. 70.

⁷⁷ Guillaume Pepin (14?? – 1533.) francuski dominikanac, teološki pisac i propovjednik. Usp. »Pepin, Guillaume«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp00991162> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

⁷⁸ Johann Spangenberg (1484. – 1550.), njemački evangelički (luteranski) teolog, reformator, pastor, propovjednik, pjesnik, glazbenik. Usp. »Spangenberg, Johann«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01303112> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); Paul TSCHACKERT, »Spangenberg Johannes«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 35, Leipzig, 1893., str. 43–46; Thomas KAUFMANN, »Spangenberg, Johann«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 24, Berlin, 2010., str. 622–623.

⁷⁹ Pierre de La Palu (1275. – 1342.), francuski dominikanac, teolog, sljedbenik Tome Akvinskoga, sveučilišni profesor u Parizu, političar, biskup, naslovni patrijarh Jeruzalema i upravitelj Limmasola na Cipru. Najznačajnija djela: *De potestate papae*, *De causa immediata ecclesiasticae potestatis*, *Sermones Thesauri novi de sanctis*. Anton Koberger. (1496.), *Sermones quadragesimales Thesauri novi* (1496.), *In quartum sententiarum* (1493.). Usp. »La Palu, Pierre –de–«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01877113> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); Daniel KENNEDY, »Peter Paludanus«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/11434c.htm> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.).

⁸⁰ Vidi bilješku br. 66.

⁸¹ Vidi bilješku br. 72.

⁸² Ivan Zlatousti (*Ioannes Chrysostomus*), ili Ivan Antiohijski (349. ili 344. – 407.), svetac Katoličke crkve i Pravoslavne crkve, časćen u Koptskoj crkvi. Carigradski patrijarh i jedan od crkvenih naučitelja. Ivanove homilije i govori najznačajnija su retorska djela kršćanske patristike i imaju veliku kulturnopovijesnu vrijednost; otud nadimak Krizostom (Zlatousti). Po njemu je nazvana najraširenija bizantska liturgija (liturgija Ivana Zlatoustoga). Mnogi nekršćanski autori prigovaraju Ivanu Zlatoustome antisemitizam u njegovim homilijama. Usp. »Ivan Zlatousti, sv.«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=28214> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); Chrysostom BAUR, »St. John Chryso-

stomi *De Virginitate Liber]*, Antverpiae, 1565.] (2), koje je za tisak pripremio, i napisao opširni predgovor, Giulio Poggiani⁸³; David d' Augsburg, ⁸⁴ *Trattato dell'huomo interiore, e della perfettione della regolata vita del seruo di Dio: Del serafico S. Bonaventura dottore di santa Chiesa.*, In Napoli, 1590. (7) kao tumačenje na teološki predložak sv. Bonaventure⁸⁵; Bartholomaeus Fumus, ⁸⁶ *Summa quae aurea armilla ac haereticae prauitatis inquisitoris:*, Venetiis, 1565. (9); Heinrich Blysssem,⁸⁷ *Tractatus Henrici Blysssemii Societatis Iesu De vno geminoque sacrae Eucharisticae synaxeos salubriter*

stom«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/08452b.htm> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); »Johannes Chrysostomus«, *Ökumenisches Heiligenlexikon*, dostupno online URL: https://www.heiligenlexikon.de/Biographien/J/Johannes_Chrysostomus.html (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); Kohler KAUFMANN – Louis GINZBERG, »Chrysostomus Joannes (generally known as St. Chrysostom)«, *Jewish Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://jewishencyclopedia.com/articles/4374-chrysostomus-joannes> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.).

⁸³ Giulio Poggiani (1522. – 1568.), talijanski humanist, književnik, teolog, tajnik Karla Boromejskog, redaktor mnogih teoloških spisa i dokumenata Koncila u Tridentu, korektor katekizma zvanog *ad Parochos*. Usp. »Poggiani, Giulio«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01238768> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

⁸⁴ David d' Augsburg ili David de Augusta (1200. – 1272.), njemački franjevac, teolog, mistično-asketski pisac, propovjednik, autor 370 rukopisnih djela, od kojih su mnogi pripisivani sv. Bonaventuri i sv. Bernardu. Usp. »David, de Augusta«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01330059>, (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); »David von Augsburg«, *Ökumenisches Heiligenlexikon*, dostupno online URL: https://www.heiligenlexikon.de/BiographienD/David_von_Augsburg.html (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.); Sophronius, CLASEN, OFM, »David von Augsburg«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 3, Berlin, 1957, str. 533f; Michael BIHL, »David of Augsburg«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/04644a.htm> (zadnje posjećeno 10. ožujka 2018.).

⁸⁵ Sveti Bonaventura, Giovanni Fidanza (1221. – 1274.), franjevački teolog, filozof, mistik, svetac, generalni ministar Reda manje braće (franjevaca), kardinal-biskup, crkveni naučitelj. Bonaventurina je nauka pretežno augustinska, a u središtu njegove nauke nalazi se ideal sv. Franje, koji ju oživljuje. To se posebno očituje u metodi, koju Bonaventura provodi u svojoj teodiceji, kozmologiji, psihologiji i etici. Njegova glavna djela su: *Commentarius in IV libros sententiarum* (oko 1250. – 1253.), *Breviloquium* (prije 1257.), *Quaestiones disputatae: de scientia Christi* (1254. – 1255.), *De mysterio Trinitatis* (1253. – 1255.), *De perfectione evangelica* (1255. – 1256.), *Collationes de decem praeceptis* (1267.), *De septem donis Spiritus Sancti* (1268.), *In Hexaemeron* (1273.), *De reductione artium ad theologiam*, *Commentarius et Collationes in Evangelium Joannis*, *Commentarius in Evangelium Luca* (1248. – 1250.), *Itinerarium mentis ad Deum* (1259.), *De triplici via*, *Lignum vitae* (tri klasična asketična djela), *Apologia Pauperum* (1269.), *Legenda S. Francisci* (1261.), mnogobrojni govori (*De sanctissimo corpore Christi*, *De Christo omnium Magistro*, *De Trinitate*). Usp. Oreste BAZZICHI, »Bonaventura da Bagnoregio«, *Treccani, Il Contributo italiano alla storia del Pensiero – Economia*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/bonaventura-da-bagnoregio_%28Il-Contributo-italiano-alla-storia-del-Pensiero-Economia%29/ (zadnje posjećeno 12. listopada 2017.); Paschal ROBINSON, »St. Bonaventure«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/02648c.htm> (zadnje posjećeno 12. listopada 2017.).

⁸⁶ Bartolomeo Fumi (kraj XV. st. – 1555.), talijanski dominikanac, propovjednik, teološki pisac, profesor i službeni inkvizitor. Njegovo prvo djelo je *Philoteae libri quatuor* (1538.). Djelo koje mu je donijelo slavu, *Aurea Armilla inscribitur* (1549.), a u kojemu Fumi donosi sve ono što smatra da najbolje odgovara svakodnevnim potrebama svećenika posvećenih dušebrižništvu i doživjelo je velik broj izdanja (27). Usp. Ignatius SMITH, »Bartolomeo Fumo«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/06318b.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Silvano, GIORDANO, »FUMI, Bartolomeo«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-fumi_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-fumi_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

⁸⁷ Heinrich Blysssem (1526. – 1586.), njemačko-austrijski isusovac, teolog, hebreist, matematičar, profesor isusovačkog kolegija u Pragu i rektor u Grazu. Usp. »Blysssem, Heinrich«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01115781> (zadnje posjećeno 11. ožujka 2018.); M. DE MOREIRA, »Heinrich Blysssem«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/02604b.htm> (zadnje posjećeno 11. ožujka 2018.).

percipiendae ritu ac vsu, Ingolstadii, 1585. (28), Pelbartus de Themeswar,⁸⁸ *Aureum sacrae theologiae rosarium: iuxta III. Sententiarum Libros quadripartitum: Ex doctrina Doctoris subtilis*,⁸⁹ D. Thomae,⁹⁰ D. Bonauent.⁹¹ per R. R. P. P. Ciprianum Guidi,⁹² *Tomus tertius & Tomus quartus* Venezia, 1589. (30) i od istog autora i istog sadržaja izdanje iz 1590. godine: Pelbartus de Themeswar, *Aureum sacrae theologiae rosarium; iuxta*

⁸⁸ Ladislaus (Oswald) Pelbartus de Temesvár (1435. – 1504.), mađarski franjevac, pisac i propovjednik. Poznat je po tekstovima propovijedi u kojima obrađuje bezgrješno začeće BDM i daje komentare na Sentence Petra Lombarda. Njegovo zadnje djelo je *Aureum Sacrae Theologiae Rosarium*, dogmatsko djelo u kojem Pelbartus komentira tekstove Dunsca Scota, referira se na njegova djela i na djela sv. Bonaventure, sv. Tome Akvinskoga i drugih autora. To djelo je dovršio Pelbartusov učenik Oswald iz Laska. Usp. »Pelbartus de Themeswar«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01240411> (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.); »Pelbartus de Themeswar (d. 1504)«, *Franciscan authors, 13th – 18th century: A Catalogue in progress*, dostupno online URL: <http://users.bart.nl/~roestb/franciscan/> (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.).

⁸⁹ Johannes Duns Scot (oko 1266. – 1308.), škotski (irski) franjevac, teolog, filozof i logičar, jedan od najutjecajnijih teologa i filozofa visokog srednjeg vijeka, utemeljitelj posebnog pravca unutar skolastike, (skotizam). Zbog pronicava duha, nadjenut i latinski nadimak *doctor subtilis*, jer je bio izrazito vješt u pomirivanju različitih pogleda na neku stvar. Bio je profesor na sveučilištima u Parizu i Oxfordu, a možda i u Cambridgeu. Glavna djela: Oxfordski komentari (*Ordinatio ili Opus Oxoniense*), Rasprava o prvom načelu (*Tractatus de primo principio*), Različita pitanja i rasprave (*Quaestiones quodlibetales*), Iscrpne rasprave iz metafizike (*Quaestiones subtilissimae in metaphysicam Aristotelis*). U Vatikanu danas djeluje i Međunarodna skotistička komisija, koju je utemeljio je 1938. u Rimu hrvatski franjevac Karlo Balić. Franjevci i grad Köln, gdje se nalazi njegov grob stoljećima su ga častili kao blaženika, a papa Ivan Pavao II. proširio je njegovo štovanje na cijelu Crkvu. Usp. »Duns Scotus, Johannes«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=16621> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Parthenius MINGES, »Bl. John Duns Scotus«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/05194a.htm> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Jeffrey HAUSE, »John Duns Scot (1266. – 1308.)«, *Internet Encyclopedia of Philosophy*, dostupno online URL: <http://www.iep.utm.edu/scotus/> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); *Commissio Scotistica Internationalis*, dostupno online URL: <http://www.scoto.net/> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

⁹⁰ Sveti Toma Akvinski (lat. *Thomas Aquinatus*) (1225. – 1274.), talijanski dominkanac, teolog i filozof. Zajedno sa sv. Bonaventurom postao profesor u Parizu (1258. – 1259.), potom bio profesor na sveučilištima u Italiji: u Orvietu, Viterbu i Rimu. God. 1272. postao je voditelj novoga Generalnog studija dominikanskog reda u Napulju. Svetim je bio proglašen 1323., a crkvenim naučiteljem (*doctor angelicus*: anđeoski naučitelj) 1567. godine. Crkva mu je dala i naslov *doctor communis* (zajednički naučitelj). Velika je zasluga Tome Akvinskoga što je prihvatio i u kršćansku filozofiju i teologiju integrirao aristotelovsku spoznajnu teoriju i nauk o bitku. Kao najširi pokušaj prilagodivanja Aristotelove filozofije nauku Katoličke crkve, filozofija i teologija Tome Akvinskoga vrhunac su srednjovjekovne skolastičke misli i temelj katoličke dogmatike sve do danas. Pojava Tome Akvinskoga podudara se s buđenjem filozofske i znanstvene misli u XIII. st., kada se osnivaju sveučilišta u Parizu, Padovi, Bologni i dr. Njegovo djelo ubrzo postaje temelj skolastičkog obrazovanja, a Toma Akvinski »prvak filozofa« (*princeps philosophorum*). Sveobuhvatno po intenciji i domišljeno u izvodima, njegovo je djelo ujedno postalo i službenom filozofsko-teološkom metodom Katoličke crkve (tomizam). Glavna djela: *O istini (De veritate)*, 1256. – 1259.), *Suma protiv pogana (Summa contra gentiles)*, 1259. – 1267.), *O besmrtnosti duše (De immortalitate animae)*, 1265. – 67.), *Teološka suma (Summa theologiae)*, I–III, 1267. – 1273.), *O duši (De anima)*, 1269.), O sjedinjenju utjelovljene Riječi (*De Unione Verbi incarnati*, oko 1272.). Usp.: »Toma Akvinski, sv.«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=61654> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Daniel KENNEDY, »St. Thomas Aquinas«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/14663b.htm> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Christopher M. BROWN, »Thomas Aquinas (1224/6. – 1274.)«, *Internet Encyclopedia of Philosophy*, dostupno online URL: <http://www.iep.utm.edu/aquinas/> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

⁹¹ Vidi bilješku br. 85.

⁹² Ciprianus Guidus Lucensis, Cipriano Guidi, talijanski dominikanac, aktivan u gradu Lucca (1587. – 1589.). Član Akademije *degli Uranici* u Veneciji. Usp. »Guidi Cipriano«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01235838> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

quatuor sententiarum libros quadripartitum. Ex doctrina doctoris subtilis, diui Thomae, diui Bonaventurae aliorumque sacrorum doctorum: Tomus primus [-quartus] ..., Brixiae, 1590. (31). Tu grupu teoloških naslova može se uvjetno dopuniti i djelom njemačkoga evangeličkog teologa, satiričara, ali i predvodnika Lutherovih sustavnih napada na Katoličku crkvu, a ovdje u izdanju na francuskom jeziku, koje je pripremio Conrad Badius.⁹³ Erasmus Alberus,⁹⁴ *L'Alcoran des Cordeliers: Tant en latin qu'en francois. C'est a dire, Recueil des plus notables bourdes & blasphemes impudens de ceux qui ont ose comparer Sainct Francois a Iesus Christ: tire du grand liure des Conformitez, iadis compose par frere Barthelemi de Pise*,⁹⁵ *cordelier en son viuant ...*, A Geneve, 1578. (6), u kojem autor žestoko kritizira, ismijava i napada franjevački red i njegova osnivača sv. Franju te cijelu Katoličku crkvu i njezinu tradiciju, posebno redovništvo.

Zasebnu grupu čini djelo koje govori o životu sveca i povijesti njegova štovanja: Balthasar Polzmann,⁹⁶ *Compendium vitae, miraculorum S. Leopoldi, sexti marchionis Austriae*⁹⁷....., [Wien : s. n.], 1591., (12) i *Histoaria de Festo et Translatione S. Leopoldi Marchionis Austriae.*, [Wien : s. a.], 1591. (13).

⁹³ Conrad Badius (1520. – 1562.), francuski (švicarski) tiskar (Pariz, Ženeva), knjižar, nakladnik, i prevoditelj. Kao oduševljeni pristaša Melanchtona i Calvina preveo, priredio i objavio u Ženevi Calvinove propovijedi i komentare (1554.), satire *L'Alcoran des Cordeliers* (1556.) i *Comédie du pape malade* (1561.) u kojima ismijava franjevce, papu i uopće Katoličku crkvu. Usp. »Bade, Conrad«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cni00008992> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Antal LÖKKÖS, »Badius [Bade], Conrad«, *Historisches Lexikon der Schweiz*, dostupno online URL: <http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/d/D32466.php> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Lewis LUPTON, »Conrad Badius«, *Biblical Studies*, dostupno online URL: https://biblicalstudies.org.uk/pdf/eq/1967-1_004.pdf (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

⁹⁴ Erasmus (Alber) Alberus (1500. – 1553.), njemački humanist, evangelički (luteranski) teolog i reformator, pastor, pedagog, filolog, književnik (satiričar), autor crkvenih pjesama. Najaktivniji Lutherov suradnik u reformaciji Crkve. Najpoznatiji je po svojem djelu *Der Barfusser Monche Eulenspiegel und Alkoran*, parodijskoj adaptaciji djela franjevca Bartholomea Rinonicoa iz Pise *Liber conformitatum*, u kojem ismijava franjevački red. Usp. »Alberus, Erasmus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01322578> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Gustav HAMMANN, »Alber«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 1, Berlin, 1953., str. 123.

⁹⁵ Bartolomeo da Rinonico ili Bartolomeo da Pisa (? – 1401.), talijanski franjevac, teolog, blaženik Katoličke crkve. Napisao je djelo *De conformitate Vitae B. P. Francisci ad Vitam Domini Nostri Jesu Christi* (Sukladnost života svetog oca Franje sa životom Isusa Krista), između 1385. – 1390. godine u kojem autor opisuje život franjevačkog reda u prvim dvama stoljećima postojanja. Taj rad je postao meta napada luterana u XVI. i janseista u XVII. i XVIII. stoljeću. Usp: Raoul MANSELLI, »Bartolomeo da Pisa«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-da-pisa_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); P. ROBINSON, »Bartholomew of Pisa«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/02316b.htm> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

⁹⁶ Balthasar Polzmann (1584. – 1596.), austrijski benediktinac, teolog, opat samostana Klosterneuburg (Austrija), nakladnik starijih duhovnih izdanja. Usp. »Polzmann, Balthasar«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01109006> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Maximilian FISCHER, »Merkwürdigere Schicksale des Stiftes und Stadt Klosterneuburg: Regul, Chorherrn, Arhivar und Bibliothecar des Stiftes Klosterneuburg«, *Beyträge zur Geschichte des Landes unter Ens*, Wien, 1815., str. 268–272.

⁹⁷ Leopold III., austrijski markgrof (1073. – 1136.), austrijski državnik, veliki dobročinitelj, svetac Katoličke crkve. Usp. »Leopold, III., Österreich, Markgraf«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00557340> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Heide DINST, »Leopold III.«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 14, Berlin, 1985., str. 277–280; Heinrich RITTER VON ZEIBBERG, »Leopold III. (IV.), der Heilige, Markgraf von Oesterreich«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 18, Leipzig, 1883., str. 382–384.

Od liturgijskih priručnika u toj zbirci nalazi se samo jedno djelo: *Concilium Tridentinum*,⁹⁸ *Ordo Missas celebrandi iuxta missale Romanum : ex decreto Concilii Trident. et Pii V. Pont. Max.*⁹⁹ editum Constantiae, 1597. (1).

Sa samo tri naslova ta malena grupa sadrži filozofska djela, a to su: Pedro da Fonseca,¹⁰⁰ *Institutionum dialecticarum libri octo*, Coloniae, 1586. (14), Petrus de Aquila,¹⁰¹ *Petri Aquilani cognomento Scotelli in doctrina Ioan. Duns Scoti spectatissimi: Quaestiones in quatuor sententiarum libros,..... Summa cura reuerendi M. Constantii a Sarnano*,¹⁰² *eiusdem familiae in gymnasio patauino regentis.....*, Venetiis, 1584. (29), s predgovorom franjeva Guida Bartoluccia,¹⁰³ te djelo filozofsko moralnoga karaktera kontroverznog

⁹⁸ Vidi bilješku br. 65.

⁹⁹ Pio V., Antonio Michele Ghislieri (1504. – 1572.), talijanski dominikanac, profesor teologije, inkvizitor u Milanu i Lombardiji, kardinal, papa (1566. – 1572.), svetac Katoličke crkve. Za svoga pontifikata je ojačao kanone i dekrete Tridentskog sabora, standardizirao je misu (Tridentska misa), odnosno mise rimskog obreda, što je bilo obveznim u cijelom latinskom obredu Katoličke crkve, osim u mjestima gdje liturgija datira još od prije 1370. godine. Pio V. je ekskomunicirao englesku kraljicu Elizabetu I. zbog hereze i progona engleskih katolika, organizirao je osnivanje Svete Lige, saveza katoličkih država. Godine 1571. godine na njegovu inicijativu udružene kršćanske snage su kod Lepanta pobijedile tursku vojsku. U zahvalu za tu pobjedu Pio V. je uveo 7. listopada blagdan Naše Gospe od pobjede, a u Lauretanske litanije uveo je zaziv *Pomoćnica kršćana*. Proglasio Tomu Akvinskog za crkvenog naučitelja i odredio da njegova *Summa theologiae* mora biti udžbenik za sva katolička sveučilišta. Usp. »Pius, Papa, V.«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01446520> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Joseph LATASTE, »Pope St. Pius V.«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/12130a.htm> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); Ivor F. BURTON – Douglas WOODRUFF, »Saint Pius V., pope«, *Encyclopaedia Britannica*, dostupno online URL: <https://www.britannica.com/biography/Saint-Pius-V> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

¹⁰⁰ Pedro da Fonseca (1528. – 1599.), portugalski isusovac, filozof i teolog, velik erudita, profesor filozofije na Sveučilištu u Coimbri, te profesor grčkog i arapskog jezika. Svojim radovima o logici i metafizici (*Institutiones dialecticae*, 1564; *Commentarium in Aristotelis Metaphysicam*, 1589; *Isagoge Philosophica*, 1591.) postao je za života poznat kao portugalski Aristotel. Obnašao je dužnost koordinatora i redaktora izdanja isusovaca (*Conimbricenses*) na Sveučilištu u Coimbri, tj. komentara na filozofiju Aristotela. Time je utjecao na filozofski smjer isusovaca s Coimbre, tzv. *cursus Conimbricenses* (M. Góis, F. Suárez i drugi) i obnovio skolastičku filozofiju XVI. stoljeća na Iberskom poluotoku. Usp. John F. X. MURPHY, »Pedro da Fonseca«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/06125c.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Joaquim de CARVALHO, »Pedro da Fonseca, precursor de Suarez na renouacao da metafisica«, *Actas del Primer Congreso Nacional de Filosofia*, dostupno online URL: <http://www.filosofia.org/aut/003/m49a1927.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); »Fonseca, Pedro da (1528. – 99.)«, *Routledge Encyclopedia of Philosophy*, London – New York, 1998., str. 688–690.

¹⁰¹ Petrus de Aquila (1300. – 1361.), nazvan *Scotellus*, talijanski franjevac, teolog, biskup, inkvizitor u Firenzi, autor komentara na *Sentence* Petra Lombarda. Bio je vrstan poznavatelj i prevoditelj Duns Scota, a nazvao se *doctor sufficiens* (doktorom dovoljnim). Njegovi glavni radovi su komentari na četiri knjige izreka, koje su sastavni dio doktrine Duns Scota i nazvane su *Scotellum*. Odatle je njegov naziv *Scotellus*. Usp. Petrus, de Aquila, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01302437> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Oliger LIVARIUS, »Peter of Aquila«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/11772a.htm> (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.).

¹⁰² Costanzo Boccadifuoco, pravim imenom Constanzo Torri, često nazvan i Constantius a Sarnano (1531. – 1595.), talijanski franjevac, kardinal, teolog i filozof. Usp. »Boccadifuoco, Costanzo«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01876420> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.); »The Cardinals of the Holy Roman Church, Biographical Dictionary, Pope Sixtus V (1585. – 1590.)«, Consistory of November 16, 1586 (III)«, *The Cardinals of The Holy Roman Church*, dostupno online URL: <https://webdept.fiu.edu/~mirandas/bios1586.htm> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

¹⁰³ Guido Bartolucci (? – 1610.), talijanski franjevac, teolog, inkvizitor. Usp. »Bartolucci, Guido«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01201831> (zadnje posjećeno 14. ožujka 2018.).

filozofa i humanista anabaptističkoga evangeličkoga opredjeljenja Justusa Velsiusa,¹⁰⁴ *Iusti Velsii Hagani, In Ceбетis Thebani*¹⁰⁵ *Tabulam commentariorum libri sex, totius moralis philosophiae thesaurus*: Lugduni, 1551. (27).

Grupu s osam naslova, značajnu za odgojno-obrazovne procese i stjecanje retoričkih vještina, čine tiskovine literarnog karaktera antičkih pisaca: Marco Tulio Cicero,¹⁰⁶ *Flores et, ex Sententiae scribendique Formulae Marci Tullii Ciceronis Epistolis Familiaribus selecte*, Antverpiae, 1566. (3), Aesopus,¹⁰⁷ *[Fabulae Aesopi: De vita et moribus Fortunatquae et Interitu Aesopi.]*, [S. I. : s. n., s. a.] [iza 1538.]. (25), te povjesničara, pjesnika i retoričara: Lucius Annaeus Florus,¹⁰⁸ *L. Flori De gestis romanorum libri*¹⁰⁹ *quatuor una cum Adnota-*

¹⁰⁴ Justus Velsius (Joost Welsens) (1510. – 1581.), nizozemski humanist, evangelički reformator, teolog i propovjednik, profesor filozofije, liječnik i matematičar. Usp. »Velsius, Justus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00570673> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Hans DE WAARDT, »Justus Velsius Haganus: An Erudite but Rambling Prophet«, *Exile and Religious Identity, 1500–1800*, Jesse SPOHNHOLZ – Gary K. WAITE (ur.), London – New York, 2014., str. 97–109.

¹⁰⁵ Cebes iz Tebe (oko 430. – 350. pr. Kr.), antički, starogrčki, filozof iz Tebe, prijatelj Sokratov. Jedino njegovo poznato djelo je *Pinax* (Πίναξ) ili *Tabula*, koje se pripisuje Cebesu, ali se istodobno smatra da je to uradak nepoznatog autora pod tim pseudonimom iz I. ili II. stoljeća po Kr. *Tabula* je Cebesov dijalog u kojem se govori o dvojici mladih ljudi koji, među zavjetnim darovima koje bi mogli darovati bogu Kronosu u hramu posvećenom tome bogu, razgledavaju oslikanu ploču, koju nudi nepoznati učenik Pitagore i Parmenida. Ti mladi ne razumiju što predstavlja ta ploča dok ne dođe stari čovjek koji im objašnjava skriveno značenje simbola prikazanih na slici koja je alegorija sudbine ljudske duše, zatvorene u različitim ograničenjima ljudskog života. Usp. »Cebes Thebanus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01468161> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Robert DREW HICKS, »Lives of the Eminent Philosophers by Diogenes Laërtius«, dostupno online URL: https://en.wikisource.org/wiki/Lives_of_the_Eminent_Philosophers/Book_II (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); William SMITH, »Cebes«, *A Dictionary of Greek and Roman biography and mythology*, dostupno online URL: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.04.0104:entry=cebes-bio-1> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹⁰⁶ Marko Tulije, Ciceron (lat. *Marcus Tullius Cicero*), najveći rimski retoričar, filozofski pisac, odvjetnik, politički teoretičar i državnik (106. pr. Kr. – 43. pr. Kr.). Osim govora, golema Ciceronova ostavština obuhvaća rasprave o teoriji i povijesti govorničtva, filozofske i pravno-političke oglede te pisma. Pjesnička su mu djela skromna. O Ciceronovu govorničtvu tijekom četiriju desetljeća, kada je postao vodeći rimski govornik, svjedoči 58 govora. U teoriji govorničtva središnje mjesto pripada dijalogu *O govorniku* (*De oratore*). Brut (*Brutus*) sažet je prikaz povijesti rimskoga govorničtva, a *Govornik* (*Orator*) nacrt idealnoga govornika. Za prvoga povlačenja iz politike nastaju rasprave *O državi* (*De re publica*) i *O zakonima* (*De legibus*). Zanimanje za filozofska pitanja očituje se u posljednjim godinama njegova života (45. pr. Kr. – 44. pr. Kr.). Od Ciceronove korespondencije očuvala su se 774 njegova pisma (epistole) uz 90 njemu upućenih. Zna se da je bilo njegovih spisa i iz područja povijesti i zemljopisa. Smatra se da je Ciceron jedan od najsvestranijih umova antičkog Rima. Upoznao je Rim s različitim školama grčke filozofije i stvorio temelje zapadne filozofske terminologije. U razdoblju humanizma njegov jezik i stil postali su predmetom svestranaoga proučavanja, ali i ropškoga nasljedovanja. Hrvatskim latinistima Ciceron je bio ideal latinske proze i mnogi su (D. Kišpatić, P. Marković, D. Nečas Hraste, F. Pažur, A. Veber) prevodili njegova djela. Usp. »Ciceron, Marko Tulije«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=11771> (zadnje posjećeno 9. prosinca 2017.); »Cicéron«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01302066>; (zadnje posjećeno 9. prosinca 2017.).

¹⁰⁷ Vidi bilješku br. 74.

¹⁰⁸ Lucius Annaeus Florus (70. – 149.), rimski povjesničar, latinski pjesnik i retoričar, podrijetlom iz Afrike. Moć je identičan s retorom (učiteljem govorničtva) Publius Annaeus Florusom. Usp. »Florus, Lucius Annaeus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01316163> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Jona LENDERING, »Publius Annii Florus«, *Livius*, dostupno online URL: <http://www.livius.org/articles/person/annius-florus/> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹⁰⁹ Camers, Johannes (Giovanni Ricuzzi Vellini, 1448. – 1546.), talijanski i austrijski humanist, franjevac, teolog, istraživač antičke kulture. Usp. »Camers, Giovanni Ricuzzi Vellini«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01876462> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

*tionibus Ioann. Camertis, Ad haec, Sexti Ruffi*¹¹⁰ *virii consularis De historia Romana epitome multo quam antehac emaculatio. Item, Messalae Coruini*¹¹¹ *oratoris diseritissimi, Moguntiae, 1551. (5) do latinista i erudita XVI. stoljeća: Jacobus Pontanus,*¹¹² *Iacobi Pontani De Societate Iesu Floridor. Libri Octo., Augustae Vindelic., 1595. (4), te djela, tj. priručnici iz područja klasične retorike: Ludovico Carbone,*¹¹³ *Tabulae rhetoricae Cypriani Soarii,*¹¹⁴ *..... duo libri De arte dicendi: in quorum....., Venetiis, 1589. (15) i djelo istog autora: De arte dicendi libri duo Venetiis, 1589. (16), koje su bile neophodne za obrazovanje u govorništvu i propovijedanju na teološkom učilištu, koje je djelovalo tijekom XVIII. stoljeća u osječkom samostanu. Toj grupi pripada i djelo autora, društvenog autoriteta i crkveno-političkog čimbenika, kardinala i reformatora Katoličke crkve iz prve polovice XVI. stoljeća: Jacopo Sadoletto,*¹¹⁵ *Iacobi Sadoleti, Episcopi Carpentoracti, S. R. E. Cardinalis Epistolarvm Libri Sexdecim: Eiusdem ad Paulum Sadoletum*¹¹⁶ *epistolarum liber vnus. His insuper adiectus Commentarius Antonij Florebelli*¹¹⁷ *vitam authoris elegans declarans., Coloniae Agrippinae, 1575. (19), koji je*

¹¹⁰ Festus, Rufius Sextus (301. – 400.), kasnoantički, rimski povjesničar, autor *Breviarium rerum gestarum populi Romani*. Vrlo vjerojatno identičan s Festusom iz Tridenta. Usp. »Festus, Rufius«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01260169> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹¹¹ Messala Corvinus, Marcus Valerius (64. pr. Kr. – 8. po Kr.), antički rimski državnik, general, orator, književnik, pokrovitelj i mecena književnosti i umjetnosti; Usp. »Messala Corvinus, Marcus Valerius«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01365589> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); »Messalla Corvinus, Marcus Valerius«, *Encyclopædia Britannica*, dostupno online URL: <https://www.britannica.com/biography/Marcus-Valerius-Messalla-Corvinus> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹¹² Jacobus Pontanus (1542. – 1626.), njemački humanist, isusovac, teolog, filolog, prevoditelj s grčkoga na latinski, latinski pisac, gimnazijski profesor. Usp. »Pontanus, Jacob«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01238830> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Barbara BAUER, »Pontanus, Jacobus«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 20, Berlin, 2001., str. 615f.

¹¹³ Ludovico Carbone (1532. – oko 1590.), talijanski humanist, teolog, filolog, retoričar, profesor sveučilišta u Perugiji. Usp. »Carbone de Costacciaro, Lodovico«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01356426> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Euro PULETTI, »Ludovico Carbone da Costacciaro, insigne umanista del XVI secolo«, *Montecucco*, dostupno online URL: http://www.montecucco.pg.it/Convegno_conferenze_mostre/LudovicoCarboneUmanistaDiCostacciaro.htm (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹¹⁴ Suarez, Cipriano (1524. – 1593.), španjolski isusovac, profesor retorike na Sveučilištu u Coimbri; Usp. »Suárez, Cipriano«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00401028> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹¹⁵ Jacopo Sadoletto (1477. – 1547.), talijanski humanist, teolog, pravnik, pjesnik, biskup, kardinal, papinski (de) legat. Poznat je po svome pismu upućenom Calvinu i nastojanjem da se mirnim putem protestanti vrate u krilo Katoličke crkve. Usp. »Sadolet, Jacob«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01321724> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Thomas SCANNELL, »Jacopo Sadoletto«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/13324a.htm> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Angiolo GAMBARO, »Sadoletto, Iacopo«, *Treccani, Enciclopedia Italiana*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/iacopo-sadoletto_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹¹⁶ Paolo Sadoletto (1508. – 1572.), talijanski humanist, član Rimske kurije, biskup. Usp. Francesco LUCIOLI, »Sadoletto Paolo«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-sadoletto_\(Dizionario-Biografico\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-sadoletto_(Dizionario-Biografico)) (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹¹⁷ Antonio Fiordibello (1510. – 1574.), talijanski humanist, biskup. Usp. »Fiordibello, Antonio«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01880548> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Franco PIGNATTI, »Fiordibello Antonio«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/antonio-fiordibello_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/antonio-fiordibello_(Dizionario-Biografico)/) (za-

svojim spisima i dopisivanjem s glavnim nositeljima reformacije u Europi nastojao smiriti protestante i pomiriti njihove zahtjeve s naukom Katoličke crkve. Tu je i djelo talijanskog izdavača knjiga iz područja retorike, književnosti i književne kritike na talijanskom jeziku: Orazio Toscanella,¹¹⁸ *Bellezze del Furioso di M. Lodouico Ariosto*;¹¹⁹ *scielte da Oratio Toscanella: con gli argomenti, et allegorie de i canti: con l'allegorie de i nomi proprii principali dell'opera: et co i luochi communi dell'autore,*, In Venetia, 1574. (34).

Područje filologije i leksikografije zastupljeno je popularnim osmojezičnim rječnikom leksikonom poznatoga talijanskog humanista i latinista: Ambrogio Calepio,¹²⁰ *Ambrosii Calepini Dictionarium octo linguarum:..... Respondent autem vocabulis latinis, hebraica, graeca, gallica, italica, germanica, belgica, hispanica. Onomasticum*¹²¹ *vero: hoc est, priorum nominum regionum, gentium... catalogum*, Basileae, [1584.] (53).

dnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Daniele SANTARELLI, »Fiordibello Antonio«, *Ereticopedia*, dostupno online URL: <http://www.eticopedia.org/antonio-fiordibello> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹¹⁸ Orazio Toscanella (1510. – 1580.), talijanski humanist, prevoditelj, lingvist, pedagog, pjesnik, retoričar, nakladnik. Usp. »Toscanella, Orazio«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01345543> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹¹⁹ Lodovico Ariosto (1474. – 1533.), talijanski renesanski pjesnik. Pisao je latinske i talijanske stihove, renesansne komedije i društvene satire, a životno mu je djelo veliki viteški ep *Bijesni Orlando* (*Orlando furioso*, 1. izdanje 1516.), zamišljen kao nastavak nedovršena Boiardova spjeva *Zaljubljeni Orlando* (1506.). Književnovopovijesno je važno njegovih pet komedija: *Komedija o škrinji* (*La Cassaria*, 1508., odn. 1531.), *Zamjene osoba* (*I Suppositi*, 1509., odn. 1529. – 31.), *Negromant* (*Il Negromante*, 1528.), *La Lena* (1528. – 1529.) i nedovršena komedija *Studenti* (1518.). To su prva djela te vrste na talijanskom pučkome jeziku. Ariosta su dobro poznavali hrvatski stariji pisci. Sveukupnoga Orlanda preveo je na hrvatski Danko Anđelinović. Usp. »Arioste, L«, *CERL Thesaurus*; dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01503211> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); »Ariosto Ludovico«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=3805> (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.); Natalino SAPEGNO, »Ariosto Ludovico«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/ludovico-ariosto_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/ludovico-ariosto_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 15. ožujka 2018.).

¹²⁰ Ambrogio, Calepio (zvan Calepino) ili Ambrosius Calepinus Bergamensis (oko 1435. – 1511.), talijanski augustinac, humanist i latinist, poznat po svome *Dictionarium latinum*, monumentalnome djelu iz područja leksikografije i enciklopedistike na latinskom jeziku u kojem je povezao klasični latinski s kasnoantičkim (Augustin, Jeronim), ranosrednjovjekovnim i renesansnim latinskim jezikom. Prvo izdanje *Dictionarium latinum* izdano je 1502. godine. Nakon Calepiove smrti (1511. godine) njegov projekt završila su njegova subraća. 1520. godine je Bernardino Benaglio tiskao 24. izdanje, kao konačnu inačicu rječnika. Tako je od 1502. do 1520. godine bilo 35 izdanja. Tijekom XVI. stoljeća Calepinov *Dictionarium* se razvio u višejezični rječnik, kojemu je latinski jezik uvijek bio temelj. Prvo višejezično (latinski, grčki, njemački, nizozemski i francuski) izdanje bio je *Pentaglotos* (Antwerpen, 1545.). Urednici i autori dodataka Calepinovu rječniku bili su znanstvenici poput Conrada Gesnera i Christiana Wurstisena. Baselsko je izdanje iz 1590. godine sadržavalo 11 jezika (latinski, hebrejski, grčki, francuski, talijanski, njemački, flamanski, španjolski, poljski, mađarski i engleski) i ponovljeno je u nekoliko izdanja (1598. – 1627. godine). Isusovački misionari su objavili 1595. godine u Amakusi kod Nagasakija latinsko-portugalsko-japansku inačicu rječnika. Calepinov *Dictionarium* je poznat u cijeloj Europi kao *Calepino*, a u talijanskom jeziku je to uvriježeni izraz za »rječnik«. Usp. G. G. SOLDI RONDINI – T. DE MAURO, »Calepio, Ambrogio, detto il Calepino«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/calepio-ambrogio-detto-il-calepino_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/calepio-ambrogio-detto-il-calepino_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 8. siječnja 2018.); Charles DUBRAY, »Ambrogio Calepino« *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/03169a.htm> (zadnje posjećeno 8. siječnja 2018.).

¹²¹ Prilog i sastavni dio (dopuna) toga rječnika je *Onomasticum verò: hoc est, priorum nominum, Regionum, gentium, Vrbiium, Montium, Fluminum, Hominum, & similium catalogum...*, koje je izradio Conrad Gessner, također Konrad Gesner (1516. – 1565.) švicarski liječnik, prirodoslovac, polihistor, klasični filolog, teolog, reformatorski propovjednik, profesor na nekoliko učilišta, najsvestraniji švicarski znanstvenik i najpoznatiji švicarski prirodoslovac. Njegovo najpoznatije djelo je leksikon *Historia animalium* (1551. – 1587.),

Povijesna i povijesno-zemljopisna tematika zastupljena je s nekoliko (6) djela, od kojih su tri na talijanskom jeziku. Jedno govori o povijesti Italije: Francesco Guicciardini,¹²² [*d'Italia La historia di M. Francesco Guicciardini gentil'huomo fiorentino, nuouamente riscontrata con tutti gli altri historici & autori, Annotationi de' riscontri fatti da Thomaso Porcacchi da Castiglione Arretino*¹²³..], [In Venetia, 1574.] (32), a drugo opisuje Italiju: Leandro Alberti,¹²⁴ *Descrittione di tutta Italia di f. Leandro Alberti*

koje sadrži preko tisuću slika izrađenih u tehnici drvoreza, a govori na oko 4500 stranica o životu sisavaca, vodozemaca, gmazova, ptica, riba i drugih vodenih životinja, o zmijama i insektima. U rukopisu je ostalo velebno nedovršeno djelo, a to je pregled biljnoga svijeta, s oko 1500 slika izrađenih u tehnici drvoreza koje su koristili drugi autori kroz dva stoljeća nakon njegove smrti. Drugo njegovo grandiozno djelo je *Bibliotheca universalis*, prvi sveopći popis (bibliografija) složen abecednim redom svih do tada poznatih rukopisa i knjiga koje su tiskane u prvom stoljeću tiskarstva na latinskom, grčkom ili hebrejskom jeziku. U tom djelu su navedena i djela nekih hrvatskih autora (Vlačić, Vergerije ml. i st. te drugi). Još jedno monumentalno djelo ovog autora je djelo enciklopedijskoga karaktera *Pandectarum sive Partitionum universalium Conradi Gesneri... libri xxi*, u kojemu Gesner daje pregled tada poznatoga svjetskoga znanja u 21 knjizi (1548. – 1549.), koje je ostalo nedovršeno, jer je umro od kuge. Vrijedni su i njegovi prinosi farmakologiji, kirurgiji i epidemiologiji. Iako je Gesner za svoga života bio poznat po svojim botaničkim radovima, objavio je također djelo pod nazivom *Mithridates: de differentis linguis* (1555.), koje govori o oko 130 tada poznatih jezika, kao i još jedno djelo (1556.) o rimskome piscu Klaudiju Elianu iz III. stoljeća. Usp: »Gessner, Conrad (Also Konrad Gesner, 1516. – 1565.)«, *Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.encyclopedia.com/history/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/gessner-conrad-also-konrad-gesner-1516.-1565.> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); »Conrad Gesner«, *Strange Science, The Rocky Road to Modern Paleontology and Biology*, dostupno online URL: <https://www.strangescience.net/gesner.htm> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); Urs B. LEU, »Gessner, Konrad«, *Historisches Lexikon der Schweiz*, dostupno online URL: <https://hls-dhs-dss.ch/de/articles/014376/2006-12-11/> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.).

¹²² Francesco Guicciardini (1483. – 1540.), talijanski povjesničar, pravnik, profesor prava, diplomat, političar u službi papa i Firence. Njegovo najznačajnije djelo je *Storia d'Italia* (Povijest Italije, 1492. – 1530.), čime je stvorio obrazac modernog historiografskog rada. Napisao je i nastavak Makijavelijeve *Le cose fiorentine* (Fiorentinske povijesti, 1492. – 1534.) i *Ricordi politici, Ricordi civili e politici, Ricordi politici e civili* (Političke i građanske uspomene) uspomene iz svoje političke djelatnosti (1512. – 1530.). Usp. »Guicciardini, Francesco«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01879364> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); »Guicciardini, Francesco«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=23707> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); »Francesco Guicciardini«, *Letteratura italiana*, dostupno online URL: <http://letteritaliana.weebly.com/francesco-guicciardini.html> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); »Francesco Guicciardini«, *Filosofico*, dostupno online URL: <http://www.filosofico.net/guicciardini.htm> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.).

¹²³ Tomaso Porcacchi da Castiglione Arretino (1530. – 1585.), talijanski povjesničar, geograf, filolog, književnik (pjesnik). Priredio i u vlastitoj nakladi objavio niz djela grčkih autora koje je preveo na talijanski govorni jezik. U svojem opisu najpoznatijih otoka cijeloga svijeta (*L'isole più famose del mondo*) donosi geografsku kartu Istre. Usp. »Porcacchi, Tommaso«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01350073> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Franco PIGNATTI, »Porcacchi, Tommaso«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/tommaso-porcacchi_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Tommaso PORCACCHI, »Descrittione dell' Istria«, *Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, Digitalizirana baština*, dostupno online URL: <http://db.nsk.hr/HeritageDetails.aspx?id=982> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹²⁴ Leandro Alberti (1479. – 1552.), talijanski dominikanac, teolog, filozof, povjesničar, književnik, general dominikanskoga reda, glavni inkvizitor. Najznačajnija njegova djela su: *De viris illustribus Ordinis Praedicatorum libri sex in unum congesti* (1517.), *De divi Dominici Calaguritani obitu et sepultura* (1535.), *Historie di Bologna* (1541. – 1591.), *Libro detto strega o delle illusioni del demonio, Descriptione di tutta Italia, nella quale si contiene il sito di essa, l'origine et le Signorie delle Città et delle Castella* (1550.), *De incrementis Domini Veneti, et ducibus eiusdem* (1628.), *De claris viris Reipublicae Venetae* (1628.). U knjizi *Descrittione di tutta Italia*,.... daje i opis Istre kao 19. regije Italije (str. 443–445.). Usp. »Alberti, Leandro«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01879028> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Abele L. REDIGONDA, »Alberti, Leandro«, *Treccani, Dizionario*

si contiene il sito di essa, la qualita delle parti sue, l'origine delle citta, de' castelli, & signorie loro: Li nomi antichi, & moderni di quelle, & de' monti, & laghi, fiumi, fontane, & bagni; le minere, & opere marauigliose, dalla natura prodotte. I costumi de' popoli: Gli huomini famosi, che di tempo in tempo l'hanno illustrata. Aggiuntai la Descrittione di tutte l'isole all'Italia appartenenti, con i suoi disegni, collocati a' luoghiloro, con ordine bellissimo..... 2: Isole appartenenti alla Italia, di f. Leandro Alberti bolognese ..., In Venetia, 1567. (33). Tu su i dva djela iz povijesti židovskog naroda i prvih stoljeća ranog kršćanstva, monumentalnog izgleda s brojnim grafičkim prikazima, inače naslova česta u knjižnicama te Provincije: Flavius Iosephus,¹²⁵ *Flavii Josephi Geschichtsschreibers Historien und Buecher: Von alten Juedischen Geschichten zwentzig, sammt eynem von seinem Leben: Vom Juedischen Krieg und der Statt Jerusalem und des gantzen Lands zerstoerung siben ...*, Strassburg, 1595. (51) i Egesippius,¹²⁶ *Egesippi fuenff Buecher vom Juedischen Krieg und endlicher zerstrung der herrlichen und gewaltigen Statt Jerusalem., Jetz newlich auss dem Latein auffs trewlichest verteutschet ...*, [Strassburg, 1597.?]. (52). U toj grupi su i dva djela koja su tematikom svojevrсна posebnost, a govore o pismu i pisanju kroz stoljeća: Paolo Manuzio,¹²⁷ *Orthographiae*

Biografico degli Italiani, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/leandro-alberti-\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/leandro-alberti-(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); Roberto ALMAGIÀ, »Alberti, Leandro«, *Treccani, Enciclopedia Italiana*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/leandro-alberti_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.).

¹²⁵ Josip Flavije (lat. *Flavius Iosephus*, pravo ime Josef ben Matatias), židovski povjesničar (37./38. – oko 100.). Farizej, u službi Jeruzalemskoga hrama poslan je u Rim kako bi izbavio svećenike koje je utamničio upravitelj Galileje. Zadržan rimskom kulturom i vojnom moći postao je romanofil i u ustanku, koji je buknuo protiv Rimljana odmah nakon njegova povratka u Palestinu 66. godine zauzeo prilično neodređeno stajalište nastojeći stišati ustanak. Kada mu je povjerena obrana Galileje, izvršio je svoju dužnost i na kraju se predao rimskom vojskovođi Vespazijanu, postao njegov rob i prorekao mu da će postati carem. Kada se proročanstvo za dvije godine ispunilo, Vespazijan ga je proglasio slobodnim i učinio dvorskim povjesničarom, a Josip je uzeo ime svojega zaštitnika, *Flavius*. Pratio je Vespazijanova sina Tita, kada je ovaj 70. godine opsjedao, zauzeo i razorio Jeruzalem, nagovarajući Židove da se predaju Rimljanima. Vratio se u Rim, postao rimskim građaninom i posvetio se pisanju. Na grčkom jeziku napisao je djelo o rimsko-židovskom ratovanju pod naslovom *O židovskom ratu*, prvotno napisano vjerojatno na aramejskom jeziku. A njegovo djelo o židovskoj povijesti, *Židovske starine* sadrži odlomak 18,3,3 gdje je jedino izravno nekršćansko svjedočanstvo o Isusu. Treće i manje poznato njegovo djelo je *Protiv Apiona* ili *O starosti židovskoga naroda*. Ta svoja djela je pisao od 75. do 99. godine i značajan su antički povijesni izvor. U njima daje uvid u židovstvo, s dosta apologetskih stavova i namjera, jer je nastojao rimskom svijetu približiti židovstvo njihovim načinom izražavanja i razmišljanja. Usp. » Josip Flavije«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=29352> (zadnje posjećeno 12. ožujka 2018.); »Josephus«, *Livius. Articles on Ancient History*, dostupno online URL: <http://www.livius.org/articles/person/josephus/> (zadnje posjećeno, 8. ožujka 2018.).

¹²⁶ Vidi bilješku br. 64.

¹²⁷ Paolo Manuzio, lat. *Paulus Manutius* (1512. – 1574.), talijanski tiskar, nakladnik i humanist. Svoje djelovanje započinje u obiteljskoj tiskari, a od 1558. godine je radio za Federica Badoera kao tiskar venecijanske *Accademia della Fama*. Godine 1561. seli u Rim, gdje upravlja papinskom tiskarom *Stamperia del popolo romano*, koju je osnovao papa Pio IV. i dao joj monopol na sva izdanja papinskih i koncilskih (Trident) dokumenata, uključujući katekizme i misale. Manuzio, erudita klasične humanističke formacije napisao je brojne predgovore i rasprave, a posebno iz rimske antičke tradicije (*De Legibus*, 1557., *De senatu*, 1581.) komentirao brojna djela Ciceronova te na talijanskom jeziku napisao i objavio djelo *Lettere di diversi nobilissimi huomini et eccellentissimi ingegni*. Mnoge njegove predgovore latinskim tekstovima objavio je 1580. godine posthumno njegov sin Aldo. Usp. Tiziana STERZA, »Manuzio, Paulo«, *Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-manuzio-\(Dizionario-Biografico\)](http://www.treccani.it/enciclopedia/paolo-manuzio-(Dizionario-Biografico)) (zadnje posjećeno 8. ožujka 2018.); Tiziana STERZA, »Paolo Manuzio editore

*ratio ab. Aldo. Manutio Paulli. f. collecta ex libris antiquis grammaticis etymologia Graeca consuetudine nummis ueteribus tabulis aereis lapidibus amplius MD:, cum Paulli Manutij, patris,*¹²⁸ *commentariolo, de ueterum dierum ratione & kalendarij explanatione*, Venetiis, 1566. (17), kao i djelo istog autora, *De veterum notarum explanatione quae in antiquis monumentis occurrunt* *Commentarius ad praestantem uirum Aurelium Portulacam.*¹²⁹, Venetiis, 1566. (18).

Pravna i pravno-upravna tematika čini najveću grupu s dvadeset i jednim naslovom, što je svojevrsno iznenađenje s obzirom na karakter i namjenu te knjižnice. Tako se u toj grupi naslova nalaze djela pravno-teoretskog i praktičnog karaktera, od kojih je najmonumentalnije: Accursio,¹³⁰ [*Corpus iuris civilis*],¹³¹ *I.: Digestum Vetus seu Pandectarum*

a Venezia«, *Acme, Annali della Facoltà di Lettere e Filosofia dell'Università degli studi di Milano*, god. 61, br. 2, Milano, 2008., str. 123–167.

¹²⁸ Manuzio, Aldo, lat. *Aldus Manutius*, venecijanski tiskar i nakladnik (1450. – 1515.). Studirao grčki u Rimu i Ferrari, u Veneciji 1490. osnovao tiskaru i nakladničku kuću. Tiskao djela na latinskom i grčkom, za ono doba, u visokim nakladama (1000 primjeraka). Objavio je prvo potpuno izdanje Aristotelovih spisa na grčkom jeziku (5 sv., 1495. – 1498.). Godine 1501. objavio je Vergilija u malom osminkom formatu, prvi put u potpunosti kurzivnim slovima. Džepnim formatom i kurzivnim pismom koristio se za objavljivanje kritičkih izdanja klasika. To su poznate *aldine*, koje je isprva sam priređivao prema neobjavljenim rukopisima. Ta mala, jeftina, ali vrhunski priređena izdanja pridonijela su širenju humanističkog obrazovanja. Najveći mu je tiskarski doseg objavljivanje romana dominikanca F. Colonne *Polifilov boj sna i ljubavi* (1499.), s 170 konturnih gravira u klasičnom stilu. Bio je prvi nakladnik koji je objavio katalog svojih knjiga s cijenama. Njegova je tiskara poslužila kao model cijelom naraštaju tiskara, poznatih pod nazivom Giunta ili Junta, koji su imali jak utjecaj u Italiji, Španjolskoj i Francuskoj (posebice u Lyonu). Njegov sin Paolo Manuzio (Paulus Manutius, 1512. – 74.) i unuk Aldo Manuzio ml. bili su istaknuti tiskari. Usp. »Manuzio, Aldo«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=38716> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); Mario INFELISE, »Manuzio, Aldo, il Vecchio«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/manuzio-aldo-il-vecchio_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/manuzio-aldo-il-vecchio_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.).

¹²⁹ Aurelius Portulaca (sredina XVI. st.), briksenski patricij, komornik pape Pija IV. iz obitelji Medici, novolatinski pjesnik. Usp. *Specimen variae Literature, Pars secunda, Grammatica, Oratoria, Poetica, Philosophica Complectitur*, Brixiae, 1739., str. 320.

¹³⁰ Franciscus Accursius, stariji (oko 1185. – 1263.), talijanski humanist, pravnik, sveučilišni profesor, autor sustava glosa (tumačenja) u svim dijelovima *Corpus iuris civilis* i *Summae autenticorum et feudorum*. Usp. »Accursio, Francesco, ca. 1185-ca. 1263«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00166733> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Melchiorre ROBERTI, »Accursio Francesco«, *Treccani, Enciclopedia Italiana*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/francesco-accursio_%28Enciclopedia-Italiana%29/ (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³¹ *Corpus iuris civilis* je zbornik civilnoga prava u kojem je sadržano zakonodavstvo posljednjega rimskog cara Justinijana (529. – 565.). Naziv je nastao u krugu glosatora (XI. – XIII. st.), prvih poslijearantičkih tumača Justinijanova zakonodavstva. Glosatori, a za njima i cijela zapadna pravna tradicija, smatrali su dijelovima toga zbornika *Institutiones*, *Digesta*, *Codex* i *Novellae*. *Codex Iustinianus* (529.) zbirka je carskih konstitucija (*leges*), prva je kodificirana, objavljena je i stupila na zakonsku snagu 529. da bi ubrzo bila povučena. *Digesta* ili *Pandectae*, zbirka je pravnčkog prava (*iura*), najpretenozniji je Justinijanov kodifikatorski pothvat, a po duhu najizrazitije klasicistički. Kao dio *Corpusa* zadobit će istaknuto mjesto u kasnijem europskom pravnom razvoju. *Institutiones* su dio Justinijanove kodifikacije koji je posebno zanimljiv zbog svoje udžbeničke namjene i strukture. *Institutiones* su podijeljene na četiri knjige, a one na titule, unutar kojih su izvadci djela Gaja, Florentina, Ulpijana, Marcijana i dr. stoljeni u jedinstven tekst, bez naznaka djela iz kojih potječu. Sadržaj *Institutiones* raspoređen je na tri cjeline (poslije često primjenjivani tzv. institucionalni sustav): *personae* (osobno pravo), *res* (stvarno, nasljedno i obvezno pravo), *actiones* (civilno procesno pravo). *Codex repetitae praelectionis* (534.) formalno je činio novu zbirku carskih konstitucija (*leges*), a zapravo je to bilo novo izdanje *Codexa* iz 529. Podijeljen je na 12 knjiga – I. knjiga: pravni izvori, crkvene te javno pravo, II–VIII. knjiga: privatno pravo (po sustavu pretorskog

iuris civilis tomus primus; 2.: Infortiatum, seu pandectarum iuris civilis tomus secundus; 3.: Digestum Nouum, seu Pandectarum Iuris Civilis Tomus Tertius; 4.: [Sive Primorum totius Iurisprudentiae elementorum Libri Quatvor]; 5.: Codicis Dn. Iustiniani Sacratissimi Principis PP. Augusti¹³² Repetitae praelectionis libri XII.....; 7.: Volumen Legum Parvum, quod vocan : In Qvo Haec Insvnt: Tres posteriores libri Codicis DN. Iustiniani, Antverpiae, 1575. – 1576. (46). Uz toga autora u tom monumentalnom djelu sudjevali su sa svojim priložima i drugi pravnici toga vremena: Bernardino Rutilio,¹³³ Andrea

edikta), IX. knjiga: kazneno pravo, X–XII. knjiga: financijsko te upravno pravo. *Novellae (novi zakoni)* konstitucije su koje je Justinijan donio nakon proglašenja *Codexa* (534.). Sačuvane su u privatnim zbirka-
ma, koje većinom potječu iz VI. stoljeća Najpoznatije su: *Epitome Iuliani, Authenticum* te neimenovana, najpotpunija, grčka zbirka. Po sadržaju, novele dodiruju gotovo sve grane prava. Navedeni dijelovi *Corpusa* u obliku kakav su dobili tumačenjima glosatora te komentarima postglosatora (njima su glosatori pridodali neke zakone rimsko-germanskih careva te zbirku langobardskoga lenskog prava *Libri feudorum*) činili su, počevši od XIII. stoljeća, tekstualnu podlogu u procesu ponovnog preuzimanja rimskog prava kao pozitivnoga prava većine zemalja srednje Europe. Usp. »Corpus iuris civilis«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=12521> (zadnje pristupljeno 17. ožujka 2018.); »Corpus Iuris Civilis«, *Proverbia iuris*, dostupno online URL: <https://www.proverbia-iuris.de/corpus-iuris-civilis/> (zadnje pristupljeno 17. ožujka 2018.).

¹³² Justinijan I. Veliki, lat. *Flavius Petrus Sabbatius Iustinianus* (482. – 565.), bizantski car od 527. godine, nećak i nasljednik cara Justina I. Došavši na prijestolje, nastojao je uspostaviti nekadašnje jedinstvo Rimskoga Carstva, kojemu će središte biti Carigrad. Za ostvarenje toga cilja izabrao je dvojicu vojskovođa, Belizara i Narzesa, te pravnika Tribonijana, a zapovjednik pretorijanaca (*praefectus praetorio*) Ivan iz Kapadocije bio je upravitelj financija. Najprije je uveo red u samom Carigradu, gdje su izbili nemiri zbog visokih poreza nametnutih poradi čestih ratova. Sklopivši 532. godine s Perzijskim Carstvom »vječiti mir«, Justinijan se okrenuo zbivanjima na zapadu. Godine 534. Belizar je osvojio vandalsku državu u sjevernoj Africi, a u ratu od 535. do 555. godine Belizar i Narzes slomili su ostrogotsku državu u Italiji i Iliriku te ju pripojili Bizantskom Carstvu. Ratni uspjesi na zapadu privremeno su zastali oko 540. godine, zbog gospodarske krize, prouzročene dijelom i velikom epidemijom kuge. U 540-ima započeli su i prvi upadi Slavena preko dunavskoga limesa. U svojoj gospodarskoj politici Justinijan je nastojao održati srednji i mali posjed, sprječavajući zakonskim mjerama stvaranje veleposjeda. Kao ni jedan bizantski car podvrgnuo je Crkvu svojem utjecaju. Nastojao je uspostaviti vjersko jedinstvo u Rimskome Carstvu. Oštro se suprotstavljao svim herezama, poganstvu i poganskim ustanovama. Kao veliki podupiratelj umjetnosti dao je izgraditi mnogobrojne utvrde te monumentalne javne građevine, posebice crkve, među kojima se ističe velebna bazilika sv. Sofije u Carigradu, remek-djelo bizantske sakralne umjetnosti, jedno od najvećih arhitektonskih ostvarenja uopće. U vrijeme Justinijanove rekonkviste pod bizantsku vlast dospjela je (535.) Dalmacija. Tijekom njegove vladavine sagrađen je sustav utvrda duž istočnojadranske obale i na otocima (*limes maritimus*), podignut velik broj sakralnih zdanja (dubrovačka katedrala, porečka Eufrazijana i dr.). Osim graditeljske djelatnosti, važno je spomenuti i Justinijanovu zakonodavno-pravnu djelatnost. On se uz pomoć svojih suradnika Trebonijana i gradskog prefekta Ivana Kapadokijskog upustio u kodifikaciju rimskog prava. Tako su izdana četiri važna pravna djela: *Institutiones, Digesta* ili *Pandekta*, Justinijanov kodeks i *Novellae*. Zbornik tih djela sačinjava *Corpus iuris civilis – Zbornik rimskog prava*. Justinijanova kodifikacija rimskog prava (*Corpus iuris civilis*) nastala u razdoblju od 527. do 534. godine iznimno je ostvarenje od opće i neprolazne vrijednosti. Justinijanova kodifikacija bila je najvažniji izvor prava u srednjovjekovnoj i novovjekovnoj Europi, a i danas je nezamjenjiv temelj europske pravne kulture. Usp. »Justinijan I. Veliki«, *Hrvatska enciklopedija*, dostupno online URL: <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=29619> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); E. ZANINI, »Giustiniano«, *Treccani, Enciclopedia dell' Arte Medievale*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/giustiniano_%28Enciclopedia-dell%27-Arte-Medievale%29/ (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.).

¹³³ Bernardino Rutilio (1504. – 1538.), talijanski humanist, pravnik i književnik. Usp. »Rutilio, Bernardino«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01875487> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Giuliano MARCHETTO, »Rutilio Bernardino«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/bernardino-rutilio_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

Alciato,¹³⁴ Antonius, Contius,¹³⁵ te talijanski humanisti: Bartholomaeus Platina,¹³⁶ i Angelo Poliziano.¹³⁷ U toj podgrupi su i djela sljedećih autora: Denys Godefroy,¹³⁸ *Corpus iuris ciuilib in III. partes distinctum. Quarum prima, historia iuris a Iustiniano compositi, Institutionum*¹³⁹ lib. III. : *Digestorum seu Pandectarum lib. L. continentur*, [Tomus primus], Ginevra, 1594. (47), Francesco Vivio,¹⁴⁰ *Communium opinionum doctorum vtriusque censurae: Liber primus. Cum multis declarationibus necessariis*, Perusiae, 1565. (10), Guillaume Haneton,¹⁴¹ *D. Gulielmi Hanetonii I.V.D. De iudiciorum ordine ac forma tractatus, in tres partes diuisus,*, Spirae Nemetum, 1591. (20), Giovanni Pietro Ferrari,¹⁴² *Practica eximia atque omnium aliarum praestantissimain qua*

¹³⁴ Andrea Alciato (1492. – 1550.), talijanski humanist, pravnik, diplomat i književnik. Usp. Roberto ABBONDANZA, »Alciato Andrea«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/andrea-alciano_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/andrea-alciano_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.), »Alciati, Andrea«, *Encyclopædia Britannica*, dostupno online URL: <https://www.britannica.com/art/emblem-book#ref153210> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³⁵ Antonius, Contius, *Le Conte, Antoine* (1517. – 1586.), francuski humanist, pravnik, profesor u Orleansu i Bourgesu, nakladnik, komentator pravnih Justinjanovih djela. Usp. »Le Conte, Antoine«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01353192> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³⁶ Bartholomaeus Platina, Bartolomeo Sacchi, zvani Platina (1421. – 1481.), talijanski humanist, povjesničar, pisac, papinski knjižničar i gastronom. Najznačajnija njegova djela su: *Contra amores* (1471), *De honesta voluptate et valetudine* (oko 1465., tiskano 1475.), *Vite Pontificum* (1479.), *Historia inclita urbis Mantuae et serenissimæ familie Gonzage*. Usp. »Platina, Bartholomaeus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01880929> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Stefan BAUER, »Sacchi, Bartolomeo, detto il Platina«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/sacchi-bartolomeo-detto-il-platina_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); John STEIN, »Bartolomeo Platina«, *The Catholic Encyclopedia*, dostupno online URL: <http://www.newadvent.org/cathen/12158a.htm> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³⁷ Agnolo (Angelo) Ambrogini, detto Poliziano (1454. – 1494.), talijanski humanist, filolog, pjesnik. Usp. Emilio BIGI, »Ambrogini, Angelo, detto il Poliziano«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/ambrogini-angelo-detto-il-poliziano_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/ambrogini-angelo-detto-il-poliziano_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Carlo DIONISOTTI, »Poliziano, Angelo«, *Treccani, Enciclopedia Dantesca*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/angelo-poliziano_%28Enciclopedia-Dantesca%29 (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³⁸ Denys Godefroy (lat. *Dionysius Gothofredus*), zvani stari (1549. – 1622.), francuski humanist, pravnik, profesor sveučilišta u Ženevi, Straßburgu i Heidelbergu, nakladnik prvog kritičkog izdanja cjelokupnog *Corpus iuris civilis*, (Ženeva, 1583.). Usp. Hans LIERMANN, »Gothofredus, Dionysius«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 6, Berlin, 1964., str. 656f; Albert TEICHMANN, »Gothofredus, Dionysius«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 9, Leipzig, 1879., str. 448r–448s; Alfred DUFOUR, »Godefroy, Denys«, *Historisches Lexikon der Schweiz*, dostupno online URL: <http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/d/D16281.php> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); »Godefroy«, *Encyclopædia Britannica*, dostupno online URL: https://en.wikisource.org/wiki/1911_Encyclop%C3%A6dia_Britannica/Godefroy (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹³⁹ Vidi bilješku br. 132.

¹⁴⁰ Vivio, Francesco (1532. – 1616.), talijanski pravnik, političar, diplomat, savjetnik španjolskoga kralja Filipa II. Usp. »Vivio, Francesco«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01241196> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.); Lorenzo Giustiniani, *Memorie storiche degli scrittori legali del regno di Napoli*, dostupno online URL: <https://books.google.hr/books?id=fBRPAAAACAAJ&pg=PA315&lpg=PA315&dq=Vivio,+Francesco&source=bl&ots=NGTeybTzlp&sig=8l-s69B8X-OPwYTNW6kdiyO03E&hl=hr&sa=X&ved=0ahUKEwiZ9sJAoenZahWJOSwKHWSmDOM4ChDoAQhXMAw#v=onepage&q=Vivio%2C%20Francesco&f=false> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹⁴¹ Guillaume Haneton (1506. – 1586.), belgijski pravnik u Tournai. Usp. »Haneton, Guillaumex«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp01302378> (zadnje posjećeno 13. ožujka 2018.).

¹⁴² Giovanni Pietro Ferrari (1364. – oko 1416.), talijanski humanist, pravnik, sveučilišni profesor. Usp. »Johannes Petrus, de Ferrariis«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00997022> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.).

omnia ad praxin pertinentia tam perspicue traduntur, , Francoforti ad Moenum, 1581. (37), Giacomo Menochio,¹⁴³ Consiliorum siue responsorum, d. Iacobi Menochii, diuini atque humani iuris scientia peritissimi; & in nobilissimo Gymnasio Patauino, liber primus; , Venetiis, 1572. (45), Martin Pegie,¹⁴⁴ Einstandtrecht, Jn Latein Ius protomiseos, congrui, vel retractus genannt: Accesserunt praeterea eiusdem autoris Consiliorum seu Responsorum Tyrocinia , Gedruckt zu Ingolstatt, 1567. (49), Johann Schneidewein,¹⁴⁵ Ioab. Schneidewini I.V.D. , in quatuor Institutionum Imperialium D. Iustiniani libros,¹⁴⁶ Commentarii : nunc post mortem eius in vsum & gratiam iuris Studiosorum ... editi, Ex Recognitione et cum supplemento Matthaei Wesebecij.¹⁴⁷ , Argentorati, 1573. (55), Matthaeus Wesenbeck,¹⁴⁸ Matthaei Wesenbecii i.c. clariss. In pan-

¹⁴³ Giacomo, Menochio (1532. – 1607.), talijanski pravnik, profesor na sveučilištu u Padovi, Pizi, Paviji i Milanu, senator u Milanu, državni savjetnik, političar i diplomat. Predstavnik pravne škole praktičnosti. Najvažnija njegova djela su: *De adipiscenda et recuperanda possessione* (1565.), *De arbitrariis iudicum questionibus et causis* (1569.), *De praesumptionibus, coniecturis, signis et iudiciis commentaria* (iza 1575.), *Consiliorum sive responsorum libri XIII* (Venecija, 1609.), *De iurisdictione, imperio ac potestate ecclesiastica ac saeculari* (1609.); Usp. »Menochio, Giacomo«, *CERL Thesaurus*, URL <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01237264> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); Chiara VALSECCI, »Menochio, Giacomo«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/giacomomenochio_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/giacomomenochio_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.).

¹⁴⁴ Martin Pegie (1523. – 1592.), austrijski pravnik, upravitelj katedralnih imanja i dvorski savjetnik u Salzburgu. Prvi je autor pravnih rasprava koje su napisane njemačkim jezikom. Usp. »Pegie, Martin«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00480437> (zadnje posjećeno 16. ožujka 2018.); »Pegie (Martin)«, Christian Gottlieb JÖCHER, *Allgemeines Gelehrter Lexicon Darinne die Gelehrten aller Stände ...*, sv. 3, Leipzig, 1751., stup. 1344–1345.

¹⁴⁵ Johann Schneidewein, također *Johannes Schneidewind*, *Schneidewin* i *Ioannes Schneidewinius* ili prema grčkom: *Oinotomos* (1519. – 1568.), njemački pravnik i novolatinski pjesnik. Studirao je u Wittenbergu, gdje je se je upoznao s Martinom Lutherom, Philippom Melanchthonom i drugim reformatorima. Nakon završetka studija bio savjetnik grofa von Schwarzburga, potom zastupnik pravne komore u Speyeru, savjetnik i prisjednik višega prizivnog suda (Schöppenstuhl) u Wittenbergu, profesor prava i rektor Sveučilišta u Wittenbergu. Kao istaknuti pobornik reformacije pokopan je pokraj Martina Luthera u dvorjoj crkvi u Wittenbergu. Njegovo glavno djelo je *Komentar (In quatuor Institutionum Imperalium Justiniani libros, commentarii)*, na Institucije (*Corpus iuris civilis*), koje je 1573. godine u Wittenbergu objavio Matthias Wesenbeck. Njegova druga djela su: *Die Historie des Leidens Christi in deutsche Verse verfasset, und seinen Leuten als eine tägliche Gebets-Formel eecommandieret, Decifiones & Dissentationes variarum quaestionum apud juris utriusque interpretes controversarum* (1599.), *Epitomen in usus feudorum cum Notis Leopoldi Hackelmann* (1604.), *Tractatus de Nuptiis* (1685.) i *De jure connubiorum & c.*. Usp: »Schneidewein, Johann«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/record/cnp00982446> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); Karl Rudolf VON JACOBIN, »Schneidewein, Heinrich und Johannes«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 32, Leipzig, 1891., str. 144–149; »Schneidewein, Johann«, *Johann Heinrich Zedlers Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*, sv. 35, Leipzig, 1743., stup. 559–560.

¹⁴⁶ Vidi bilješku br. 132.

¹⁴⁷ Vidi bilješku br. 148.

¹⁴⁸ Matthaeus Wesenbeck, također *Mathaeus Wesenbeck*, lat. *Wesenbecius* (1531. – 1586.), jedan od najpoznatijih belgijskih (flamanskih) pravnik. Kao pristaša reformacije pobjegao je pred progonom španjolske inkvizicije u Njemačku (Sasku), gdje je bio profesor prava u Jeni i Wittenbergu, knežev savjetnik i član visokog prizivnog suda. Njegovo značenje za sudsku praksu leži u njegovu komentaru na *Pandecte* (pojedine članke), u kojima sustavno tretira pojedine naslove i istodobno uspostavlja vezu s pravnom praksom. Izradio je temelje za današnje tumačenje ugovora. Neka od Wesenbeckovih djela stavljena su na *Index librorum prohibitorum*. Inkvizicija je posebno kritizirala njegovo tumačenje zakona o braku. Njegova najpoznatija djela su: *Paratitla in Pandectarum iuris civilis libros quinquaginta* (1566.), *Tractatus et responsa quae vulgo consilia appellantur* (1576.), *Tractatus de feudis*. Usp: »Wesenbeck, Matthaeus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01303052> (zadnje pristupljeno 17. ožujka 2018.); Johann August Ritter VON EISENHART, »Wesenbeck, Mathäus«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 42, Leipzig, 1897., str. 134–138.

*dectas i. ciuilis commentarii olim paratitla dicti. Quibus de nouo ad singulos titulos prae-
fixa sunt paratitla Sebastiani Brandii¹⁴⁹ & Iac. Cuiacii¹⁵⁰. Item commentarijs Vuesenbecij,
supra nouam ipsius auctoris accessionem, casus singulares iure decisi, sed ab ipso auc-
tore non obseruati : nunc recens a p. Brederodio¹⁵¹ i.c. inserti sunt. Tomus primus &
Tomus II ., Basileae, 1589. – 1590. (56).; Prospero Farinacci,¹⁵² *Prosperi Farinacii*
*Variarum quaestionum, et communium opinionum criminalium, Liber primus: in
pratica obseruetur, omnia miro ordine distributa reperiuntur*, Venetiis, 1589. (54).
Drugu podgrupu čini pet djela upravno-pravne zakonodavne tematike¹⁵³ s područja Svetog*

¹⁴⁹ Sebastian Brant (1457? – 1521.), njemački humanist, pravnik, pisac (neolatinški pjesnik), satirist, profesor prava na Sveučilištu u Baselu, nakladnik antičkih klasika i tajanskih humanista, dvorski savjetnik, vijećnik i kancelar grada Straßburga. Mnoga svoja djela pravne tematike Brant je napisao za vrijeme svojeg djelovanja u Baselu. Brant je autor peticija caru Maksimilijanu u kojima traži pokretanje vojne protiv Turaka u cilju obrane Europe. Spas od turskog osvajanja Europe, posebno njemačkog Carstva vidi u moralnoj reformi. Njegovo najznačajnije djelo je stihovana satira *Brod ludaka* (*Das Narrenschiff*, 1494.), koja je stvorila cijelu školu književnosti o ljudskoj gluposti i koja je stekla već za njegova života svjetsku popularnost (preko latinskog prijevoda *Stultifera navis*) utjecavši na mnoge pisce (Erasmus i dr.). Brant je tipičan prijelazni pisac između srednjega vijeka i humanizma, s naglašenim moralističkim, konzervativnim i nabožnim elementima. Usp. »Brant, Sebastian«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp01316675> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); Hellmut ROSENFELD, »Brant, Sebastian«, *Neue Deutsche Biographie*, sv. 2, Berlin, 1955., str. 534–536; Franco BRUNO-AVERARDI, »Brant Sebastian«, *Treccani, Enciclopedia Italiana*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/sebastian-brant_%28Enciclopedia-Italiana%29 (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.).

¹⁵⁰ Jacques Cujas (1522. – 1590.), francuski pravnik, jedan od značajnijih predstavnika francuske humanističke jurisprudencije, profesor na sveučilištima u Cahorsu, Bourgesu, Valenciji, Toulouseu i Parizu. Usp. »Cujas, Jacques«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00105425> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); »Cujas, Jacques«, *Encyclopaedia Britannica*, dostupno online URL: https://en.wikisource.org/wiki/1911_Encyclop%C3%A6dia_Britannica/Cujas,_Jacques (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); »Cuiàcio, Iacopo«, *Treccani, Enciclopedia on line*, dostupno online URL: <http://www.treccani.it/enciclopedia/iacopo-cuiacio/> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.).

¹⁵¹ Pieter Cornelis van Brederode (1559. – 1637.), nizozemski pravnik i diplomat. Usp. »Brederode, Pieter Cornelis van«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00526431> (zadnje posjećeno 17. ožujka 2018.); »Brederode (Pieter Cornelis)«, *Nieuw Nederlandsch Biografisch Woordenboek (NNBW)*, Amsterdam, 1974., stup. 204; »Brederode, Pieter Cornelis van«, *Biografisch Woordenboek der Nederlanden*, dostupno online URL: http://resources.huygens.knaw.nl/retroboeken/vdaa/#source=aa_001biog03_01.xml&page=306&view=imagePane (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.).

¹⁵² Prospero Farinacci (1554. – 1618.), talijanski pravnik, rimski odvjetnik, savjetnik pape Klementa VIII. i generalni upravitelj papinskih poreza za pape Pavla V. Njegovo najpoznatije djelo je *Praxis et theoria criminalis*, sastavljeno od 18 poglavlja (1594. – 1614). Autor je prikupljao *tezaurus totius criminalis materiae*, to jest, različita mišljenja, presudbe, argumente koji se čak i suprotstavljaju jedni drugima, što je koristio u svojim presudama i time dao doprinos pravnoj nesigurnosti. Usp. »Farinaccio, Prospero«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01365790> (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.); Aldo MAZZACANE, »Farinacci Prospero«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/prospero-farinacci_%28Dizionario-Biografico%29/ (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.); Aldo MAZZACANE, »Farinacci Prospero«, *Treccani, Il Contributo italiano alla storia del Pensiero, Diritto*, dostupno online URL: http://www.treccani.it/enciclopedia/prospero-farinacci_%28II-Contributo-italiano-alla-storia-del-Pensiero:-Diritto%29/ (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.).

¹⁵³ Sveto Rimsko Carstvo Njemačke Narodnosti (lat. *Sacrum Romanum Imperium*; njem. *Heiliges Römisches Reich*) bilo je multietničko kompleksno carstvo, feudalna država od 962. do 1806. na području današnje Njemačke, Austrije, Švicarske, Slovenije, Češke te dijelova Francuske, Poljske, Italije, Nizozemske, Belgije i Luksemburga. Trajalo je od ranog srednjeg vijeka (962.) do njegova raspada 1806. godine. Termin »sveto« u nazivu srednjovjekovnog Rimskog Carstva je u uporabi od 1157. godine i vladavine cara Fridrika I. Barbarosse. Ukazom skupštine u Kölnu iz 1512. godine ime je službeno promijenjeno u Sveto Rimsko Carstvo Njemačkog Naroda (njem. *Heiliges Römisches Reich Deutscher Nation*, lat. *Imperium*

Rimskog Carstva: Noe Meurer,¹⁵⁴ *Loci communes: Aller dess Heligen Romischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichstage vnd Abschied gemeine Titul* Gedruckt in der Churfurstlichen Statt Meyntz, 1578. (36); Noe Meurer,¹⁵⁵ *Jag und Forstrecht, von verhauung und widerhauung der Waeld und gehoeltz, Auch den Wildbaenen, Fische-reyen und was solchem anhangt,*, Gedruckt zu Franckfurt, 1581. (39); Noe Meurer,¹⁵⁶ *Wasser-Recht unnd Gerechtigkait fuernemlich des weitberuehmbten und goltreichen Rheinstrams :*, *Der ander Tractat vom Rhein, auch andern Schiffreichen, vnd mit Schiffreichen Gemeinen vnd Eygenen, Fliessenden vnd Stilstehenden Stramen Flussen vnd Wassern ...*, Gedruckt zu Franckfurt am Mayn, 1570. (40); Justinus Goebler,¹⁵⁷ *Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebraeuch, Keyserlicher, Allgemeyner, und etlicher Besonderer Landt und Stett Rechten.*, Franckfurt am Mayn, 1572. (38); Bartolommeo Cepolla,¹⁵⁸ *Dienstbarkhaiten, Staetlicher unnd Baewrischer Erbaigen gutter unnd gru-*

Romanum Sacrum Nationis Germanicæ). Sjedište svetog rimskog cara je tradicionalno bilo izborna, iako je često bilo pod kontrolom neke od dinastija (Karolinzi, Konradini, Otonska dinastija, Saljijska dinastija, Supplinburg, Hohenstaufen, Luxemburg, Welfi, Habsburg, Wittelsbach, Habsburg-Lotharingen). Carstvo nikada nije dostiglo stupanj političkog ujedinjenja. Moć cara bila je ograničena, a razni prinčevi, knezovi i kraljevi su bili njegovi vazali, ali *de facto* suvereni u okviru svojih teritorija. Usp. »Heiliges Römisches Reich deutscher Nation«, dostupno online URL: <https://www.xn--heiliges-rmisches-reich-hlc.de/> (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.); »Heiliges Römisches Reich deutscher Nation«, *Einführung in die Frühe Neuzeit*, URL <https://www.uni-muenster.de/FNZ-Online/recht/reich/unterpunkte/nation.htm> (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.).

¹⁵⁴ Noe Meurer, *Noe Meürer, Noä Meurer, Noah Meurer, Noa Meuern, Noah Meurerus, Noe Meuwrer, Noe Mewrer*, kao i *Noë Meurer* ili *Noë Meurer* (1525. – 1583.), njemački pravnik, odvjetnik i bilježnik pri carskom državnom sudu (*Reichskammergericht*) u Speyeru, savjetnik falackog kneza-izbornika u Heidelbergu, viši savjetnik wittenberškog kneza-izbornika u Stuttgartu. Prvi je napisao pravne rasprave na njemačkom jeziku, uključujući i zakon o nasljeđivanju i vodnom pravu. Bio je prvi koji je sustavno predstavio sudenje pred carskim sudom. Osim toga, bio je i prvi njemački nezavisni autor koji je izradio zakonsku osnovu šumarstva i lovstva. Usp. »Meurer, Noe«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01877181> (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.); Bernd-Rüdiger KERN, »Meurer, Noë« *Neue Deutsche Biographie*, sv. 17, Berlin, 1994, str. 269f.

¹⁵⁵ Vidi bilješku br. 154.

¹⁵⁶ *Isto*.

¹⁵⁷ Justinus Goebler (1503. – 1567.), njemački pravnik u službi njemačkih knezova (Nassau, Braunschweig) i biskupa (Münster), Bio je profesor moralne filozofije u Trieru (1535. – 1537.), dvorski pravnik vojvode od Braunschweig-Calenberga (1539.), savjetnik (1544.) koji je pomogao uvođenje reformacije u Braunschweig. Za vrijeme münsterskog biskupa Franza von Waldecka, koji je namjeravao uvesti reformaciju i biskupiju Münster s posjedima pretvoriti u vlastitu kneževinu, bio je kancelar i upravitelj biskupijskih dobara (1546.), a 1549. godine i savjetnik u Nassau. Od 1559. godine bio je načelnik grada Frankfurta na Maini, gdje je 1567. godine umro. Posebno je značajan Göblerov prijevod *Constitutio Criminalis Carolina* (opći njemački kazneni zakon) na njemački (1543. godine). Usp. »Göbler, Justinus«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://data.cerl.org/thesaurus/cnp00816310> (zadnje posjećeno 19. ožujka 2018.); Leopold von ELTESTER, »Göbler, Justin«, *Allgemeine Deutsche Biographie*, sv. 9, Leipzig, 1879., str. 301.

¹⁵⁸ Bartolommeo Cepolla ili Cipolla (1420. – 1475.), talijanski pravnik, autor pravnih traktata, sudac u Padovi, venecijanski diplomat. Njegova najpoznatija djela su: *Tractatus de servitutibus tam urbanorum quam rusticorum praediorum, Cautelae juris, De interpretatione legis*. Njegova su djela ne samo više puta objavljena tijekom njegova života, što je neuobičajeno u razdoblju prijelaza iz rukopisnih u tiskane knjige, već su ta ista djela objavljena i objavljivana sve do XIX. stoljeća (posebno *Tractatus*). Usp. »Cipolla, Bartolomeo«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp01408481> (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.); Onofrio RUFFINO, »Cipolla, Bartolomeo«, *Treccani, Dizionario Biografico degli Italiani*, dostupno online URL: [http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-cipolla_\(Dizionario-Biografico\)/](http://www.treccani.it/enciclopedia/bartolomeo-cipolla_(Dizionario-Biografico)/) (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.).

endtlicher Bericht, in den Staeten, und maerckten, von wegen Schidmaewr, Waend, Dachtroffen, Aussehens ... fuergebracht: Tractatus de servitutibus tam urbanorum quam rusticorum praediorum [dt.]....., Gedruckt zu Ingolstatt, 1566. (48). Tu je i pet službenih listova (*Reichs – Abschiede*)¹⁵⁹ u kojima su objavljene odluke Državnog sabora i cara Svetog Rimskog Carstva: *Abschied der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeyner Staende auff dem Reichstag zu Regensburg Anno Domini MDLXXVI auffgericht.*, Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz, 1576. (44); *Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat auch Churfuersten deputirter Fuersten und Stende zu Franckfort Anno Domini MDLXXI auffgericht.*, Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz, 1571. (43); *Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Speyr Anno Domini M.D.LXX. auffgericht.*, Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz, 1571. (42); *Aller des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt : Besonders auch der Artickel, Policey, Constitutionen, das Keyserlich Regiment, Chammergericht, den Landtfrieden vnd anders,*, *Der Erst Theyl & Der Ander Theyl.*, Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz, 1566. (50); *Aller des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt: Besonders auch der Artickel, Policey, Constitutionen, das Keyserlich Regiment, Chammergericht, den Landtfrieden vnd anders, diesem allem anhengig*, *Der Ander Theil*, Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz, 1572. (41). Crkveno pravo s teološkim pogledom na dužnosti prelata obrađuje djelo: Francisco von Cordoba,¹⁶⁰ *Fratris Francisci Cordubensis, ... Libellus de officio praelatorum, his temporibus necessario.* ..., Pragae, 1562. (22).

Knjižna građa te zbirke obrađuje u najvećem broju tiskovina (naslova) tematiku iz građanskog i upravnog prava, sudske i upravne prakse Svetog Rimskog Carstva (20 naslova), zatim je tu građa dogmatske i moralne teologije, pastoralna, kršćanske duhovnosti, antičke i talijanske književnosti, crkvene povijesti i politike.

Jezik najvećeg dijela (38 naslova) te zbirke je latinski. Potom slijedi njemački (13 naslova), talijanski (4 naslova) i francuski (1 naslov). Manji dio knjiga (6 naslova), tiskan je goticom: latinskim (4 naslova) i njemačkim jezikom (2 naslova).

¹⁵⁹ *Reichs-Abschiede* (carevinski, državni otpisi) su carevinski (državni) zakonski akti kojima *Reichstag* (Carevinski, državni sabor) donosi statute, carske zakone i zaključke, osniva carevinske (državne) ustanove, koje su nazivane lat. *Recessus Imperii*, ili *Constitutionis Imperiales*. Time su ti akti (*Reichs-Abschiede, allgemeine i besondere*) dobili snagu zakona, postali su opće propisani njemački zakoni, jer su sastavljeni i potvrđeni na zasjedanju Carevinskog (državnog) sabora i proglasio ih je car. Usp. »*Reichs-Abschiede*«, *Grosses vollständiges Universal-Lexicon Aller Wissenschaften und Künste*, sv. 31, Leipzig, 1742., stup. 54–64.

¹⁶⁰ Franciscus Cordubiensis (15?? – 1586.), španjolski franjevac iz provincije Santiago, pisac propovijedi i pravno-teoloških rasprava, čija aktivnost je zabilježena od sredine XVI. st. (1562. – 1586.). Bio je savjetnik cara Svetog Rimskog Carstva, Ferdinanda I. (Habsburg). Usp. »Franciscus, Cordubensis«, *CERL Thesaurus*, dostupno online URL: <https://thesaurus.cerl.org/cgi-bin/record.pl?rid=cnp00121965> (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.); Maarten VAN DER HEIJDEN – Bert ROEST, »Franciscus de Cordoba (Francisco de Cordoba, d. after 1578)«, *Franciscan authors, 13th – 18th century: A Catalogue in progress*, dostupno online URL: <http://users.bart.nl/~roestb/franciscan/> (zadnje posjećeno 20. ožujka 2018.).



SI 3. L. Alberti, *Descrittione di tutta Italia ... Isole appartenenti alla Italia*, In Venetia, 1567. (33)

Najveći dio (30 naslova) tiskan je na njemačkome govornom području (Mainz, Köln, Frankfurt a/M, Strasbourg, Ingoldstadt, Base, Beč, Augsburg, Speyer), a manjim dijelom (17 naslova) u tiskarama na Apeninskom poluotoku (Venecija, Napulj, Perugia, Brescia), po tri naslova na francuskome govornom području (Geneve, Lion) i u današnjoj Belgiji (Antwerpen), jedan naslov u Češkoj (Prag), dok je jedan naslov bez oznake mjesta tiskanja.

Knjižna građa te zbirke najvećim je dijelom grafički skromno opremljena (1, 3, 13, 17, 48), dok je manji dio tiskan na njemačkom jeziku bogat grafikama u tehnici bakroreza (40, 51, 52).

Uzevi, tj. korice knjiga iz te zbirke različite su starosti. Najstariji uzevi, drvo ili karton presvučeno pregovanom kožom s florealnim ornamentima, alegorijskim likovima sačuvano je samo na devet knjiga uglavnom većega formata (10, 19, 24, 32 – 33, 36 – 40, 45, 50, 54). Na devet knjiga samo su djelomično sačuvani stari omoti od pregovane kože, čiji su kožni djelovi u kasnijim stoljećima aplicirani na kartonske podloge, odnosno djelomično nadoknađeni kartonskim koricama u kojima se nalaze stare prebojene pergamene (46, 53, 55, 56) ili novim drvenim koricama (35). Samo manji broj knjiga ima metalne kopče, odnosno tragove tih kopči. Sudeći po godinama koje su na tim omotima utisnute u kožu, ornamentici ukrasa i natpisima, to su originalni uzevi iz XVI. stoljeća, što tim knjigama daje i bibliofilsku i umjetničku vrijednost, kao i poseban šarm. Omot od lažne kože (pregovani i obojeni karton) s ukrasima i obiteljskim grbom vjerojatno je iz kraja XVII. ili početka

XVIII. stoljeća (47). Tu su i dvije knjige manjeg formata kod kojih su na omotu i u knjižnom bloku vidljive stare pergamene s latinskim tekstom. Kod jedne je za omotnicu uveza iskorištena pergamena s latinskim tekstom ispisana crno-crvenim gotičkim slovima (20), a kod druge su za ojačanje knjižnog bloka uporabljeni ostrišci listine sa sitnije pisanim jednobojnim (crno) latinskim tekstom (27). Noviji uvezi (XVII./XVIII. i početak XIX. stoljeća) su kartonske korice presvučene glatkom, telećom kožom. Veliki dio tih knjiga ima uvez, tj. korice novijeg datuma, odnosno iz vremena kraja XIX. stoljeća i sredine XX. stoljeća, dok je manji broj knjiga prošao postupak restauracije te ima nove korice (kraj XX. i početak XXI. stoljeća).

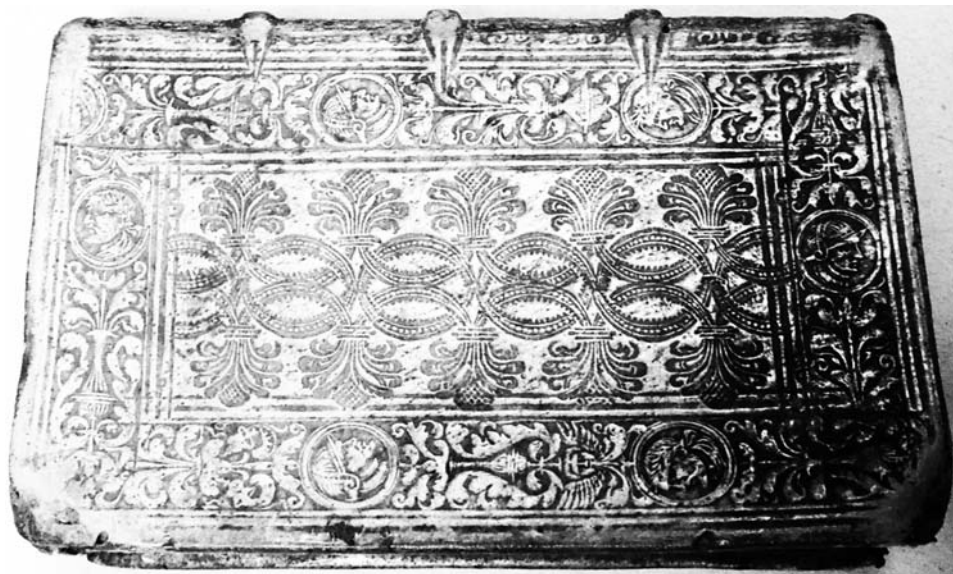
U znatnom broju (14) knjiga uglavnom upravno-pravne tematike nalaze se na poleđini omota (korica) naljepnice s tiskanim ex librisom i grbom nekadašnjeg vlasnika: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*. (10, 36, 37 40, 46, 50, 53, 54, 55, 56), dok se u drugim knjigama nalaze rukopisni ex librisi: *Contus Essekiensis* (14, 35) ili *Ex Contu S. Crucis Essekiensi* (9, 15 – 16), *Pro Contu S. Crucis Essekini 1770*. (6, 51) ili *Hic liber spectat ad Contus S. Crucis Essekini* (29). Neke knjige nose zapise, odnosno ex librise koji govore o njihovu vlasniku, odnosno o prethodnom prebivalištu: *Ex libris Basilii Luzsinovich* (5), *Fratri Bernardi Sezsvynor ... Contus S. Cruci Essekini* (12), *Usui simplici offerti Pris Franco de Posega Regularis Observatio Fris. Minnoris Anno 1726* (15), *E Bibliotheca Possegana exstraxi Fr. Iosephus Pavissevich* (17), *P. Solani Krkvarich* (20), *P. Joseph Pavissevich Proviae Custos Pro Coenobio S. Crucis Min. de Obs Essekini 1781*. (27), *Ad Bibliotheca Viennensem S.S. Francisca P.Philippi Matkovich a Possega 782*. (28), *Pro ... usu P. Seraphini a Posega Conventis ... Contus S. Aug. Vellica* i precrtano: *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekczinensi* (31), *Contus S. Aug. Vellica* i precrtano *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekczinensi*. (31), *Pro usu simplici P. Seraphini a Posega Conventis ...* i precrtano: *Contus S. Aug. Vellica ispod precrtano Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekczinensi*. (31)

Više od polovice ukupnog broja knjiga te zbirke je u lošem stanju. Te su knjige nakon velike izložbe u Osijeku, koju je organizirala Gradska i sveučilišna knjižnica u Osijeku 2002. godine u okviru akcije za obnovu knjižnice osječkog franjevačkog samostana, odnijete na restauraciju u Hrvatski državni arhiv, gdje se i danas nalaze još uvijek nerestaurirane.

U bibliografskim zapisima dijela naslova dana je u nemogućnosti digitalizacije vlastitih primjeraka, digitalna snimka primjerka istog izdanja iz neke od europskih knjižnica (Bayerische Staatsbibliothek u Münchenu, Europeana) ili baza podataka (Google). Stoga kod pregleda digitalnih snimaka u zapisima toga kataloga treba voditi računa da je osječki primjerak ipak različit od onoga na digitalnoj slici i to u onim dijelovima koji su specifični za svaki primjerak (uvez, inicijali, ručno bojene slike, ex librisi, bilješke, oštećenja i dr.), dok je tiskani dio potpuno identičan.

Ta se zbirka čuva u za tu namjenu posebno uređenoj prostoriji. Knjige se nalaze smještene na policama u metalnim ormarima (sefovima) i složene su po formatima i tekućim signaturama. Prostorija je dobro zaštićena od provale, a mikroklimatski uvjeti čuvanja su zadovoljavajući.

Zbirka Strane rijetke knjige XVI. stoljeća u knjižnici Franjevačkog samostana Sv. Križa u Osijeku brojem je jedinica malen, ali u svjetskim razmjerima vrijedan dio europske i svjetske knjižne baštine. To je još jedno svjedočanstvo višestoljetne kulturne tradicije grada Osijeka te Hrvatske, zemlje bogate europske kršćanske kulture i uljudbe.



Sl. 4. B. Polzmann, *Compendium vitae, miraculorum S. Leopoldi,*, Wien, 1591. (12)

4. Katalog zbirke Strane rijetke knjige XVI. stoljeća (1502. – 1597.)

Osijek: RIV-16°

1.

CONCILIUM Tridentinum (1545-1563)

Ordo Missas celebrandi iuxta missale Romanum : ex decreto Concilii Trident. et Pii V. Pont. Max. editum : in quo illud curatum est, ut quid in solenni, quid in privata missa observandum sit distincte traderetur ... Constantiae : Ex officina Nicolai Kalt, 1597. 111, [5] str. ; 16° (12 cm). Tiskano dvobojno crveno-crno.

Ostali autori: Pio V. (1566. – 1572.), papa; Nicolaus Kalt (15?? – 1616), njemački tiskar
Uvez: karton. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ex libris P. Antonii Schmidt*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10186224.html>.

Predmetnice: misa, obredni propisi.

Osijek: RIV-16°-1

2.

IOHANNES Chrysostomus, sanctus

[Sancti Ioannis Chrysostomi De Virginitate Liber]. [Antverpiae : Ex officina Christophori Plantini, 1565]. - 237, [7] str. ; 16° (11 cm).

Privez: Flores et Sententiae scribendique Formulae, ex Marci Tullii Ciceronis Epistolis Familiaribus selecte ..., Antverpiae, 1566.

Ostali autori: Giulio Poggiani (1522. – 1568.), talijanski književnik, teolog, redaktor; Christophor Plantin (1520. – 1589.), belgijski (flamanski) tiskar.

Uvez: novi, velin, uloženo u kutiju. Knjižni blok: nedostaje naslovnica i drugi list, mrlje od vlage, resataurirano i uvezano 2010. godine. Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=L4FI9NstlP8C&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Predmetnice: patristika, askeza, redovništvo.

Osijek: RIV-16°-2

3.

CICERO, Marcus Tullius

Flores et Sententiae scribendique Formulae, ex Marci Tullii Ciceronis Epistolis Familiaribus selecte. – Antverpiae : Ex officina Christophori Plantini, 1566. – 173, [3] str. ; 16° (11 cm).

Ostali autori: Christophor Plantin (1520. – 1589.), belgijski tiskar.

Privez:[*Sancti Ioannis Chrysostomi De Virginitate Liber*], Antverpiae, 1565.

Uvez: novi, velin, uloženo u kutiju. Knjižni blok: mrlje od vlage, oštećene zadnje stanice, resataurirano i uvezano 2010. godine. Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10171822_00001.html

Predmetnice: antička književnost, rimska književnost.

Osijek: RIV-16°-2

4.

PONTANUS, Jacobus

Iacobi Pontani De Societate Iesu Floridor. Libri Octo. – Augustae Vindelic., 1595 (Augustae Vindelicorum : ad insigno Pinus, 1595). – [36], 262, [1] str. ; 16° (13 cm).

Ostali autori: Ad insigne Pinus (Augsburg), njemačka tiskara

Uvez: mramorirani karton s kožnim hrptom. Knjižni blok: mrlje od vlage, restaurirano i uvezano 2010. godine.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb-10190393_00001.html

Predmetnice: latinska književnost.

Osijek: RIV-16°-3

5.

FLORUS, Lucius Annaeus

L. Flori De gestis romanorum libri quatuor una cum Adnotationibus Ioann. Camertis, quae commentarij uice in omnem romanam historiam esse possunt : Ad haec Sexti Ruffi uiri consularis de historia romana Epitome multo quam ante hac emaculatio. Item, Messalae Coruini oratoris diserissimi, de progenie Augusti Caesaris libellus, nunc primum excusus. – Moguntiae : [Ivo Schoffer], 1551. – [48], 352 str. ; 14° (15 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Drugi naslovi: Epitome rerum Romanorum; De progenie Augusti Caesaris libellus; De historia Romana epitome multo quam antehac emaculatio.

Drugi autori: Camers, Johannes (1448. – 1546.), njemački franjevac, teolog, humanist; Rufus Festus, Sextus (0301. – 0400.), antički, rimski povjesničar; Messala Corvinus, Marcus Valerius (64 pr. Krista – 13 n. Krista), antički, rimski državnik, general, orator i književnik; Schöffler, Ivo (1500. – 1555.), njemački tiskar.

Uvez: drvo presvućeno papirom. Knjižni blok: mrlje od vlage, brojne bilješke na predlistu, u tekstu i na zadnjem listu, restaurirano i uvezano 2010. godine.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10171926_00005.html

Predmetnice: latinska književnost, povijest starog Rima.

Osijek: RIV-16°-4

6.

ALBERUS, Erasmus

L' Alcoran des Cordeliers : Tant en latin qu'en francois. C'est a dire, Recueil des plus notables bourdes & blasphemes impudens de ceux qui ont ose comparer Saint Francois a Iesus Christ : tire du grand liure des Conformitez, iadis compose par frere Barthelemi de Pise, cordelier en son viuant ... – A Geneve: Par Guillaume de Laimarie, 1578. – 2 vol.; 16° (14 cm).

Ostali autori: Bartholomeo da Pisa (1338. – 1401.), talijanski franjevac, teolog i kroničar; Badius, Conrad (1520. – 1562.), švicarski prevoditelj, nakladnik, tiskar; Laimarie, Guillaume de (1533. – 1598.), švicarski tiskar.

Uvez: drvo presvućeno velinom s vezicama. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ex libris Basilii Luzsinovich*. Knjižni blok: mrlje od vlage, restaurirano i uvezano 2010. godine.

Predmetnice: protestantizam, franjevci, književnost, satira.

1 : [Livre premier]. – [8], 344 str. ; 16° (14 cm).

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb11285684.html>

Osijek: RIV-16°-5 P.1

2 : Le second livre ... – 13 – 382 str. ; 16° (14 cm).

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb11285685.html>

Osijek: RIV-16°-5 P.2.

7.

DAVID d'Augsbourg

Trattato dell'huomo interiore, cioe cominciamento del profitto, e della perfezzione della regolata vita del seruo di Dio : Del serafico S. Bonauentura dottore di santa Chiesa. Nouamente volgarizato, e dato in luce. – In Napoli : appresso Horatio Saluiani, 1590. – [16], 637, [1] str. ; 16° (15 cm).

Drugi autori: Bonauentura, sanctus (oko 1221. – 1274.), talijanski franjevac, teolog, kardinal, crkveni naučitelj, svetac; Salviani, Orazio (1565. – 1595.), talijanski nakladnik, tiskar i knjižar.

Uvez: novi, drvo presvučeno velinom. Oznake: na poleđini predlista: *Pro Contu S. Crucis Essekini*. Knjižni blok: mrlje od vlage, restaurirano i uvezano 2010. godine.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=dNd8gbhr24UC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Predmetnice: teologija, misticizam – teološko gledište, askeza.

Osijek: RIV-16°-6

8.

GUIGO, Cartusianus

[Hortulus Devotionis : Variis orationum & exercitiorum piorum, quae mentem in Dei amorem rapiunt, floribus peramoenus; nunq[ue] antehac typis excusus]. – [Coloniae : Gennepeus, 1541]. – 87, [9] listova : 1 grafika ; 16° (15 cm).

Podatci o naslovu i impresumu preuzeti iz: <http://gateway-bayern.de/BV014784997>.

Drugi autor: Jaspar von Gennep (1500. – 1564.), njemački pisac, nakladnik, tiskar.

Uvez: novi, drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima. Knjižni blok: nedostaje naslovna stranica, mrlje od vlage, restaurirano i uvezano 2010. godine.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=-ndnAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Predmetnice: teologija, misticizam – teološko gledište, molitva.

Osijek: RIV-16°-7**Osijek: RIV-m8°**

9.

FUMUS, Bartholomaeus

Summa quae aurea armilla inscribitur Bartholomaei Fumi Placentini, Ordinis praedicatorum, ac haereticae prauitatis inquisitoris : breuiter strictimque omnia continens, quae in iure canonico apud theologos, et omnes summas circa animarum curam diffuse disperseque tractantur. – Venetiis : apud Hieronymum Cauualcalupum, 1565. – 476, [4] str. ; m8° (15 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Girolamo Cavalcalupo (1559. – 1565.), tiskar.

Uvez: drvo presvučeno kožom. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ex Contu S. Crucis Essekini*. Knjižni blok: mrlje od vlage, oštećenja od insekata.

Predmetnica: pastoralna teologija, kršćanska etika, kanonsko pravo.

Osijek: RIV-m8°-1

10.

VIVIO, Francesco

Communium opinionum doctorum vtriusque censurae : Liber primus. Cum multis declarationibus necessariis / authore D. Francisco Viuio ab Aquila. – Perusiae : ex Officina Andreae Brixiani, 1565 (Perusiae : ex Officina Andreae Brixiani, 1565). – [8], 320 str. ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Andrea Bresciano (1544. – 1590.), talijanski tiskar i nakladnik.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris s grbom i tekstom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*, na predlistu rukom ispisan tekst. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Predmetnica: građansko pravo.

Osijek: RIV-m8°-2

11.

PEPIN, Guilelmus

Sermonum ad sacros euangeliorum sensus explicandos : Pars Quadragesimalis : Cum indice locupletissimo / Authore R.P.F. Guillelmo Pepin ... – Venetiis : ex Ioannis Antonij Bertani typographeio, 1588 (Venetiis : apud Io. Antonium Bertanum, 1588). – 499, [1] str. ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Giovanni Antonio Bertano (1570. – 1599.), talijanski tiskar.

Uvez: velin, istrošen. Knjižni blok: mrlje od vlage i nečistoće.

Digitalna poveznica: <https://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=ucm.5325321610&view=1up&seq=5>

Predmetnice: propovijedi, homiletika, teologija.

Osijek: RIV-m8°-3

12

POLZMANN, Balthasar

Compendium vitae, miraculorum S. Leopoldi, sexti marchionis Austriae / Conscriptvm a Balthasare Polzmanmo ... – [Wien : s. n.], 1591. – [10], 70 listova ; m8° (18 cm).

Privez: Historia de Festo et Translatione S. Leopoldi Marchionis Austriae, [Wien: s. a.], 1591.

Uvez: karton. Oznake: na naslovnoj stranici: *Fratris Bernardi Sezsvynor ... Contus S. Cruci Essekini*. Knjižni blok: mrlje od vlage, oštećenja od insekata.

Digitalna poveznica: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10169142_00005.html.

Predmetnice: životopisi, biografije svetaca.

Osijek: RIV-m8°-4

13.

HISTORIA de Festo et Translatione S. Leopoldi Marchionis Austriae. – [Wien : s. a.], 1591. – [1], 46 listova ; m8° (18 cm). Tiskano dvobojno crveno-crno.

Privez: Compendivm Vitae, Miracvlorvm S. Leopoldi, Sexti Marchionis Austriae, [Wien : s. n.], 1591.

Uvez: karton. Knjižni blok: nedostaje zadnjih osam listova, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10169142_00001.html

Predmetnice: životopisi, biografije svetaca.

Osijek: RIV-m8°-4

14.**FONSECA, Pedro da**

Institutionum dialecticarum libri octo / Auctore Petro Fonseca ... – Postrema hac nunc aeditione ab ipso recogniti. – Coloniae : apud Maternum Cholinum, 1586. – [16], 557, [24] str. ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Maternus, Cholinus (1525. – 1588.), njemački tiskar i nakladnik

Uvez: karton, istrošen. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ex libris ... Retrensis Austriaci*, i dolje *Sanctus Crucis Essekini*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage, nedostaju dijelovi zadnjih četiriju listova.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10191957_00001.html.

Predmetnice: filozofija, logika.

Osijek: RIV-m8°-5

15.**CARBONE, Ludovico**

Tabulae rhetoricae Cypriani Soarii, sacerdotis e Societate Iesu : quibus accesserunt duo libri De arte dicendi: in quorum vno de rhetoricae natura, & caussis, in altero vero de partibus copiose accurateque disputatur / Auctore Ludouico Carbone a Costaciario, ... – Venetiis : ex officina Damiani Zenarij, 1589. – [8], 36 listova ; m8° (16 cm).

Privez: Carbone, Ludovico, De arte dicendi libri duo : in quorum, Venetiis, 1589.

Ostali autori: Suarez, Cipriano (1524. – 1593.), španjolski isusovac, profesor retorike; Zenaro, Damiano (15?? – 1605.), talijanski tiskar, nakladnik, knjižar.

Uvez: velin. Oznake: na predlistu: *Usui simplici offerti Pris Franco de Posega Regularis Observatio fris ... Anno 1726*; na naslovnoj stranici: *Ex Contu S. Crucis Essekini*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://archive.org/details/bub_gb_vZj11KOhWWwC.

Predmetnice: retorika – priručnik.

Osijek: RIV-m8°-6

16.

CARBONE, Ludovico

De arte dicendi libri duo : in quorum vno de Rhetoricae natura & caussis, in altero vero de partibus copiose accurateque disputatur / Auctore Ludouico Carbone a Costaciaro ... – Venetiis : ex officina Damiani Zenarij, 1589 (Venetiis : apud Ioannem Baptistam Natolinum : Sumptibus Damiani Zenarij, 1589). – [8], 164, [8] listova ; m8° (16 cm).

Privez: Tabulae rhetoricae Cypriani Soarii,, Venetiis, 1589.

Ostali autori: Suarez, Cipriano (1524. – 1593.), španjolski isusovac, profesor retorike; Zenaro, Damiano (15?? – 1605.), talijanski tiskar, nakladnik, knjižar; Giovanni Battista, Natolini, (1551. – 1609.), talijanski pisac i tiskar.

Uvez: velin. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://archive.org/details/bub_gb_vZj1KOhWWwC.

Predmetnice: retorika – priručnik.

Osijek: RIV-m8°-6 BN00-0060

17.

MANUZIO, Aldo, st.

Orthographiae ratio ab. Aldo. Manutio Paulli. f. collecta ex libris antiquis grammaticis etymologia Graeca consuetudine nummis ueteribus tabulis aereis lapidibus amplius MD: Interpungendi ratio notarum ueterum explanatio kalendarium uetus Romanum, e marmore descriptum, cum Paulli Manutij, patris, commentariolo, de ueterum dierum ratione & kalendarij explanatione : Aldi Manutij, aui, de uitata vocalium, ac diphtongorum prolotione, parergon. – Venetiis : Paolo Manuzio, 1566. – 800 str. ; m8° (16 cm).

Privez: De veterum notarum explanatione quae in antiquis monumentis occurrunt Aldi Manutii Paulli, Venetiis, 1566.

Ostali autori: Paolo, Manuzio (1512. – 1574.), talijanski humanist, tiskar i nakladnik.

Uvez: velin. Oznake: na naslovnoj stranici: *E Bibliotheca Possegana extraxi Fr. Iosephus Pavissevich*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10185418_00001.html.

Predmetnice: pisanje – povijest.

Osijek: RIV-m8°-7 BN00-0002

18.

MANUZIO, Aldo, st.

De veterum notarum explanatione quae in antiquis monumentis occurrunt Aldi Manutii Paulli F. Commentarius ad praestantem uirum Aurelium Portulacam. – Venetiis : [Paolo Manuzio], 1566. – 167, [41] str. ; m8° (16 cm).

Ostali naslovi: Sumpta ex Paulli patris commentario in epistolas Ciceronis familiares epistolarum (Aldo Manuzio, st.); Vetus Kalendarium Romanum e marmore descriptum in aedibus (Aldo Manuzi, st.); De vitata vocalium ex diphtongorum prolotione (Aldo Manuzio, ml.)

Privez: Orthographiae ratio ab. Aldo. Manutio Paulli. f. collecta, Venetiis, 1566.
 Ostali autori: Paolo, Manuzio (1512. – 1574.), talijanski humanista, tiskar i nakladnik.
 Uvez: velin. Knjižni blok: mrlje od vlage.
 Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10185418_00001.html.
 Predmetnice: pisanje – povijest.

Osijek: RIV-m8°-7

19.

SADOLETO, Jacopo

Iacobi Sadoleti, Episcopi Carpentoracti, S. R. E. Cardinalis Epistolarvm Libri Sexdecim: Nunc multo quam antehac vnquam diligentius recogniti, atque in lucem editi. Eiusdem ad Paulum Sadoletum epistolarum liber vnus. His insuper adiectus Commentarius Antonij Florebelli vitam authoris elegans declarans. – Coloniae Agrippinae : excudebat Petrus Horst, 1575. – [16], 743 str. ; m8° (17 cm).

Ostali autori: Antonio Fiordibello (1510. – 1574.), talijanski humanist, biskup; Paolo Sadoletto (1508. – 1572.), talijanski humanist, biskup; Horst, Peter (1550. – 1591.), njemački tiskar, nakladnik i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči. Oznake: na predlistu: *Josephi Simony Die 30. Jan. 1794.* i ispod *Ioseph Traiber Die I Janua in Loci Anno 1794 Pinsivar Lotario*; na poledini predlista: *Iosephi Traiber i Vilhelmi Schmidt*; na nasl. str.: *Dono Bibliotheca R.R. Profesorum ... Datus*; na unutarnjoj strani stražnje korice: *Sum ex Bibliotheca Ioannis Tuenkhelij emptus pc. 12. Aug. 1581 Non res in nitum sed mala ...*. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10176071_00001.html.

Predmetnice: poslanice, korespondencija, teologija, filozofija.

Osijek: RIV-m8°-8

20.

HANETON, Guillaume

D. Gulielmi Hannetonii I.V.D. ac Senatui Tornacensi a Consiliis, _De iudiciorum ordine ac forma tractatus, in tres partes diuisus, ac ad vsum forensem accommodatus . – Spirae Nemetum ... : apud Bernardum Albinum, 1591. – [24], 232 str. ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Bernhard, Albin (15?? – 1620.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: velin s dvobojnim rukopisom na korici. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=c_xhAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Predmetnice: rimsko pravo, sudska praksa.

Osijek: RIV-m8°-9

21.

[**ENARRATIONUM** Quadragesimalium thesaurus nouus, ad christian decus pietatis denu recognitus. Huic accessit index rerum memorabilium locupletissimus]. – [Venetiis : excudebat Petrus Dehuchinus, 1570] (Venetiis : excudebat Petrus Dehuchinus, 1570). – 12 – 355 str. ; m8° (16 cm).

Ostali naslovi: Thesaurus novus enarrationum evangelicarum.

Privez: Fratris Francisci Cordubensis, ... Libellus de offitio praelatorum, Pragae, 1562.

Ostali autori: Pierre, de LaPalu (1275. – 1342.), francuski dominikanac, teolog, sveučilišni profesor u Parizu, političar i diplomat; Deuchino, Pietro (15?? – 1588.), talijanski tiskar.

Uvez: koža, oštećen. knjižni blok: nedostaje naslovna stranica i svi listovi 12. stranice, mrlje od vlage, knjiga na restauraciji. Digitalne poveznice: <http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/K2-054-01A.JPG>. ; <http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/K2-054-01B.JPG>

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Osijek: RIV-m8°-10

22.

FRANCISCO, von Cordoba

Fratris Francisci Cordubensis, ... Libellus de offitio praelatorum, his temporibus necessario. .. – Pragae : excusum in officina Georgij Melantrichi ab Auentino, 1562. – [12], 54 lista ; m8° (16 cm).

Privez: [Enarrationum Quadragesimalium thesaurus nouus,, Venetiis, 1570.

Ostali autori; Jiri, Melantrich z Aventina (1511. – 1580.), češki tiskar i nakladnik.

Uvez: koža, oštećen. Knjižni blok: nedostaje zadnji list, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11289625_00005.html.

Predmetnice: teologija, crkveno pravo.

Osijek: RIV-m8°-10

23.

NAUSEA, Friedrich, (Blancicampianus)

Reverend. In Christo Patris Ac Domini, D. Friderici Episcopi Viennen. cognomento Nausee Blancicapiani ... _Catholicarum in totius anni tam de Tempore de Sanctis Evangelia, Postillarum & Homiliarum Epitome Sive Compendivm. – Coloniae : Ex officina Ioannis Quentel, 1549. – [24], 656, 6661-662 str. ; m8° (17 cm).

Ostali autori: Pavao III. (1468. – 1549.), papa (1534. – 1549.); Quentel, Johann (1??? – 1551), njemački tiskar.

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči, jako oštećeno. Oznake: brojne bilješke na koricama i marginama. Knjižni blok: oštećen, nedostaje naslovna stranica i prvih 40 listova (80 stranica), mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10180622_00001.html.

Predmetnice: propovijedi, homiletika.

Osijek: RIV-m8°-11

24.

SPANGENBERG, Johann

Epistolae, per totum annum dominicis diebus in Ecclesia legi solitae, per Quaestiones explicatae, & illustratae / Autore Ioanne Spangenbergio Herdessiano. – Franc. : apud Haered. Chr. Egenolphi Hadamarij, 1560. – 165, [1], 256 listova ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Christian, Egenolff i nasljednici (1555. – 1602.), njemački tiskari

Uvez: drvo presvučeno kožom s utisnutim ukrasima i ostatkom metalnih kopči, jako oštećeno. Oznake: brojne bilješke na marginama. Knjižni blok: oštećen knjižni blok, nedostaje naslovnica i jedan list, oštećeni listovi 102 – 104, 113, nedostaju listovi 105 – 112, 257 – 270, [2] listovi, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11291995_00001.html.

Predmetnice: Biblija – Novi zavjet, poslanice – tumačenja.

Osijek: RIV-m8°-12

25.

AESOPUS

[Fabulae Aesopi : De vita et moribus Fortunatquae et Interitu Aesopi. – [S. l. : s. n., s. a.] [iza 1538.]. – 5 – 8, 12 – 430, [14] str. ; m8° (16 cm).

Ostali autori: Pieter Gillis (1486. – 1533.), lat. Petrus Aegidius, flamanski humanist, pravnik, književnik, nakladnik, tiskar i tajnik grada Antwerpena.

Uvez: drvo presvučeno kožom, jako oštećeno. Knjižni blok: oštećen knjižni blok, nedostaje naslovnica i svih pet prvih stranica, mrlje od vlage.

Predmetnice: latinska književnost.

Osijek: RIV-m8°-13 BN00-0059

Osijek: RIV-8°

26.

HEROLT, Johannes

Discipulus de eruditione christifidelium compendiosus nonmodo omnibus predicare volentibus utilis, verumetiam cunctis fidei christiane cultoribus summe necessarius . – Argentine : Martinum Flach, 1509). – [s. p.] ; 8° (19 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Martin, Flach, mlađi (14?? – 1539), njemački tiskar (Strassburg).

Uvez: karton, prevezano. Oznake: bilješke na marginama. Knjižni blok: nedostaje 12 listova iz pojedinih poglavlja, mrlje od vlage, knjiga na restauraciji.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11070853_00001.html.

Predmetnice: kršćanski nauk, propovijedi, homiletika.

Osijek: RIV-8°-1

27.

VELSIUS, Justus

Iusti Velsii Hagani, In Cebetis Thebani Tabulam commentariorum libri sex, totius moralis philosophiae thesaurus : In quibus nonnulla per occasionem tum de studiorum, artium, & scientiarum abusu & corruptela: tum contra ea, quae nostra hac aetate in religione exorta sunt falsa & absurda dogmata, : ad catholicae & orthodoxae ueritatis propugnationem & defensionem, passim disseruntur. – Lugduni : [s. n.], 1551. – [43], 441 str. ; 8° (20 cm).

Ostali autori: Cebes Thebanus (-0440. – 350.), grčki filozof, pitagorejac.

Uvez: velin, istrošen. Oznake: na naslovnoj stranici: *P. Joseph Pavischevich Proviae Custos Pro Coenobio S. Crucis Min. de Obs. Essekini 1781*. Knjižni blok: mrlje od vlage, knjiga na restauraciji.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10150656.html>.

Predmetnice: antička filozofija, etika, moralna teologija.

Osijek: RIV-8°-2

28.

BLYSSEM, Heinrich

Tractatus Henrici Blyssemii Societatis Iesu De vno geminoque sacrae Eucharisticae synaxeos salubriter percipiendae ritu ac vsu : ad declaranda & confirmanda quaedam catholicae veritatis dogmata & veneranda mysteria, contra grauissimos aduersariorum errores vtilliter ac compendiose conscriptus. – Ingolstadii : ex officina typographica Daudis Sartorii, 1585. – [8], 291, [21] str. ; 8° (20 cm).

Ostali autori: Sartorius, David (1529. – 1596.), njemački tiskar i nakladnik.

Uvez: velin, istrošen. Oznake: na naslovnoj stranici: *Ad Bibliotheca Viennensem S.S.Francisca P.Philippi Matkovich a Possega 782*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage, knjiga na restauraciji.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10167081_00005.html.

Predmetnice: euharistija -- otajstveni značaj, dogmatska teologija.

Osijek: RIV-8°-3

29.

PETRUS, de Aquila

Petri Aquilani cognomento Scotelli ex ord. Min. in doctrina Ioan. Duns Scoti spectatissimi : Quaestiones in quatuor sententiarum libros, ad eiusdem doctrinam multum conferentes, nunc denuo pristino candori restitutaе, nouo indice illustratae, marginibus decoratae, dicitis, & propositionibus notabilibus auctae : Summa cura reuerendi M. Constantii a Sarnano, eiusdem familiae in gymnasio patauino regentis. – Venetiis : apud Hieronymum Zenarium, & fratres, 1584. – [25], 556 (552!) str. ; 8° (21 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Ioannes Duns Scot (1260. – 1308.), škotski franjevac, teolog, filozof; Bocca-difuoco, Costanzo (1531. – 1595.), talijanski franjevac, kardinal, teolog i filozof; Bartolucci, Guido (? – 1610.), talijanski franjevac, teolog; Zenaro, Girolamo (1579. – 1597.), talijanski tiskar, nakladnik i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno kožom. Oznake: na naslovnoj stranici: *Hic liber spectat ad .. SS. Crucis Essekini*. Knjižni blok: oštećenja od crva, mrlje od vlage, knjiga na restauraciji.

Digitalna poveznica: https://archive.org/details/bub_gb_8yegZF2ODFIC.

Predmetnice: teologija, filozofija.

Osijek: RIV-8°-4

30.

PELBARTUS, de Themeswar

Aureum sacrae theologiae rosarium : Iuxta IIII. Sententiarum Libros quadripartitum : Ex doctrina Doctoris subtilis, D. Thomae, D. Bonauent. aliorumq; sacrorum doctorum / A R. P. Pelbarto de Themesvvar. – Nunc denuo summa cura, ac diligentia ab innumeris mendis, quibus non sine gravi studiosorum damno erat refertum, expurgatum, ac illustratum per R. R. P. P. Ciprianum Guidi. – Venezia : Apud Floravantem a Prato & Socios, 1589. – 4 vol. ; 8° (21 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Joannes Duns Scot, *Doctor subtilis* (oko 1266. – 1308.), franjevac, teolog, filozof i logičar; Thomas Aquinas (1225. – 1274.), talijanski dominikanac, teolog, naučitelj i svetac Katoličke crkve ; Bonaventura (1217. – 1274.), talijanski franjevac, teolog, kardinal, naučitelj i svetac Katoličke crkve; Cipriano Guidi (1587. – 1589.) talijanski humanist; Prati Fioravanti & Socii, talijanski tiskari i nakladnici.

Predmetnice: dogmatska teologija.

3: Tomus tertius. – [8], 248 listova ; 8° (21 cm).

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: nedostaje naslovna stranica i prvi list indeksa, mrlje od vlage, knjiga na restauraciji.

Digitalne poveznice: <http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/G7-086-III.A.JPG>;
<http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/G7-086-III.B.JPG>;

Osijek: RIV-8°-5 T.3

4: Tomus quartus. – [8], 260 listova ; 8° (21 cm).

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalne poveznice: <http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/G7-086-IV.A.JPG>;
<http://www.widejef.com/bibliofermo/opac/G7-086-IV.B.JPG>.

Osijek: RIV-8°-5 T.4

31.

PELBARTUS, de Themeswar

Aureum sacrae theologiae rosarium; iuxta quatuor sententiarum libros quadripartitum. Ex doctrina doctoris subtilis, diui Thomae, diui Bonauenturae aliorumque sacrorum doctorum : Tomus primus [-quartus] ... / A r.p. Pelbarto de Themesuar Ordinis minorum de

obseruantia. – Brixiae : apud Thomam Bozzolam, 1590. – 4 vol. ; 8° (22 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Thomas Aquinas (1225. – 1274.), talijanski dominikanac, teolog, učitelj i svetac Katoličke crkve ; Bonaventura (1217. – 1274.), talijanski franjevac, teolog, kardinal, učitelj i svetac Katoličke crkve; Thomas Bozzola (? – 1600.), talijanski tiskar, nakladnik i knjižar.

Predmetnica: dogmatska teologija.

1 : Tomus primus. – [28], 501 str. ; 8° (22 cm). Naslovnica tiskana dvoobojno crveno – crno.

Uvez: velin. Oznake: na naslovnoj stranici: *Pro ... usu P. Seraphini a Posega Conventis ...* i dolje: *Contus S. Aug. Vellica*, a ispod precrtano: *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekeczinensi*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=yOQYnbHkX9IC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (1. i 2. dio privezani).

Osijek: RIV-8°-6 T.1.

2 : Tomus secundus. – [16], 359 listova ; 8° (22 cm).

Uvez: velin. Oznake: na naslovnoj stranici: *Contus S. Aug. Vellica* i ispod precrtano: *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekeczinensi*. Knjižni blok: oštećene korice, mrlje od vlage. Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=yOQYnbHkX9IC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (1. i 2. dio privezani).

Osijek: RIV-8°-6 T.2.

3 : Tomus tertius. – [8], 248 listova ; 8° (22 cm).

Uvez: velin. Oznake: na naslovnoj stranici: *Pro usu simplici P. Seraphini a Posega Conventis ...* i dolje: *Contus S. Aug. Vellica*, a ispod precrtano: *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekeczinensi*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=R6qYFy9L5E4C&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (3. i 4. dio privezani).

Osijek: RIV-8°-6 T.3.

4 : Tomus quartus. – [8], 260 listova ; 8° (22 cm).

Uvez: velin, oštećen. Oznake: na naslovnoj stranici: *Pro usu simplici P. Seraphini a Posega Conventis ...* i dolje: *Contus S. Aug. Vellica*, a ispod precrtano: *Decreto Capituli Mohachiensis anno 1780. Translato ad Conv. S. Crucis Essekeczinensi*. Knjižni blok: oštećen knjižni blok, nedostaje prva korica, mrlje od vlage. Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=R6qYFy9L5E4C&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false (3. i 4. dio privezani).

Osijek: RIV-8°-6 T.4.

32.**GUICCIARDINI, Francesco**

[La historia d'Italia di M. Francesco Guicciardinigeograf gentil'huomo fiorentino, nuouamente riscontrata con tutti gli altri historici & auttori, con l'Annotationi de' riscontri fatti da Thomaso Porcacchi da Castiglione Arretino..]. – [In Venetia : appresso Giorgio Angelieri, 1574]. – [22], 16 listova; 8° (21 cm).

Privez: Leandro Alberti, Descrizione di tutta Italia, In Venetia, 1567.; Orazio Toscanella, Bellezze del Furioso di M. Lodouico Ariosto, In Venetia, 1574.

Ostali naslovi: Giudicio di Tommaso Porcacchi da Castiglione Arretino sopra l'Historia di m. Francesco Guicciardini (posebna naslovna stranica).

Ostali autori: Thomaso Porcacchi da Castiglione Arretino (1530. – 1585.), talijanski povjesničar, geograf, filolog, prevoditelj, pjesnik, nakladnik; Angelieri, Giorgio (1562. – 1600.), talijanski tiskar i nakladnik.

Uvez: koža s utisnutim ukrasima. Knjižni blok: nedostaje naslovna stranica i cijeli knjižni blok, osim početka (kazala – tavole) s komentarom: Giudicio di Thomaso Porcacchi sopra l'Historia di m. Francesco Guicciardini.

Digitalne poveznice: <https://archive.org/details/lahistoriaditali00guic>; <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10162078.html>.

Predmetnice: Italija – povijest

Osijek: RIV-8°-7

33.**ALBERTI, Leandro**

Descrittione di tutta Italia di f. Leandro Alberti bolognese, nella quale si contiene il sito di essa, la qualita delle parti sue, l'origine delle citta, de' castelli, & signorie loro : Li nomi antichi, & moderni di quelle, & de' monti, & laghi, fiumi, fontane, & bagni; le minere, & opere marauigliose, dalla natura prodotte. I costumi de' popoli : Gli huomini famosi, che di tempo in tempo l'hanno illustrata. Aggiuntai la Descrittione di tutte l'isole all'Italia appartenenti, con i suoi disegni, collocati a' luoghiloro, con ordine bellissimo. Con le sue tauole copiosissime. – In Venetia : appresso Lodouico de gli Auanzi, 1567. – 2 vol. ; 8° (21 cm).

Privez: Francesco, Guicciardini, [La historia d'Italia, con l'Annotationi de' riscontri fatti da Thomaso Porcacchi da Castiglione Arretino ...], [In Venetia, 1574.]; Orazio Toscanella, Bellezze del Furioso di M. Lodouico Ariosto, In Venetia, 1574.

Ostali autori: Lodovico de gli Avanzi (1500. – 1576.), talijanski tiskar i nakladnik.

2: Isole appartenenti alla Italia, di f. Leandro Alberti bolognese ... – 100, [5] listova : 3 karte ; 8° (21 cm).

Uvez: koža s utisnutim ukrasima. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://archive.org/details/bub_gb_VQILvpb5-DIC/page/n1.

Predmetnice: geografija, zemljopisne karte, Italija – povijest.

Osijek: RIV-8°-7

34.

TOSCANELLA, Orazio

Bellezze del Furioso di M. Lodouico Ariosto; scielte da Oratio Toscanella : con gli argomenti, et allegorie de i canti: con l'allegorie de i nomi proprii principali dell'opera: et co i luochi communi dell'autore, per ordine di alfabeto; del medesimo. – In Venetia : appresso Pietro de i Franceschi, & nepoti, 1574. – [12], 327 (330!), 38 str. ; 8° (21 cm).

Ostali naslovi: I Luochi communi di tutta l'opera del Furioso, di M. Lodouico Ariosto; per ordine di alfabeto da Oratio Toscanella cauati;

Privez: Francesco, Guicciardini, [La historia d'Italia, con l'Annotationi de' riscontri fatti da Thomaso Porcacchi da Castiglione Arretino ...], [In Venetia, 1574]; Leandro Alberti, Descrizione di tutta Italia di f. Leandro Alberti bolognese, Aggiuntai la Descrittione di tutte l'isole all'Italia, Con le sue tauole copiosissime, In Venetia, 1567.;

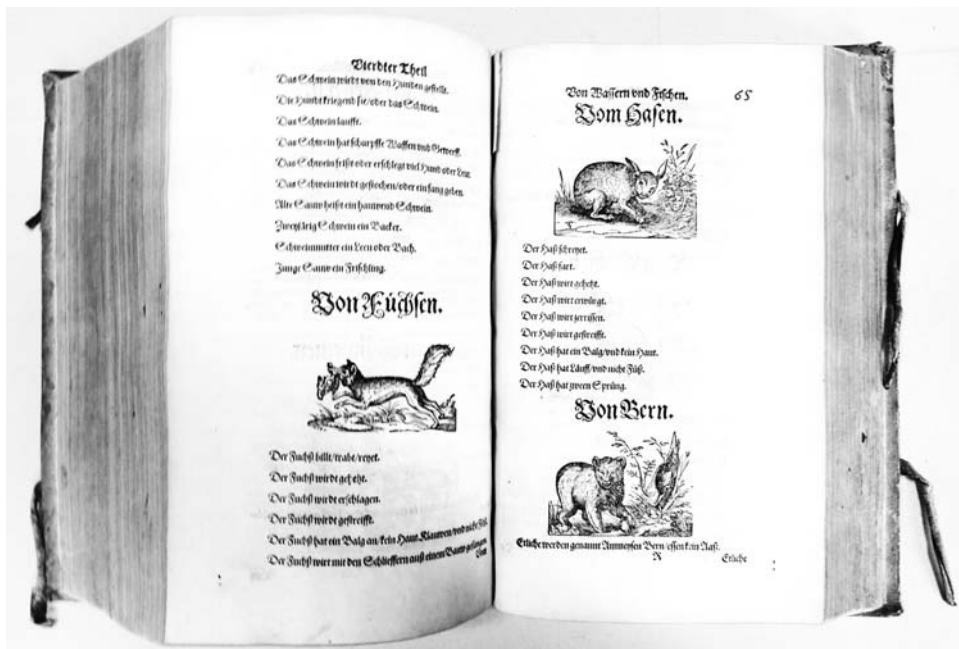
Ostali autori: Lodovico, Ariosto (1474. – 1533.), talijanski renesansni književnik, pjesnik; De Franceschi, Pietro & rođaci (1574. – 1576.), talijanska tiskara.

Uvez: koža s utisnutim ukrasima. Knjižni blok: nedostaje zadnjih deset listova, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=J6t7mQfhHkMC&printsec=front-cover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Predmetnice: književnost, talijanska književnost.

Osijek: RIV-8°-7



Sl. 5. N. Meurer, *Jag und Forstrecht, Das ist: Undericht Chur und Frstlicher Landt:*, Gedruckt zu Franckfurt, 1581. (39)

Osijek: RIV-v8°**35.****KESCHINGER, Peter**

Clavis theologie [Clavis theologie sive Repertorium ...] / [Petrus Keschinger ...]. – Basilea : per Nicolaum Kessler ciuem Basilien, 1502). – 260 listova ; v8° (23 cm). Got.

Ostali naslovi: Tabula alphabetica in summam Alexandri de Hales doctoris irrefragabilis

Ostali autori: Alexander, de Hales (1170. – 1245.), engleski franjevac, teolog i filozof, skolastičar; Locher, Iacobus (1471. – 1528.), njemački humanist, novolatinski pjesnik; Kesler, Nicolaus (1445. – 1519.), njemački tiskar i knjižar.

Uvez: drvo djelomično presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i metalnim kopčama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10990431_00001.html.

Predmetnice: teologija – priručnici.

Osijek: RIV-v8°-1**Osijek: RIV-4°****36.****MEUERER, Noe,**

Loci communes : Aller dess Heligen Romischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichstage vnd Abschied gemeine Titul: darinn ein jeder Stand dess Reichs, auff allen Reichs Deputation, Kreiss, Visitation ... / Durch den hochgelehrten Noe Meurer ... – Gedruckt in der Churfurstlichen Statt Meyntz : durch Franciscum Behem, 1578 (Gedruckt in der Churfurstlichen Statt Meintz : durch Franciscum Behem, 1578). – [4], 546 listova ; 4° (32 cm). Got. – Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herz von Bemler auf Steppergsc*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10145380_00007.html.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-1**37.****FERRARI, Giovanni Pietro**

Practica eximia atque omnium aliarum praestantissimain qua omnia ad praxin pertinentia tam perspicue traduntur, vt breuissimo temporis spatio vberrimam hinc iuris cognitionem

haurire liceat / auctore D. Joan. Petro, de Ferrarijs ... – Francoforti ad Moenum : impensis Sigismundi Feyerabeni, 1581. – [70], 553 str. ; 4° (33 cm). Tiskano dvostupčano.

Privez: Justinus, Goebler, Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebraeuch,, Franckfurt am Mayn, 1572.; Noe, Meurerer, Jag und Forstrecht, Das ist: Undericht Chur und Frstlicher Landt:, Gedruckt zu Franckfurt, 1581.; Noe, Meurerer, Wasser-Recht unnd Gerechtigkait, Francoforti ad Moenum, 1581.

Ostali autori: Sigmund, Feyerabend (1528. – 1590.), njemački graver, tiskar, nakladnik i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i oštećenim vezicama. Oznake: na unutarnjoj strani prve korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herz von Bemler auf Steppergsc*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10145048.html>

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-2

38.

GOEBLER, Justinus

Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebraeuch, Keyserlicher, Allgemeyner, und etlicher Besonderer Landt und Stett Rechten. – Franckfurt am Mayn, 1572. (Gedruckt zu Franckfurt am Mayn : durch Martin Lecher : in verlegung Christian Egenolff seligen erben, 1572). – [4], 161 list ; 4° (33 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno – crno. – Got.

Privez: Giovanni Pietro, Ferrari, Practica eximia atque omnium aliarum praestantissimain, Francoforti ad Moenum, 1581.; Noe, Meurerer, Jag und Forstrecht, Das ist: Undericht Chur und Frstlicher Landt:, Francoforti ad Moenum, 1581.; Noe, Meurerer, Wasser-Recht unnd Gerechtigkait, Gedruckt zu Franckfurt am Mayn, 1570.

Ostali autori: Christian, Egenolff i nasljednici (1555. – 1602.), njemački tiskari i nakladnici; Lechler, Martin (1564. – 1592.), njemački tiskar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i oštećenim vezicama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10144953.html>.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-2

39.

MEUERER, Noe

Jag und Forstrecht, Das ist: Undericht Chur und Frstlicher Landt : auch Graff und Herrschafften, unnd anderen Obrigkeiten, Gebiet, von verhauwung und widerhauwung der Waeld und gehoeltz, Auch den Wildbaenen, Fischereyen und was solchem anhangt, wie die nach Keyserlichen und Fuerstlichen gemeinen Rechten, : Gebrauch und gelegenheit, in guter Ordnung zuhalten, und in besser form anzurichten. – Gedruckt zu Franckfurt, 1581 (Gedruckt zu Franckfurt am Mayn : durch Peter Schmid : in verlegung Sigmund

Feyerabends, 1581). – [4], 185 lista ; 4° (33 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno – crno. – Got.

Privez: Giovanni Pietro, Ferrari, *Practica eximia atque omnium aliarum praestantissimain* , Francoforti ad Moenum, 1581.; Justinus, Goebler, *Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebraeuch*,, Franckfurt am Mayn, 1572.: Noe, Meurerer, *Wasser-Recht unnd Gerechtigkait* , Gedruckt zu Franckfurt am Mayn, 1570.

Ostali autori: Sigmund, Feyerabend (1528. – 1590.), njemački graver, tiskar, nakladnik i knjižar.; Schmidt, Peter, njemački tiskar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i oštećenim vezicama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <http://daten.digitale-sammlungen.de/0008/bsb00087618/images/index.html?id=00087618&groesser=&fip=eayayztssdaseayawxdsydxdsydewqenfsdrxdsyd&no=3&seite=9>.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-2

40.

MEUERER, Noe

Wasser-Recht unnd Gerechtigkait fuernemlich des weitberuehmbten und goltreichen Rheinstrams : wie derselbig gleich als ein Richter, am Gestaden, jetzt dem einen gebe, dem andern nemme ... : Der ander Tractat vom Rhein, auch andern Schiffreichen, vnd mit Schiffreichen Gemeinen vnd Eygenen, Fliessenden vnd Stilstehenden Stramen Flussen vnd Wassern ... – Gedruckt zu Franckfurt am Mayn, 1570 (Gedruckt zu Franckfurt am Mayn : durch Nicolaum Basse : in verlegung Siegmund Feyerabendts). – [8], 66, [4] lista ; 4° (33 cm). Got. – Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Privez: Giovanni Pietro, Ferrari, *Practica eximia atque omnium aliarum praestantissimain* , Francoforti ad Moenum, 1581.; Justinus, Goebler, *Statutenbuch, Gesetz, Ordnungen und Gebraeuch*,, Franckfurt am Mayn, 1572.; Noe, Meurerer, *Jag und Forstrecht, Das ist: Undericht Chur und Frstlicher Landt:*, Francoforti ad Moenum, 1581.

Ostali autori: Sigmund, Feyerabend (1528. – 1590.), njemački graver, tiskar, nakladnik i knjižar.; Basse, Nikolaus (15?? – 1601.), njemački tiskar, nakladnik i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i oštećenim vezicama. Knjižni blok: mrlje od vlage, oštećeni zadnji listovi i zadnja korica, oštećenja od insekata.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10145385.html>.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-2

41.

ALLER des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt : Besonders auch der Artickel, Policey, Constitutionen, das Keyserlich Regiment, Chammergericht, den Landtfrieden vnd anders, diesem allem anhengig : Jetzo von newem mit fleiss widerumb vbersehen vnd in diesen Truck gebracht. – Gedruckt in

der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Frantz Behem, 1572. – 2 vol. ; 4° (31 cm). Got.

Privez: Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Speyr Anno Domini M.D.LXX. auffgericht....., Meyntz, 1571.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat auch Churfuersten deputirter Fuersten und Stende fuer sich und in namen gemeiner des heiligen Reichs Stende auff dem Deputationtag zu Franckfort Anno Domini MDLXXI auffgericht, Meyntz, 1571.;

Abschied der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Regenspurg Anno Domini MDLXXVI auffgericht, Meyntz, 1577.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: velin, oštećen. Oznake: bilješke na marginama. Knjižni blok: oštećena prednja korica, naslovna stranica i prvi list, mrlje od vlage.

2: Der Ander Theil. – 305, [12] listova ; 4° (31 cm). Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10492395_00005.html.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-3 T.2.

42.

ABSCHIED der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Speyr Anno Domini M.D.LXX. auffgericht. – Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Franciscum Behem, 1571 (Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Franciscum Behem, 1571). – [2], 103 lista ; 4° (31 cm). Got.

Privez: Aller des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt; Der Ander Theil, Meyntz, 1572.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat auch Churfuersten deputirter Fuersten und Stende fuer sich und in namen gemeiner des heiligen Reichs Stende auff dem Deputationtag zu Franckfort Anno Domini MDLXXI auffgericht, Meyntz, 1571.;

Abschied der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Regenspurg Anno Domini MDLXXVI auffgericht, Meyntz, 1577.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: velin, oštećen. Oznake: bilješke na marginama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10145256_00001.html.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-3

43.

ABSCHIED der Roemischen Kayserlichen Maiestat auch Churfuersten deputirter Fuersten und Stende fuer sich und in namen gemeiner des heiligen Reichs Stende auff dem Deputationtag zu Franckfort Anno Domini MDLXXI auffgericht. – Gedruckt in der Chur-

fuerstlichen Statt Meyntz : Durch Franciscum Behem, 1571 (Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Franciscum Behem, 1571). – [2], 14, [7] listova ; 4° (31 cm). Got.

Privez: Aller des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt; Der Ander Theil, Meyntz, 1572.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Speyr Anno Domini M.D.LXX. auffgericht....., Meyntz, 1571.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Regenspurg Anno Domini MDLXXVI auffgericht , Meyntz, 1577.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: velin, oštećen. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10941754_00005.html.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-3 BN00-0044

44.

ABSCHIED der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Regenspurg Anno Domini MDLXXVI auffgericht. – Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Franciscum Behem, 1576. – [2], 53 lista ; 4° (31 cm). Got.

Privez: Aller des heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt; Der Ander Theil, Meyntz, 1572.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat und gemeiner Staende auff dem Reichstag zu Speyr Anno Domini M.D.LXX. auffgericht....., Meyntz, 1571.;

Abschiedt der Roemischen Kayserlichen Maiestat auch Churfuersten deputirter Fuersten und Stende fuer sich und in namen gemeiner des heiligen Reichs Stende auff dem Deputationtag zu Franckfort Anno Domini MDLXXI auffgericht , Meyntz, 1571.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Uvez: velin, oštećen. Oznake: bilješke na marginama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11057379_00001.html.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-3

45.

MENOCHIO, Giacomo

Consiliorum siue responsorum, d. Iacobi Menochii, diuini atque humani iuris scientia peritissimi; & in nobilissimo Gymnasio Patauino iuris caesarei interpretis eminentissimi, liber primus; hactenus in lucem non editus . – Venetiis : apud Franciscum Zilettum, 1572. – [47], 413 listova ; 4° (34 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Francesco, Ziletti (? – 1587.), talijanski tiskar, nakladnik i knjižar.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani. prednje korice: *Ex libris Wolfgangi Grimmet Eminga parochi*, ispod *Emifreisinga 1742 sign: l.B. De Demler*; na predlistu: *Carolus Voehlni a Frichkenhausen* i ispod *La mia Speranza a posso in Dio*; na naslovnoj stranici: *Ex bibliotheca Joann: Gothard Voehlin l. B. in Jaetkussen*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=j-CAhoQqT6wC&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Predmetnice: pravo.

Osijek: RIV-4°-4

46.

ACCURSIO, Francisco, st.

[Corpus iuris civilis]. – Antverpiae : Ex officina Philippi Nutii, 1575 – 1576. – 7 vol. ; 4° (35 cm).

Ostali autori: Justinijan I., bizantski car (0482. – 0565.); Philippus, Nutius (1543. – 1586.), nizozemski tiskar.

Predmetnice: rimsko pravo, građansko pravo.

1: Digestum Vetus seu Pandectarum iuris civilis tomus primus : ex Pandectis florentinis quae olim Pisanae dicebantur, quoad eius fieri potuit, representatur, commentariis Accursii et multorum in super aliorum tam veterum quam neotericorum iureconsultorum scholiis atque obseruationibus illustratus. – 1576. – [52] lista, 2222 stupca, 20, [16] listova ; 4° (35 cm).

Ostali naslovi: Praetermissorum in duodecim libris codicis Iustiniani, classes duae.

Ostali autori: Bernardino, Rutilio (1504. – 1538.), talijanski pravnik i književnik; Andrea Alciato, talijanski humanist, pravnik i pisac; Bartholomaeus Platina (1421. – 1481.), talijanski humanist, povjesničar, knjižničar; Antonius, Contius (1517. – 1586.), francuski pravnik i sveučilišni profesor; Angelo, Poliziano (1454. – 1494.), talijanski humanist, filolog i pjesnik.

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prve korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici. nečitak latinski rukom pisani tekst s godinama: *1590. i 1623*. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=kdxDAAAAcAAJ&printsec=frontcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Osijek: RIV-4°-5 L.1.

2: Infortiatum, seu pandectarum juris civilis tomus secundus : ex pandectis Florentinis, quae olim Pisanae dicebantur, quoad eius fieri potuit, representatus : Commentariis Accursii, et multorum insuper aliorum tam veterum quam neotericorum iureconsultorum scholiis atque obseruationibus illustratus. – 1575. – [23] lista, 1926 stupaca ; 4° (35 cm).

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris sa grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici: nečitki latinski rukom pisani tekst. Knjižni blok: oštećen uvez, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://books.google.hr/books?id=A9xDAAAACAAJ&printsec=fro ntcover&hl=hr&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

Osijek: RIV-4^o-5 L.2.

3: Digestum Nouum, seu Pandectarum Iuris Civilis Tomus Tertius : Pandectae Iuris Civiliss, quae olim Pisanae dicebantur, quoad eius fieri potuit, repraesentatus Pandectae Iuris Civilis. – 1576. – [26] listova, 1926 stupaca ; 4^o (35 cm).

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici: nečitak latinski rukom pisani tekst. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Osijek: RIV-4^o-5 L.3

4: [Sive Primorum totius Iurisprudentiae elementorum Libri Qvatvor]. – 1576. – [17], 576 stupaca ; 4^o (35 cm).

Privez: Volumen Legum Parvum, quod vocant, 1576.

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*. Knjižni blok: nedostaje naslovna stranica i prva dva lista, mrlje od vlage.

Osijek: RIV-4^o-5 L.4

5: Codicis Dn. Iustiniani Sacratissimi Principis PP. Augusti, Repetitae praelectionis libri XII : Accvrsii Commentariis, & multorum veterum ac recentiorum Iurisprude[n]tum, maxime Antonii Contii, I. C. & in schola Biturgium Iuris professoris ordinarij, annotationibus ... : Accesserunt his Chronici Canones ab universo Orbe condito ... usque ad Iustini-
ani mortem. – 1576. – [33] lista, 2136 stupca ; 4^o (35 cm).

Ostali naslovi: Chronica Canones.

Ostali autori: Antonius, Contius (1517. – 1586.), francuski pravnik i sveučilišni profesor.

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen ex libris s grbom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freij herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici: nečitak latinski rukom pisani tekst. Knjižni blok: oštećen uvez, mrlje od vlage.

Osijek: RIV-4^o-5 L.5.

7: Volumen Legum Parvum, quod vocant : In Qvo Haec Insvnt: Tres posteriores libri Codicis DN. Iustiniani Sacratiss. Principis, ... Authenticae seu Nouellae Constitutiones

eiusdem Principis ..., – 1576. – [10] listova, 324, 642 stupca, [6] listova, 188 stupca ; 4° (35 cm).

Ostali naslovi: Feudorum libri duo; Constitutiones Fredeici II. Imperatoris; Extravagantes duae Henrici VII. Imperatoris; Tractatus de pace Constantiae.

Ostali autori: Antonius, Contius (1517. – 1586.), francuski pravnik i sveučilišni profesor
Privez: [Sive Primorum totius Iurisprudentiae elementorum Libri Qvator],, 1576.

Uvez: drvo presvučeno papirom s hrptom i uglovima od velina s utisnutim ukrasima.
Knjižni blok: nedostaje zadnji list, mrlje od vlage.

Osijek: RIV-4°-5 L.7 (L.4)

47.

GODEFROY, Denys

Corpus iuris ciuilis in IIII. partes distinctum. Quarum prima, historia iuris a Iustiniano compositi, Institutionum lib. IIII. : Digestorum seu Pandectarum lib. L. continentur : Quae reliquis partibus includantur, auersa docebit pagina. His accesserunt commentarij, quibus inter caetera variae lectiones, leges similes, contrariae, abrogatae: verborum, legumque difficultium interpretationes, atque compendia, anni singulis Codicis legibus additi, continentur. Cum indice omnium titulorum, legum & paragraphorum / Authore Dionysio Gotthofredo i.c. – Secunda editio plerisque locis emendata .. – Ginevra : sumptibus haeredum Eustathij Vignon, & Iacobi Stoer, 1594-1595. – 4 vol. ; 4° (25 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali naslovi: Corpus iuris civilis

Ostali autori: Justinijan I. (0482. – 0565.), bizantski car; Jacob, Stoer (1540. – 1610), švicarski tiskar i nakladnik; Eustache, Vignon (1530. – 1588), švicarski tiskar i nakladnik.

Predmetnice: pravo – povijest; rimsko pravo; građansko pravo.

1: [Tonus primus]. – 1594. – [92] str. 1918 stup. ; 4° (25 cm).

Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Ostali naslovi: Historia Iuris à Iustiniano compositi; Institutionum iuris libri IV; Epitome Institutionum; Digestorum seu Pandectarum libri I.

Uvez: karton presvučen kožom s utisnutim ukrasima. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11066761_00005.html.

Osijek: RIV-4°-6 T.1.

48.

CEPOLLA, Bartolommeo

Dienstbarkhaiten, Sttaetlicher unnd Baewrischer Erbaigen gutter unnd gruendtlicher Bericht, wie die irrungen, so sich in den Sttaeten, und maerckten, von wegen Schidmaewr, Waend, Dachtroffen, Aussehens ... fuergebracht : Tractatus de servitutibus tam urbanorum quam rusticorum praediorum [dt.] ; Hierinnen werden in disem Buch letztlich die Recht vnd Freyhaiten der Heueratgueter, auch Bawrecht, so man sonst Erbrecht nennt, mit jren sondern Titteln begriffen : Sampt einem ... Register versehen ; De iure et privilegiis doti-

um. Recht und Freyhaiten der Heueratguetter. – Gedruckt zu Ingolstatt : durch Allexander und Samuel Weyssenhorn gebrueder, 1566. – [17], CVIII, XXVII, [6], XLII listova ; 4° (31 cm). Got. – Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Privez: Martin, Pegie, Estandtrecht, Jn Latein Ius protomiseos, congrui, vel retractus genannt, Gedruckt zu Ingolstatt, 1567.

Ostali naslovi: De Iure Emphyteutico, Bamrecht die man sonst nendt Erbrecht; De Iure et Privilegijs Dotium, Recht und Freyhaiten der Heüratg[ue]ter. Ostali autori: Martin, Pégie (1508. – 1592.), austrijski pravnik, dvorski savjetnik; Alexander, II. & Samuel, Weissenhorn (1549. – 1568.), njemački tiskari.

Uvez: velin s ostatkom vezica. Oznake: na unutarnjoj strani prve korice nalijepljen grb s tekstem: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*; na predlistu nečitljiv goticom ispisan ex libris iz 1729. Knjižni blok: oslikan sa svih strana cvjetnim motivom, hrbat ispisan latinskim tekstem, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10146769_00001.html.

http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11191556_00001.html.

http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10197333_00001.html.

Predmetnice: pravo – povijest, građansko – pravo, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-7

49.

PEGIE, Martin

Estandtrecht, Jn Latein Ius protomiseos, congrui, vel retractus genannt : Accesserunt praeterea eiusdem auctoris Consiliorum seu Responsorum Tyrocinia ... / durch ... Martinum Pegium, bayder Rechten Doctor, und Saltzburgischen Rath. – Gedruckt zu Ingolstatt : durch Allexander und Samuel Weyssenhorn gebrueder, 1567. – [6], LV, [9], XCVII listova ; 4° (31 cm). Got. – Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Privez: Dienstbarkhaiten, Sttaetlicher unnd Baewrischer Erbaigen gutter unnd gruendlicher Bericht, wie die irrungen,, Gedruckt zu Ingolstatt, 1566.

Ostali naslovi: Ius protomiseos in vier Bücher gezogen, darin[n] nach notturfft vermeldet, waher solcher Kauffs einstandtrecht sein vrsprung ... hab ... Sampt einem sonders Buch von vorbehaltnen Widerkeuffen, Anbott, und Losungen, in Latein Retractus conuentionales genannt etc.

Consiliorum seu Responsorum; Tyrocinia Tyrocinia Consiliorum Martini Pegij, Doctoris Consiliarij Salzburgensis Anno MDCLXVII. Ostali autori: Allexander & Samuel Weyssenhorn (1549. – 1568.), njemački tiskari.

Uvez: velin s ostatkom vezica. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10146961_00001.html.

Predmetnice: pravo – povijest, građansko – pravo, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka.

Osijek: RIV-4°-7

50.

ALLER des Heiligen Roemischen Reichs Ordnungen, gehaltener Reichsstaege vnd Abschiedt : Besonderlich auch der Artickel, Policey, Constitutionen, das Keyserlich Regiment, Chammergericht, den Landtfrieden vnd anders, diesem allem anhengig : Jetzo von newem mit fleiss widerumb vbersehen vnd in diesen Truck gebracht. – Gedruckt in der Churfuerstlichen Statt Meyntz : Durch Frantz Behem, 1566. – 2 vol. ; 4° (32 cm). Got. – Naslovnica tiskana dvobojno crveno-crno.

Ostali autori: Franz, Behem (1500. – 1582.), njemački tiskar, knjigoveža i knjižar.

Predmetnice: pravo – povijest, Sveto Rimsko Carstvo, Njemačka

1: Der Erst Theyl. – [22], 334, [1] listova ; 4° (32 cm).

Privez: Der Ander Theyl

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i metalnim kopčama. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen grb s tekstom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage. Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10492400_00001.html.

2: Der Ander Theyl. – 252, [9] listova ; 4° (32 cm).

Privez: Der Erst Theyl.

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i metalnim kopčama. Knjižni blok: mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10492401_00001.html.

Osjek: RIV-4°-8 T.2.

51.

IOSEPHUS Flavius

Flavii Josephi des Hochberuehmten Juedischen Geschichtsschreibers Historien und Buecher : Von alten Juedischen Geschichten zwentzig, sammt eynem von seinem Leben: Vom Juedischen Krieg und der Statt Jerusalem und des gantzen Lands zerstoerung siben ... – Strassburg : Theodosium Rihel, 1595). – [12], 946, [40] str. : ilustr. ; 4° (35 cm).

Privez: Egesippi fuenff Buecher vom Juedischen Krieg und endlicher zerstrung Statt Jerusalem, 1597?

Ostali autori: Theodosius, Rihel (1557. – 1621.), njemački tiskar i nakladnik.

Uvez: drvo presvučeno kožom. Oznake: na naslovnoj stranici: *Conventu S. Crucis Esseskini*; bilješke na marginama. Knjižni blok: nedostaje prvih 20 stranica, prvi list ispisan rukopisom, oštećene margine, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10140019_00001.html.

Predmetnice: povijest, Židovi.

Osjek: RIV-4°-9

52.

HEGESIPPUS

Egesippi des Hochberuehmten Fuertrefflichen Christlichen Geschichtschreibers fuenff Buecher vom Juedischen Krieg und endlicher zerstrung der herrlichen und gewaltigen Statt Jerusalem. – Jetzt newlich auss dem Latein auffs trewlichest verteutschet ... – [Strassburg, 1597?]. – [12], 214, [10] str. : ilustr. ; 4° (35 cm).

Privez: Flavii Josephi des Hochberuehmten Juedischen Geschichtsschreibers Historien und Buecher ..., 1595. Ostali autori: Josip Flavije (0037. – 0100.), židovski povjesničar; Conrad, Lautenbach (1534. – 1595.), njemački evangelički pastor, teolog, povjesničar, knjižničar i prevoditelj.

Uvez: drvo presvučeno kožom. Oznake: bilješke na marginama. Knjižni blok: nedostaju svi listovi iza 194. stranice, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10139711.html>.

Predmetnice: povijest, kršćanstvo – povijest, Židovi.

Osijek: RIV-4°-9**Osijek: RIV-2°**

53.

CALEPIO, Ambrogio

Ambrosii Calepini Dictionarium octo linguarum : atque infinitorum locorum augmentati-one, collectis ex bonorum authorum monumentis, certis & expressis, syllabarum quantita-tis notis, omniumque : vocum significationibus, flosculis, loquendi formis, proverbialibus sententijs, caeterisque : ad latini sermonis proprietatem, elegantiam, & copiam pertinenti-bus, quanta maxima fide ac diligentia fieri potuit ita exornatum, ut hactenus studiosorum usibus accomodatius non prodierit : Respondent autem vocabulis latinis, hebraica, graeca, gallica, italica, germanica, belgica, hispanica. Onomasticum vero: hoc est, propriorum nominum regionum, gentium... catalogum.. – Basileae : per Sebastianum Henricpetri, [1584]. – [8], 1467, [2], 315, [1] str. ; 2° (35 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali naslovi: Konrad Gessner, Onomasticum verò: hoc est, propriorum nominum, Regi-onum, gentium, Urbium,, Basileae, 1584.

Ostali autori: Conrad, Gessner (1516. – 1565.), švicarski teolog, filozof, liječnik, prirodoslovac (zoolog i botaničar, bibliograf, filolog i nakladnik; Sebastian, Henricpetri (1546. – 1627.), švicarski tiskar i nakladnik.

Uvez: drvo presvučeno kartonom s kožnim hrptom i uglovima. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen grb s tekstem: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*; na predlistu nekoliko cjelina rukom pisanog teksta; na naslovnoj stranici nekoliko cjelina rukom pisanog teksta; na zadnjem listu rukom izrađen crtež i nekoliko cjelina rukom pisanog teksta. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: https://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb11202381_00009.html.

Predmetnice: filologija, rječnici.

Osijek: RIV-2°-1

54.

FARINACCI, Prospero

Prosperi Farinacii ... Variarum quaestionum, et communium opinionum criminalium, liber primus [- secundus] . – Venetiis : apud Io. Variscum, & Paganinum de Paganinis, 1589. – 2 vol. ; 2° (35 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Giovanni, Varisco & Paganino, Paganini (1579. – 1590.), talijanska tiskara i nakladnici.

Predmetnice: pravo, kriminalno pravo.

1: Liber primus : In quo, quae ad inquisitionis, accusationis, delictorum & poenarum, carcerum & carceratorum materiam spectant, per quatuor titulos cum suis regulis ... : in contingenti casu de iure verius sit, vel a doctoribus magis communiter recipiatur, seu etiam a iudicibus in pratica obseruetur, omnia miro ordine distributa reperiuntur : Cum sumarijs & indice rerum ac sententiarum selectarum locuplentissimo. – [34] 365 listova ; 2° (35 cm).

Uvez: drvo presvučeno velinom s utisnutim ukrasima i ostatkom kopči. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen grb s tekstem: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*. Knjižni blok: oštećenja od insekata, oštećene margine, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10141781_00005.html.

Osijek: RIV-2°-2 L.1.

55.

SCHNEIDEWEIN, Johann

Ioan. Schneidewini I.V.D. Clarissimi, et Academiae Witebergensis Professoris quondam publici, & celeberrimi, in quatuor Institutionum Imperialium D. Iustiniani libros, Commentarii : nunc post mortem eius in vsum & gratiam iuris Studiosorum ... editi, Ex Recognitione et cum supplemento Matthaei Wesebecij. Accessit Insuper ... in fine index. – Argentorati : Excudebat Theodosius Rihelius, 1573. (Argentorati : Excudebat Theodosius Rihelius, 1573.). – [12], 882, [68] str. ; 2° (35 cm). Tiskano dvostupčano.

Ostali autori: Justinijan I. (0482. – 0565.), bizantski car; Matthaeus, Wesenbeck (1531. – 1586.), njemački i nizozemski pravnik; Theodosius, Rihel (1557. – 1621.), njemački tiskar i nakladnik.

Uvez: karton s kožnim hrptom i Uglovima s ostatkom vezica. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen grb s tekstem: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici četiri zapisa latinskim jezikom; brojne bilješke na marginama. Knjižni blok: oštećenja od insekata, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: http://reader.digitale-sammlungen.de/de/fs1/object/display/bsb10146384_00005.html.

Predmetnice: pravo – povijest, građansko pravo.

Osijek: RIV-2°-3

56.

WESENBECK, Matthaeus

Matthaei Wesenbecii i.c. clariss. In pandectas i. ciuilis commentarii olim paratitla dicti. Quibus de nouo ad singulos titulos praefixa sunt paratitla Sebastiani Brandii & Iac. Cuiacii : Item commentarijs Vuesenbecij, supra nouam ipsius auctoris accessionem, casus singulares iure decisi, sed ab ipso auctore non obseruati : nunc recens a p. Brederodio i.c. inserti sunt. Adhaec omnia a mendis qum diligentissime repurgata, item nouis argumentis aucta & illustrata ... Tomus primus [-II] .. – Basileae : per Eusebium Episcopium, & Nicolai fr. haeredes, 1589 – 1590. – 2 vol. ; 2° (36 cm).

Ostali autori: Justinijan I. (0482. – 0565.), bizantski car; Sebastian, Brant (1457. – 1521.), njemački humanist, pravnik, književnik, nakladnik; Jacques, Cujas (1522. – 1590.), francuski pravnik, sveučilišni profesor; Pieter Cornelis van Brederode (1559. – 1637.), nizozemski pravnik i diplomat; Eusebius, Episcopus& Nicolai fr. haeredes (1540. – 1599.), švicarski tiskari.

Predmetnice: pravo – povijest, građansko pravo.

1: Tomus primus. – 1589. – [8], 519, [1], [24] str. ; 2° (36 cm).

Uvez: karton s kožnim hrptom, jako oštećen. Oznake: na unutarnjoj strani prednje korice nalijepljen grb s tekstom: *Johann Franz David Ignati Joseph Freii herr von Bemler auf Stepperg*; na naslovnoj stranici četiri latinska teksta. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage. Digitalna poveznica: <http://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10146477.html>.

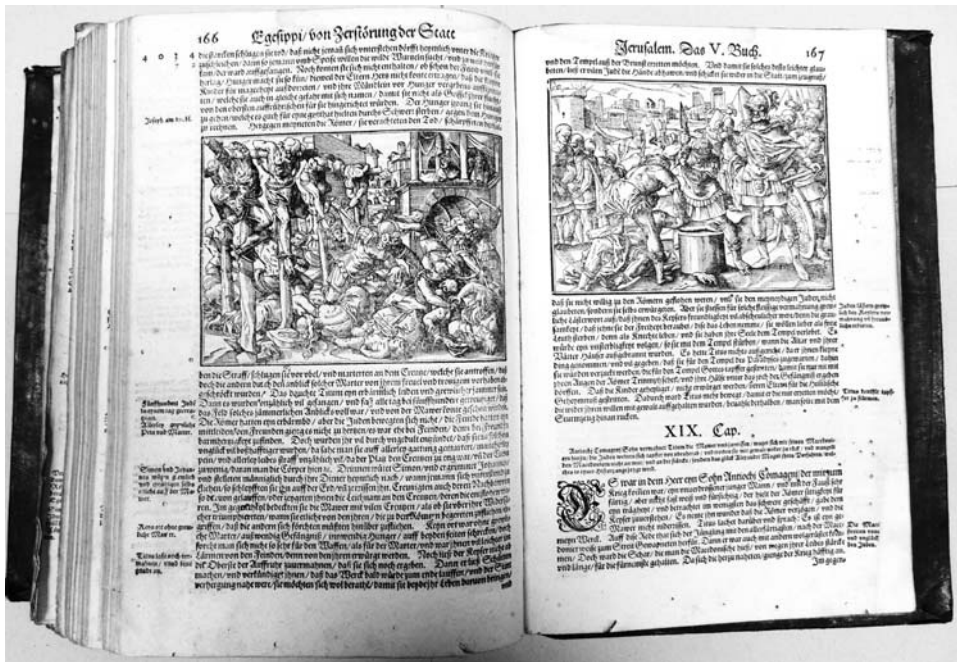
Osijek: RIV-2°-4 T.1.

2: Tomus II : In Codicem dn. Iustiniani sacratiss. principis commentarius verus renouatus. – 1590. – [12], 437, [1], 26] str. ; 2° (36 cm).

Uvez: karton s kožnim hrptom, jako oštećen. Knjižni blok: oštećen, mrlje od vlage.

Digitalna poveznica: <https://reader.digitale-sammlungen.de/resolve/display/bsb10146478.html>.

Osijek: RIV-2°-4 T.2.



Sl. 6. Hegesippus, *fuenff Buecher vom Juedischen Krieg und endlicher zersterung der Statt Jeruzalem*, Strassburg, 1597.? (52)

SUMMARY

COLLECTIONS OF FOREIGN RARE BOOKS FROM THE 16TH CENTURY IN THE LIBRARIES OF THE CROATIAN FRANCISCAN PROVINCE OF SS CYRIL AND METHODIUS: FRANCISCAN MONASTERY OF THE HOLY CROSS IN OSIJEK

Croatian Franciscan Province of Ss Cyril and Methodius since 2011 systematically itemizes holdings of its libraries in accordance to the international standards (ISBDM). The focus of this catalogue is on the most precious holdings and modern standardization through usage of informatics and communication technologies. With such an approach, the processed material is available in digital catalogue publicly open on the web-address <http://193.198.235.162>. The collection of rare books from the sixteenth century in the library of the Franciscan monastery in Osijek does not consist of many items (48 volumes i.e. 56 titles) but its content is quite interesting and kind of unique. This article reveals catalog of the Collection itself, including the comments and necessary explanations regarding the most interesting titles and their authors. The collection embraces publications from

the period between 1502 and 1597, though the majority of the publications are from the second half of the sixteenth century, or to be more precise from the last two decades of the sixteenth century. Unlike other libraries in the Province, this library in Osijek holds rather small number of sermons – only four items (J. Herolt, F. Nausea – Blancicampianus, G. Pepin, J. Spangenberg, P. de Palude). Regarding theological and theological-philosophical works situation is little bit better since collection includes 10 of such titles (Alexander de Hales, P. Keschinger, G. Cartusianus, I. Chrysostomus, David d'Augsbourg, B. Fumus, H. Blysem, Pelbartus de Themeswar). Among these titles one could include also work of Erasmus Albertus L'Alcoran des Cordeliers (Geneve, 1578) since Albertus was Evangelical theologian, satirist and promotor of Luther's attacks against Catholic Church. It is important to notice a hagiography of patron saint of Austria St. Leopold III (B. Polzmann), and a sole liturgical manual (Concilium Tridentinum, Ordo Missas).

Group of philosophical studies is small, too; only three items (P. da Fonseca, Petrus de Aquila) among which one should put emphasis on the work of controversial philosopher and humanist Justus Velsius, who was anabaptist and evangelist.

Similarly, smaller (8) but important group of publications is educational and rhetorical literature that covers works of authors from antiquity (Marco Tulio Cicero, Aesopus, Lucius Anneus Florus) up to the Latinists and erudites of the sixteenth century (J. Pontanus), as well as manuals for classical rhetoric (L. Carbone), historical documents and reviews of social movements (J. Sadoletto), literature and literary criticism (O. Toscanella). Philology and lexicography are represented with eight-language dictionary written by Italian humanist and Latinist A. Calepino. Historical and historical-geographical topics are represented with six titles (F. Guicciardini, L. Alberti, J. Flavius, Egesippius, P. Manuzio). Legal literature is quite numerous (Accursio, B. Rutilio, A. Alciato, A. Contius, B. Platina, A. Poliziano, D. Godefroy, F. Vivio, G. Haneton, G. P. Ferrari, G. Menochio, M. Pegie, J. Schneidewein, Matthaues Wesenbeck, Sebastian Brant, P. C. van Brederode, P. Farinacci) and it consists of 21 titles, which is kind of surprise regarding the character of this monastery library. Administrative and legislative topics concerning the realm of the Holy Roman Empire are covered with five titles (N. Meurer, J. Goebler, B. Cepolla). Moreover, in this library one can find official papers (Reichs – Abschide) in which decisions of the Diet and emperor of the Holy Roman Empire (5) are published. Canon law together with theological remarks regarding duties of prelates is represented only with one study (F. von Cordoba).

Some of the items from the Collection already have a bibliographical description with digital image and direct link to the digitized copy kept in some of the European libraries. In this way users can easily browse these holdings in the library.

This Collection of foreign rare books from the sixteenth century in the Library of the Franciscan monastery in Osijek clearly witness about long lasting spiritual and cultural tradition of the Croatian Franciscans from the city of Osijek.

KEY WORDS: foreign books, 16th century, Franciscan libraries, Croatian Franciscan Province of Ss Cyril and Methodius, Osijek.

